

KARYS

1975
LAPKRITIS
Nr. 9

KARYS

1975
Nr. 9 (1516)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

Inž Paulius Varis — Medžio drožinys, Žuvusiems Lietuvos	
Kariams Pagerbti paminklo replika	viršelis
D. Mickutė-Mitkienė — Mes lenkiamės prieš juos	321
J.G. Stankūnas — Ypatingoji Karo Mokyklos Kadro Karininkų	
Laida	322
K. Markus — Atsiminimai iš specialios Kadro Karininkų	
Laidos	327
B. Zabiela — Palikimas	336
P. Būtėnas — Tautovardis Lietuva	338
J. Mikštas — Kareivėliui Lietuvos	342
TREMTIES TRIMITAS	344
Lietuviai Kariai Laisvajame Pasaulyje	356
KARINĖS ŽINIOS	357
KRONIKA	358

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKONAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ZADVYDAS,
Australia — V. ŠALKONAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. —
"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čižauskas
OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

TORONTO, ONT. — Augustinas Kuo-
las, P. Misevičius
MONTREAL, QUE. — "Parish Lib-
rary"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry

V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
6796 Schoenenbert-Kuebelberg 1,
Duererstr. 13 Postfach 242

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas — 44 Slevin St., Gee-
long North, 3215, Vic. Australia
L. Vasiliūnas — 3 Wall Street, Nor-
wod 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$10.00, pusmečiui — \$5.00, atskiro nr. — \$1.00

'Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$10.00 per year. Single copy \$1.00 — SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 9 (1516)

LAPKRITIS - NOVEMBER

1975

MES LENKIAMĖS PRIEŠ JUOS

... Atsiminimuose randu

Vietovių ir vardų:

Verknė, Vieškelis.

Kaimas Kadiky.

Ten daug išvaikščiota

Takų.

Nūn prisimint

Smulkiau sunku —

(Buvau tada kiek vyresniu
vaiku).

Matau — (mes matėme

Visa šeimą),

Kaip ne viena

Kulipka krisdama,

Kiek toliau nuo namų

Baugina mus ...

Tai savanoriškų

Karių kova,

Su priešais puolančiais

Iš pusių keturių —

Kova prie Jieznos ...

Apgynė

Jiezną, jie, jauni,

Gimtinei

Meilės kupini,

Padėję galvą ten ne vienas ...

Kariuomenės Kūrimo Dieną

Minėdami, mes lenkiamės

Prieš juos —

Gyvus, ir ...

Miegančius kapuos.

D. MICKUTĖ-MITKIENĖ

VĒLINĖS

Kapų kapais nuklota mūsų žemė,
Su kryžiais, dar daugiau — be jų ...
Ir šlama medžių lapai pasaką neramią,
Ir baras su rudens vėju.

Tai Vėlinės.

Tai jūsy, kurie žuvot
Kacetuose ir šiaurės taigoj.
Šį vakarą sugrįžkit į Lietuvą —
Kovos dar ji nebaigus ...

Sustokite jās, šventos vėlės,
Visu didingu frontu!
Paklauskite, kodėl taika dar nesikėlė —
Kai mes to klausiam — nesupranta ...

Į eiseną, dar neregėtai gausią,
Pakvieskit moteris ir kūdikius —
Tegu negyvos jų akys klausia:
Už ką, kodėl nužudė mus?!

* * *

Kapų kapai ... Su kryžiais, dar daugiau — be jų.
Ir šlama medžių lapai pasaką neramią;
Ir baras su rudens vėju.

1974.X.28
Los Angeles

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVILIO
BIBLIOTEKA

Ypatingoji Karo Mokyklos Kadro Karininkų Laida

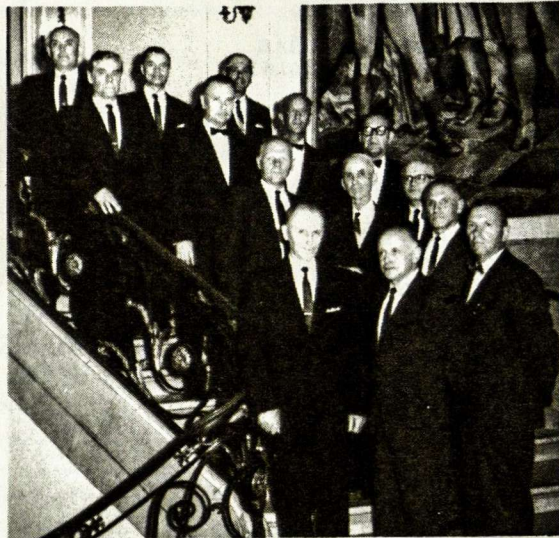
(Kodėl ir kokia buvo sušaukta ir išleista 1936.V.10 P.L.P. Karo Mokyklos ats. jaun. leitenantų kursų kadro karininkų laida?)

JURGIS G. STANKŪNAS

*Vėliavos iškeltos plazda!
Renkas vyrai, žygis bus...!*

LKV S-gos „Ramovės“ Centro Valdyba, vadovaujama gen. St. Dirmanto, 1973 metais, vasarą, buvo iškėlus mintį išleisti leidinį apie mūsų Karo Mokyklą. Tuo tikslu Čikagoje buvo sušauktas karininkų pasitarimas. Susirinko 15-20 įvairių laidų, kartu ir aspirantų, mokyklą baigusiujų. Buvo tartasi, diskutuota, spęsta ir svarstyta, bet, deja, prie konkretaus darbo neprieita, ir gal tik dėl to, kad pasitarimo metu nepavyko sudaryti siūlomą redakcinę komisiją, kuri rūpintųsi ir būtų įpareigota tokiam leidiniui surinkti reikiamą medžiagą, leidinį suredaguoti ir jį išleisti. Žinant sunkumus medžiagą renkant ir nesutinkant, kad toji našta gultų vien tik išrinktajai komisijai, ypač atskirų laidų aprašymai, buvo pasiūlyta: visi čia esantieji, įvairias laidas baigusieji, per tam tikrą laiką pasižada aprašyti ar surinkti medžiagą kas liečia jų pačių laidą. Po kurio laiko vėl susirenkam panašiam kaip kad šis pasitarimui, atsinešam savo aprašymus, nuotraukas ar kitą reikiamą leidiniui medžiagą ir tą visą patiekiam susirinkusiems. Šį tą turint, pasitarimo metu jau bus galima rinkti ir redakcinę komisiją, kuri pasirūpintų turimos medžiagos patvarkymu ir papildymu, o vėliau būtų galima galvoti ir apie patį leidinį. Redagavimo darbą galėtų pasiimti ar pati komisija, ar jos paskirtas, ar iš šalies pakviestas asmuo, nusimanąs tokiaame darbe.

Nežinau kodėl — niekas su šiuo pasiūlymu nesutiko, o būtinai spyrėsi sudaryti čia pat ir tuojau komisiją, jai pavesti ir medžiagos rinkimą, leidinio redagavimą ir išleidimą. Be to, buvo pabrėžta, kad minimas leidinys turėtų pasirodyti kitų metų pradžioje, mokyklos įsteigimo sukakties proga, už kokių 5-6 mėnesių. Tokiomis sąlygomis niekas nesutiko į komisiją eiti. Siūlomos redakcinės komisijos sudaryti nepavyko. Išsiskirstėme nieko konkretaus nenutarę. Rodos, buvo lyg žadėta pabandyti vėl kada susirinkti ir tęsti norą šiam siekiamam tikslui įvykdyti, bet iki šiol šis klausimas

Specialios laidos suvažiavimo dalis dalyvių bankete, Conrad Hilton Hotel, Čikagoj. Iš k.: I eil. buvęs lektorius gen. Mieželis, užpakaly jo iš k. antras — buvęs K.M. viršininkas gen. Musteikis. Kiti dalyviai iš apačios aukštyn: ltn. K. Špauškas, ltn. J. Stankūnas, ltn. J. Žiukas, ltn. A. Ališauskas, ltn. J. Gramas, ltn. J. Karsas, ltn. E. Nakutis, ltn. K. Venslauskas, ltn. K. Juškaitis, ltn. K. Markus, ltn. J. Dainaitis, ltn. K. Plenys.

daugiau jau niekur nebeužsimintas ir paliko užmirštas.

Vartydami KARIO komplektus randame kelių Karo Mokyklos karininkų laidų trumpesnius ar ilgesnius aprašymus, paminėjimus ar prisiminimus, bet tai tik maža dalelė. Paėmus LE XI tomą, 70 ir 71 puslapiuose apie mūsų Karo Mokyklą sakoma, kad nuo 1919 iki 1940 metų buvo išleista 21 kadro karininkų laida ir nuo 1926 metų, įvedus aspirantų tarnybą, iki 1940 metų buvo išleista 15 aspirantų — atsargos karininkų laidų. Mokslas kadro karininkams trukdavo įvairiai: pirmosios laidos buvo išleistos po 4 ir 6 mėnesių, vėliau po 10 ar 13 mėnesių, o jau paskiau — po 2-jų metų ir paskiausiu laiku jau po 3-4 metų. Aspirantų tarnyba — 12-15 mėnesių. Panašios žinios duotos

ir LE XV tome "Lietuva", kur kalbama apie tą pačią mūsų Karo Mokyklą, tik pridėta, kad nuo 1929 metų ji pavadinta Pirmojo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos Karo Mokykla. Minimos žinios LE-jai suteiktos plk. K. Ališausko. Nei vienur nei kitur LE-joje nepaminėta, kad be šių 21 kadro karininkų laidos, toji pati mūsų Karo Mokykla 1936.V.10 yra išleidusi, taip vadinamą, "Ats. jaun. leitenantų kursų kadro karininkų laidą", viso 103 karininkus, o taip pat, sekančiais metais buvo išleista Ginklavimo Valdybos sudaryta speciali Ginklininkų Kadro Karininkų laida, apie 30 ar 40 karininkų. Taigi, kaip atrodo, daugiau kaip 140 kadro karininkų lyg ir išbraukta iš bendro išleistųjų sąrašo, arba jame neužskaityti. Tokių žinių praleidimu LE-joje padaryta skriauda ir mūsų Karo Mokyklai ir patiems tas laidas baigusiems kadro karininkams. Jei plk. K. Ališauskas būtų turėjęs laiku išleistą leidinį apie mūsų Karo Mokyklą (pav. 20-ties metų mokyklos įsteigimo proga 1939 metais ar panašiai), tikrai šių laidų praleidimas LE-joje būtų buvęs išvengtas. Gal dalinai kalti būtų ir šias laidas baigusieji, kad neatsirado nei vieno, kuris nors papildomajame LE-jos tome duotas žinias patikslintų. Šiandieną visi archyvai likę Tėvynėje mums neprieinami ir greičiausia sunaikinti. Todėl viską turime patys dabar prisiminti, atkurti ir ateičiai reikiamą medžiagą sudaryti ir papildyti, kol dar esame likę gyvi dalyviai ir liudininkai tų, taip nesena dar buvusių, įvykių. Laikas, kaip vėjas, be išimties visiems praeitį išpučia iš atminties. Lieka tik atskiri momentai, kurių vieniems vieni, kitiems kiti, ryškiau užsiliko atmintyje. Bet keliems pasisakius, vienam kitą papildžius, prieiname prie tikresnio ir teisingesnio praeities vaizdo atpasakojimo.

Kadangi ats. jaun. leitenantų kursų kadro karininkų laida, išleista iš mūsų Karo Mokyklos 1936.V.10, yra ypatinga karininkų laida, ji buvo sudaryta visai kitaip, nei kad dauguma Karo Mokyklos laidų, o taip pat ir pačios išleidimo priežastys ir reikalas buvo kitoki, norėjęsi daugiau čia apie ją pasisakyti ir patiekti šios tokios medžiagos, kurią toliau patys galėtume patikslinti ar papildyti. Esu įsitikinęs, kad apie ginklininkų karininkų laidą taip pat pasisakys kuris ją baigusiu.

Norėdamas surinkti nors truputį daugiau argumentų apie šios laidos sudarymą, tikslą ir priežastis ją išleisti, kreipiausi į kelis buvusius mūsų kariuomenės aukštesnius karininkus — mūsų viršininkus, prašydamas tuo reikalu pasi-

sakyti ir papasakoti kas jų atmintyje apie šią laidą yra užsilikę. Mažai kas ir mažai ką man ir tepasakė. Dauguma aiškinosi, kad su šiuo klausimu tais laikais visai nebuvę susidūrę ir nieko konkretaus nepamena ir nežino.

Gal kiek juokingai atrodo, kai kartą gen. St. Dirmantui pasisakiau, kad esu ats. jaun. leit. kursų kadro karininkų laidos, jis, norėdamas mane pataisyti, pastebėjo: — "Tai aspirantų!" — "Ne. Kadrol", jam atsakiau. — "Tokios negirdėjau ir nežinau!", klausiamai man atsakė. Nustebau. Juk gen. St. Dirmantas tuo laiku kaip tik buvo Krašto Apsaugos ministru. Išleistuvių metų padarytoji nuotraukoj gen. St. Dirmantą matome pačiame viduryje, prezidentui iš kairės. O dabar užmiršo ir neprisimena, kai tuo tarpu, reikia pasakyti, gen. St. Dirmantas daug ką pralenkdavo savo atmintimi. Vėliau sutiktas sakė: — "Neprisimenu ir tiek!" Parašiau jam laišką. Kai ką priminiau. Parodžiau nuotrauką. — "Ot, lyg per dūmus pradedu prisiminti, kad kas tai panašaus buvo...", vėliau sakydavo. Bet ir tai matėsi, kad pats savo žodžiams nevisai tiki. — "Parašysiu. Tikrai parašysiu", jau gerokai įtikintas man pažadėdavo. Paskutiniu metu sutiktas sakydavo: — "Skola. Pačiam skolą turiu. Atiduosiu. Ne užmiršau..." Net paskutiniame Čikagos ramovėnų susirinkime 1975.I.19, savaitė prieš mus visai apleidžiant, man sakė: — "Jau. Jau. Skolos neužmiršau! Gražinsiu!", bet, deja, negrąžino ir jau nebegrąžins.

1966 metais, kai buvo sukakę 30 metų nuo šios laidos išleidimo, kreipiausi į a.a. gen. št. plk. P. Žilį. Prašiau, ar jis, kaip ilgesnį laiką dirbęs štabe, negalėtų ką nors prisiminti ir parašyti nors ir trumpą straipsnelį KARIO žurnalui šios sukakties proga. Gen. št. plk. P. Žilys tada man pasigyrė, kad tuo reikalu daug ką atsimenąs, žinąs ir daug ką galėtų pasakyti. Kad jau nuo 1932-33 metų mūsų štabai jautė, kad Europoje didžiųjų valstybių tarpe kažkas verda. Kad anksčiau ar vėliau kils konfliktas, kuris palies ne tik didžiąsias valstybes, bet ir mažąsias, o jų tarpe ir Lietuvą. Kad mūsų štabuose jau tada prasidėjo lyg pasiruošimas ir pertvarkymas pačios mūsų kariuomenės. Šios ir kitos panašios aplinkybės, o ypač karininkų trūkumas, vertė sušaukti vieną gausią karininkų laidą, kaip kad šį ats. jaun. leit. kursų kadro karininkų laidą. Jis prisimenąs, kad ji buvo sudaryta iš atsargos jaun. leitenantų ir papildomai "padresiruota". Kelis kartus gen. št. plk. P. Žilys manęs tai šio tai

Čikagoje ir jos apylinkėse gyvenanti karininkų grupė, suorganizuojanti laidos suvažiavimą. Iš k., I eilė: ltn. K. Griauzdė, ltn. J. Gramas, ltn. K. Markus, ltn. J. Stankūnas. II eilė: ltn. J. Karsas, ltn. K. Juškaitis, ltn. K. Plenys, ltn. E. Nakutis.

to paklausdavo ir pasiteiraudavo, ką aš, kaip tos laidos dalyvis, galėjau paaiškinti ar papildyti. Atrodė, kad plk. P. Žilys savo pažadą pildė. Laukiau. Tačiau jos straipsnis KARYJE nepasirodė. Užklausu. Plk. P. Žilys pasisakė, kad straipsnį jis tikrai yra parašęs, bet KARIUI jo nepasiuntęs. Nepasiuntęs tik dėl to, kad tuo metu KARYJE kaip tik buvęs patalpintas apie šią laidą prisiminimų pluoštas, kuris jam labai nepatiko, ir dėl to savo straipsnį pasiūstis susilaikęs. Aiškinau. Perkalbinėjau. Galiausiai pažadėjo savo straipsnį pasiūsti kuria kita proga. Laukiau ir aš tos progos, o per tą laiką piktadario ranka gen. št. plk. P. Žilį iš mūsų tarpo išskyrė. Jo straipsnis taip ir liko nepaskelbtas.

Tuo pačiu reikalu kreipiausi į gen. St. Raštikį, buvusį mūsų kariuomenės vadą. Parašiau laišką ir išdėčiau savo norus ir prašymą. Gen. St. Raštikis labai maloniai, nors trumpai, atsakė. Už tai jam, kaip buvusiam viršininkui, esu didžiai dėkingas. Kas liečia ats. jaun. leit. kursų kadro karininkų laidą, jis man rašo:

— „Tamsą daugiausia interesuoja 1936 m. gegužės 10 d. išleista tikrosios tarnybos (kadro) karininkų laida. Tokia laida tikrai yra buvusi. Į ją buvo priimti aspirantų kursai jau baigę atsargos jaunesnieji leitenantai, kurie vėliau, po 10-ties mėnesių papildomo mokymo buvo priimti į kariuomenę jau kaip tikrieji kadro jaunesnieji leitenantai. Tas ka-

riuomenės stiprinimas tada pareikalavo greičiau užpildyti trūkstamą jaunesniųjų karininkų skaičių. Toks būdas karininkų skaičiui papildyti (aš nenorėčiau tai vadinti „bandymu“) visiškai pateisino ir davė labai gerus rezultatus. Tą laidą baigę jaunesnieji karininkai pasirodė ne tik neblogesniais negu kitų laidų jų kolegos, bet savo patyrimu daugelis iš jų buvo net daug geresni. Kariuomenės vadovybė buvo labai patenkinta tais karininkais ir jos dėtos viltys į juos visiškai pasiteisino. Tikrai labai apgailestauju . . . , kad dabar pas mane trūksta daugiau medžiagos tam reikalui smulkiau nušviesti, ir todėl negaliu daugiau Tamstai padėti ir palengvinti . . .”

Atrodo, šie pasakyti buvusio mūsų kariuomenės vado gen. St. Raštikio žodžiai yra nuširdus apibūdinimas ir įvertinimas šios ats. jaun. leitenantų kursų kadro karininkų laidos.

Norėdamas turėti atsiliesimą ir šios laidos įvertinimą, kalbėjau su tuolaikiniu PLP Karo Mokyklos viršininku gen. K. Musteikiu. — „Kokios priežastys paskatino tokią laidą sudaryti ir išleisti?“ — užklausu gen. K. Musteikį. — „Priežastys?! Trūkumas jaunesniųjų karininkų dalyse. Kariuomenės dalys pradėjo nuolat „bombarduoti“ štabus — Duokit mums karininkų! Mums trūksta karininkų! Tai ir buvo priežastys“. — „Kaip buvęs Karo Mokyklos viršininkas, pone generole, ar turėjote kokių sunkumų, nesusipratimų ar problemų su šia laida? Ką bendrai galėtumėt pasakyti apie šią laidą? Ar ji skyrėsi kuo nors nuo kitų laidų?“ — „Jokių nesusipratimų, problemų ar nesklandumų nebuvo. Visi jie buvo Karo Mokyklos auklėtiniai, kaip ir kiti, turėjo nustatytos tvarkos ir nuostatų laikytis ir juos vykdyti. Jie visi buvo daugiau subrendę, nes atėjo į mokyklą jau iš gyvenimo ir, be to, jau antrą kartą. Jiem tvarka ir visos mokyklos taisyklės jau buvo žinoma. Turint daugiau gyvenimo patirties — rimčiau ir į savo pareigas žiūrėjo ir geriau jas suprato“.

Paklaustas apie šią ats. jaun. leit. kursų kadro karininkų laidą plk. K. Ališauskas, kaip ilgesnį laiką buvęs Karo Mokyklos lektorius, nepagailėjo gražių minčių ir žodžių, kas taip pat pakankamai nušviečia jos reikšmę, vertę ir reikalingumą:

„Maždaug 1933-34 metais buvo plačiai kalbama, kad mūsų kariuomenei trūksta karininkų. Išleidžiamųjų iš Karo Mokyklos karininkų neužtenka. Iš kilo reikalas išleisti vieną papildomą laidą. Krašto Apsaugos Ministerijos buvo nutarta: pašaukti jau atsargoje esančius atsargos jaun. leitenantus baigusius aspirantų laidas, papildyti ir pagilinti jų karines žinias ir juos išleisti kadro tarnybai. Tuo laiku Krašto Apsaugos mi-

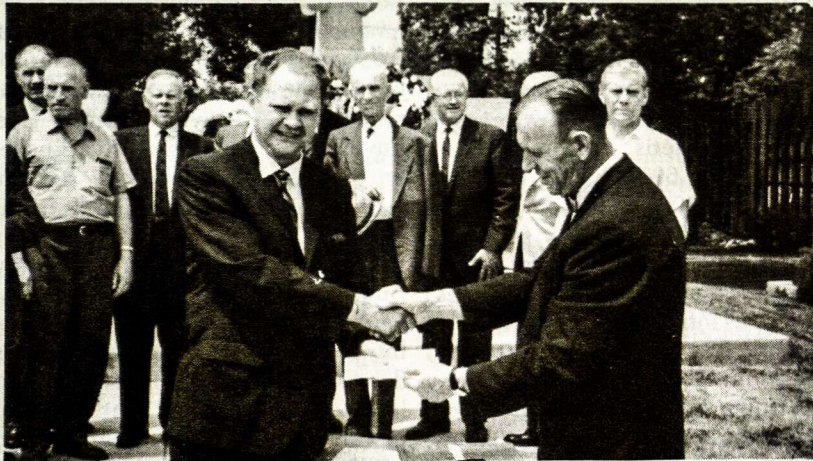
nisteris buvo gen. St. Dirmantas ir Kariuomenės vadas — gen. St. Raštikis. Jie, be abejo, turėjo žinias, kiek mūsų pertvarkomai kariuomenei karininkų reikia ir kiek jų trūksta. Reikia manyti, kad tą reikalą jiedu aptarė ir nutarė koku būdu jo pasiekti. Karo Mokyklai iš anksto buvo duotas parėdymas tokią laidą sutikti ir ją paruošti. Juos pašaukė Krašto Apsaugos Ministerija. Visi jie buvo baigę aspirantų laidas, išbuvę kariuomenėje, toje pačioje Karo Mokykloje, vienus metus ir pakelti į atsargos jaun. leit. laipsnį. Būdami atsargoje jie jau buvo prisitaikę prie gyvenimo. Beveik visi turėjo vienkies ar kitokias tarnybas, darbą ar pareigas. Bet patriotizmo ir šūkie vedini, kad reikia Tėvynę ginti, į Krašto Apsaugos Ministerijos šaukimą gausiai atsiliepė. Jų buvo labai daug. Visus priimti nebuvo galimybės. Pasirinkti buvo iš ko. Buvo atrinkti, taip sakant, geriausi iš geriausių. Todėl iš jų buvo labai daug gerų vyrų — karininkų. Papildomai juos apmokyti buvo pavesta Karo Mokyklai. Pagrindinis dalykas buvo — pagilinti jų žinias taktikoje. Reikia pasakyti, kad šios laidos sudarymas ir išleidimas taip pat turėjo ryšio ir su jaučiamu būsimu karu Europoje. Noriu pabrėžti, kad šios laidos klausytojai visi buvo jau daugiau subrendę. Jiems nereikėjo smulkmenų aiškinti ir jas nurodinėti. Jiems daugiau rūpėjo gyvenimiški, praktiški dalykai. Jie buvo daugiau paties gyvenimo praktikos įgiję. Jie ir gabumais ir patirtimi skyrėsi nuo kitų laidų. Jų didelis skaičius mokyklą baigė su vyresniškumu”.

Taip. Čia reikėtų pažymėti, kad šią laidą

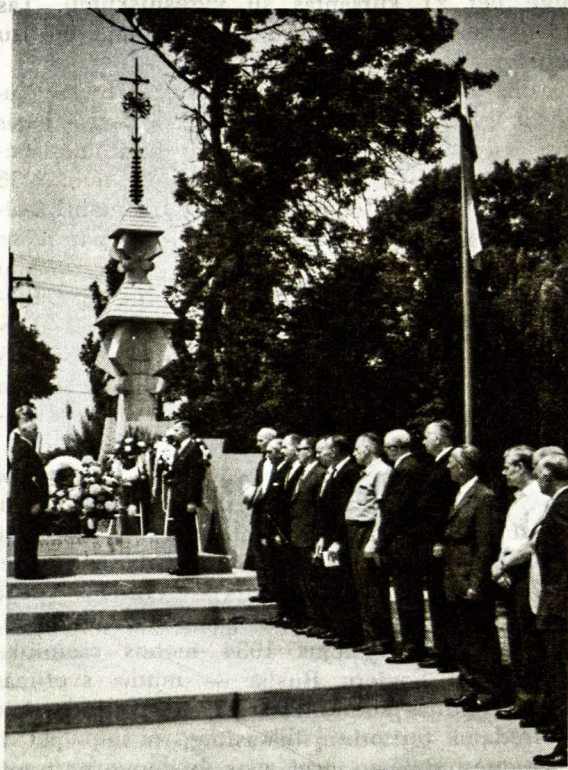
baigė net 21 kursantas su vyresniškumu. Tas sudaro kiek daugiau 20%, o mokykloje tai jau išskirtinas atvejis.

Plk. K. Ališauskui tarpininkaujant buvo gautas ir gen. št. plk. Antano Šovos pasisakymas šios ats. jaun. leit. kursų kadro karininkų laidos reikalui. Gen. št. plk. Ant. Šova nuo 1936 metų buvo mūsų kariuomenės štabe mobilizacijos skyriaus viršininku. Nors šiose pareigose jis buvo, kaip sakyta, nuo 1936 metų, tačiau jis gerai buvo susipažinęs ir su prieš jį buvusiais štabo viršininkų siekais, nuveiktais darbais ir užsimojimais. Plk. Ant. Šovos pasisakymas dėl šios kadro karininkų laidos sudarymo ir išleidimo galima būtų susumuoti į sekančias mintis:

Po 1929 metų ekonominės krizės Europos valstybės pradėjo galvotrukčiai ginkluotis. Lietuvai su didžiaisiais savo kaimynais — Lenkija, Vokietija ir Sovietų Rusija bendro kelio nei su vienu nebuvo. Su Lenkija — Vilniaus krašto klausimas, su Vokietija — Klaipėdos kraštas ir jau Hitleriui įsigalėjus 1934 metais sasininkų byla, o su Sovietų Rusija — mums svetimas ir nepriimtinas komunizmas, Tačiau, atrodo, kad neturėdami teritorinių klausimų, o taip pat ir tiesioginės sienos, visgi mes buvome pastumti į Sovietų Sąjungos draugystę. Tai rodo gen. J. Černiaus kelionės į Maskvą 1935 metais; Pabaltijo kariuomenių štabų viršininkų vizitai į Sovietų Rusiją, o taip pat ir maršalo Jegorovo atsilankymas pas mus 1936 metų Vasario 16 Dienos proga. Be to, Hitlerio ir Lenkijos tarpusavis susitarimas mus sulaukė nuo bend-

Laidos 30-ties metų suvažiavimo proga ltn. J. Stankūnas įteikia 1000 dolerių auką Lietuvių Fondui, kurią priima Lietuvių Fondo valdybos pirm. dr. Balukas. Užpakaly gen. K. Musteikis ir dalis suvažiavimo dalyvių.

Suvažiavimo dalyviai padėjo vainiką prie Nepriklausomybės Paminklo Jaunimo Centre, Čikagoj, pagerbdami žuvusius ir mirusius savo laidos karininkus.

rystės su vienu ar kitu iš jų. Vokietijoje Hitleriui įsigalėjus ir atsipalaidavus Versalio sutarties varžtams, gen. P. Kubiliūnas, būdamas Vyriausio Štabo viršininku, 1929-34 metais, padėję suprato ir skubėjo sutvarkyti kariuomenės kaip kadrus, taip ir ginklavimą dar 45 milijonų sąmatos ribose. 1935 metais gegužės mėn. pas mus buvo patvirtinta žymiai sustiprintos taikos meto kariuomenės sudėtis. Karininkų skaičius buvo padidintas bet 600-tais, o kareivių ir puskarininkų apie 16,000. Ši naujoji kariuomenės organizacija siekė jau net 90 milijonų sąmatą. Su šiuo persitvarkymu, su įvedimu naujų ginklų, naujų dalių kūrimu ir su kariuomenės padidėjimu — pakilo esantieji karininkai ir pareigomis ir laipsniais. Čia ir atsirado didžiausias trūkumas žemesniųjų laipsnių karininkų. Normalia tvarka šiam trūkumui papildyti karininkų parengimas būtų užtrukęs net tris metus. Todėl 1935 metais ir buvo sudaryta iš atsargos jaun. leitenantų kursai prie Karo Mokyklos. Kitu atveju šios laidos būtų tekę laukti iki 1938 metų.

Peržvelgę, kad ir trumpai, čia mūsų nors

tik ir kelių aukštųjų karininkų patiektas minėtis, mes matome, kad tokią specialią laidą išleisti mūsų karinę vadovybę paskatino: mūsų kariuomenės pertvarkymas ir didinimas; atsiradęs kariuomenėje jaunesniųjų karininkų trūkumas ir svarbiausia, visų Europos valstybių skubotas ginklavimasis ir ruošimasis 1939 metais kilusiam pasauliniam karui.

Kai Tėvynei grėsė pavojus ir kai mūsų karinė vadovybė pašaukė vyrus prie ginklo — labai daug buvusių atsargos jaun. leitenantų nedvejodami atvyko į Karo Mokyklą įsijungti į mūsų karių eiles. Baigę papildomą dešimties mėnesių apmokymą, vėliau jie sąžiningai ir storopiai vykdė jiems pavestas pareigas mūsų kariuomenės dalyse karių mokyme ir paruošime. Mūsų kraštą ištikus didžiajai nelaimei, kaip visi mūsų kariuomenės kariai, taip ir šią laidą baigusieji, deja, negavo progos išpildyti duotą Tėvynei priesaiką, bet tas dar nesako, kad jie būtų negalėję ją tesėti. Ginklas ir dabar nebuvo padėtas. Šimtų mūsų karių tarpe mes rasime šios laidos karininkų-atstovų Savisaugos Dalinių Batalionuose, už laisvės principus besikaujančius visu ištisu Rytų frontu, nuo Krimo iki Leningrado. Rasime jų didvyriškai bekovojančių ir kritusių Liepojos prietiltyje, vėliau, kad ir laimingai iš čia išsprukusių, bet švedų išduotų priešų pajuokai, patyčiomis, kančiais ir nežinomam likimui. Rasime jų gen. P. Plechavičiaus pašauktų prie ginklo Vietinės Rinktinės eilėse, dalyvavusių kautynėse ties Mūro-Ašmena ir kitur Rytų Lietuvoje, tačiau vėliau suimtus, nužemintus ir kalintus Salaspilyje ar Vokietijos kalėjimuose. Taip pat rasime jų įsijungusius ir į Tėvynės Apsaugos Rinktinę, dalyvavusius kautynėse ties Seda ir Barstyčiais, kur dar kartą buvo bandoma apginti paskutinąją mūsų Tėvynės žemės pėdą. O kiek jų buvo su mūsų kariais įvairiuose pagelbiniuose ar kitokiuose daliniuose, statybos batalionuose Italijoje, Čekijoje, Slovakijoje ir pačioje Vokietijoje. Jie buvo ir tolimoje Norvegijos šiaurėje, Narviko — šiauriečių laplandiečių tegyvenamose apylinkėse, kur sprogdino akmens uolas ir tiesė geležinkelį. Petys į petį su lietuviu kovotoju buvo ir lietuvis karininkas. Ne asmeniškos naudos, karjeros ar nuotykių ieškoti, bet nedatekliu ir vargu dalintis, būti globėju, patarėju, užtarėju ir vadu. Kad lietuvis karys nejaustų, jog savųjų yra užmirštas ir paliktas pats vienas nežinomam likimui.

Iš kitų Karo Mokyklos laidų ši ats. jaun. leitenantų kadro karininkų laida išsiskiria ir tuo,

Atsiminimai iš Specialios Kadro Karininkų Laidos

KAZYS MARKUS

Patirtis parodė, kad daug kas nežino apie 1936-tais metais P.L.P. Karo Mokyklos išleistą ypatingą kadro karininkų laidą, sudarytą iš atrinktų ats. jaunesnių leitenantų, anksčiau baigusiu aspirantų kursą ir pašauktų išeiti papildomą karinį mokslą. Iš neseniai Čikagoje įvykusių pasikalbėjimų paaiškėjo, kad net kai kurie buvę aukšti Lietuvos kariuomenės pareigūnai arba nieko nežinojo, arba labai paviršutiniškai girdėjo apie minimą laidą. Tas paskatino mane, kaip specialios laidos dalyvį, parašyti atsiminimus apie laidos sudarymą ir paruošimą, davusią mūsų kariuomenei virš šimto gerų ir pareigingų vadų, pasišventusių karių auklėtojų. Atsiminimais noriu parodyti, kad speciali kadro karininkų laida savo apmokymo ir treniravimo programa buvo tolygi reguliarioms kadro karininkų laidoms ir Mokyklos drausmės bei režimo taisyklės su visais niuansais išgyveno lygiai kartu su kariūnais. Tik gal toks skirtumas, kad specialios laidos vyrai buvo kiek amžiumi vyresni, turėjo aukštesnį bendro išsilavinimo vidurkį ir antrą kartą atėjo į Karo Mokyklą turėdami didesnę gyvenimo patyrimą. Atsiminimais taip pat turiu tikslą palikti laidos pėdsakus ateičiai, nes kitokios medžiagos iševijoje nėra ir greičiausiai, Lietuvoje buvusi yra dingusi. Tiesa, laidos 30-ties metų baigimo proga Jonas Rūtenis 1966-tų metų "Karys" Nr. 6 parašė straipsnį, bet tai buvo tik kai kurių ryškesnių įvy-

kių apybraiža, perpinta asmeniniais emociniais išgyvenimais.

Europos politinei situacijai keičiantis ir stiprėjant galimybei iškilti tarp kaimyninių valstybių kariniam konfliktui, Lietuvos karinė vadovybė pajuto reikalą sustiprinti saugumo sumetimais savo karines jėgas. Visų pirma buvo susirūpinta sustiprinti kadra, padidinant aktyviosios tarnybos karininkų skaičių. Iki 1935-tų metų mūsų kariuomenėje nuolat buvo apie 24,000 vyrų, kurių tarpe apie 1,600 būtinosios tarnybos karininkų. Taikos metu, turint galvoje biudžeto taupymą, galima buvo apsieiti ir su tokiu mažu karininkų skaičiumi, bet mobilizacijos atveju, kada būtų sudaryta apie 135,000 vyrų kariuomenė, labai truktų kvalifikuotų ir patyrusių vadų. Ypač mūsų kariuomenės daliniuose trūko žemesniojo laipsnio jaunų karininkų.

Pradėta buvo didinti į Karo Mokyklą primamų kariūnų kandidatų skaičių ir gerinti jų mokymo bei treniravimo lygį, įvedant, vieton dviejų mokslo metų, tris metus. Įvedus trijų metų mokslą, pereinamam laikotarpy, vienais metais nebūtų išleista jokios karininkų laidos. Užpildyti susidariusią spragą buvo sudaryta speciali kadro karininkų laida iš atrinktų ats. jaunesnių leitenantų, baigusiu aspirantų kursų, suorganizuojant dešimties mėnesių papildomą kursą. 1935-tais metais, anksti pavasarį, apskričių

kad išleistuvių dieną, 1936.V.10, laidą baigusieji, reikšdami dėkingumą už įgytą mokslą ir gautą patirtį, Karo Mokyklai padovanojo didžiulį istorinį paveikslą, pieštą dail. Jono Mackevičiaus ir kainavusį arti 2,000 litų. Tai tikrai išskirtinas kultūrinis žestas, ko ankstyvesnės laidos nė viena nebuvo padariusios.

Nepamirština ir tai, kad šios laidos buvę karininkai, po 30 metų, nors ir ne visi, susirinkę Lietuvių Jaunimo Kongreso ir 3-sios Lietuvių Dainų Šventės metais, 1966.VII.3, Čikagoje, paminėti 30-ties metų laidos sukaktį ir norėdami ją įprasmiti, padarė 1,035 dol. įnašą į Lietuvių Fondą. Šia kuklia auka buvo no-

rėta prisiminti mūsų Tėvų Žemė ir paremti Lietuvių Fondo lietuviybės išlaikymo siekius. Tai buvo pirmas toks įnašas į Lietuvių Fondą, kurį padarė ši ypatingoji Karo Mokyklos karininkų laida ir kurią tik po aštuonių metų pasėkė V laidos du nuoširdūs entuziastai.

Baigiant, reikia nulenkti galvas ir pagerbti visus tuos ats. jaun. leitenantų kursų laidos kadro karininkus, kurie nuo išleistuvių dienos iki šiandienos jau yra mirę, žuvę, išvežti, nukankinti ar nužudyti tolimame Sibire, kurių krūtinėse giliai buvo įstrigę duotos priesaikos žodžiai "Be reikalo nepakelk! Be garbės nenuleisk!" — REDDE QUOD DEBES!

Karo Komendantai gavo instrukcijas paraginti jų rajonuose reziduojančius, kelias paskutines aspirantų laidas baigusius, ats. jaunesnius leitenantus įsirašyti į minėtą specialią laidą. Ats. jaunesnių leitenantų reagavimas buvo netikėtai gyvas. Nurodytą dieną Karo Mokyklos rajoną ir skirtas patalpas užplūdo apie 400 jaunų vyrų, su tvirtu nusistatymu palikti savo turėtą užsiėmimą ir pradėti karinę karjerą. Margaspalvėj minioj buvo baigusią universitetus, bestudijuojančių studentų, mokytojų, tarnautojų, valdininkų, profesionalų ir kitokių.

Priėmimo dieną Karo Mokyklos pareigūnai tikrino dokumentus, skirstė jaunos vyrus grupėmis ir siuntė į specialias komisijas, sudarytas iš 4-5 karininkų bendrai apžiūrai ir apklausinėjimui. Po to, karinėmis transporto mašinomis vežė į Karo Ligoninę sveikatai patikrinti. Taip tęsėsi visą savaitę. Kiekvieną sekančios dienos rytą Mokyklos adjutantas nuo štabo laiptų susirinkusiems kandidatams perskaitydavo pavardes atmestųjų ir vėliau jų sąrašą iškabindavo prie durų. Pagaliau, likus apie 150 kandidatų buvo atlikti egzaminai raštu iš lietuvių kalbos ir istorijos, duodant parašyti vieną iš dviejų temų: "Klaipėdos atvadavimas" ir "Dr. Jonas Basanavičius — Lietuvos patrijarkas". Sekantį ir paskutinį rytą adjutantas perskaitė pavardes priimtųjų, kurių buvo iš viso 108 vyrai. Visiems išrinktiesiems davė kelias dienas atostogų pasiruošti ir atvykti į Karo Mokyklą, rodos, rugpiūčio mėn. 15-tą dieną.

Nurodytu laiku sugrįžo visi ir buvo patalpinti paruoštose patalpose, užimdami vienu kareivinių visą antrą aukštą. Tą pačią dieną buvo išduota karinė apranga ir šarvuotė, visi suskirstyti pagal ūgį ir skyrius ir būrius, sudarydami kuopą iš dviejų būrių, kiekviename būry po du skyrius. Žemesnysis kuopos kadras — kuopininkas, būrininkai ir skyrininkai buvo parinkti iš pačių kuopos vyrų. Kuopos vadas buvo mjr. Urbonas, vyr. kuopos karininkas ltn. Valiulis, 1-mo būrio vadas ltn. P. Gužaitis ir 2-ro būrio vadas j. ltn. Petronis. Mjr. Urbonas, kuris vėliau buvo pakeltas į pulkininko ltn. laipsnį, rusų yra išvežtas ir jo likimas nežinomas. Ltn. Valiulis pačioje karo pradžioje buvo rusų sušaudytas. Ltn. Gužaitis antros okupacijos metu buvo rusų suimtas ir ištremtas į Sibirą, kur ir dabar gyvena. J. ltn. Petronis kariavo ir pasižymėjo II Pasaulinio Karo metu raudonosios armijos "lietuviškoje" divizijoje, buvo pakeltas į generolus, grįžo į Lietuvą ir dabar yra vyriausias Lietuvos jaunimo

verbuotojas į raudonąją armiją.

Specialios laidos dalyviams buvo parinktas ne labai vykęs pavadinimas — kursantas, kuris tarp įprastų pavadinimų — kariūnas, kariūnas aspirantas, išsiskiriančiai skambėjo ir net nesiderino su Mokyklos kariška dvasia.

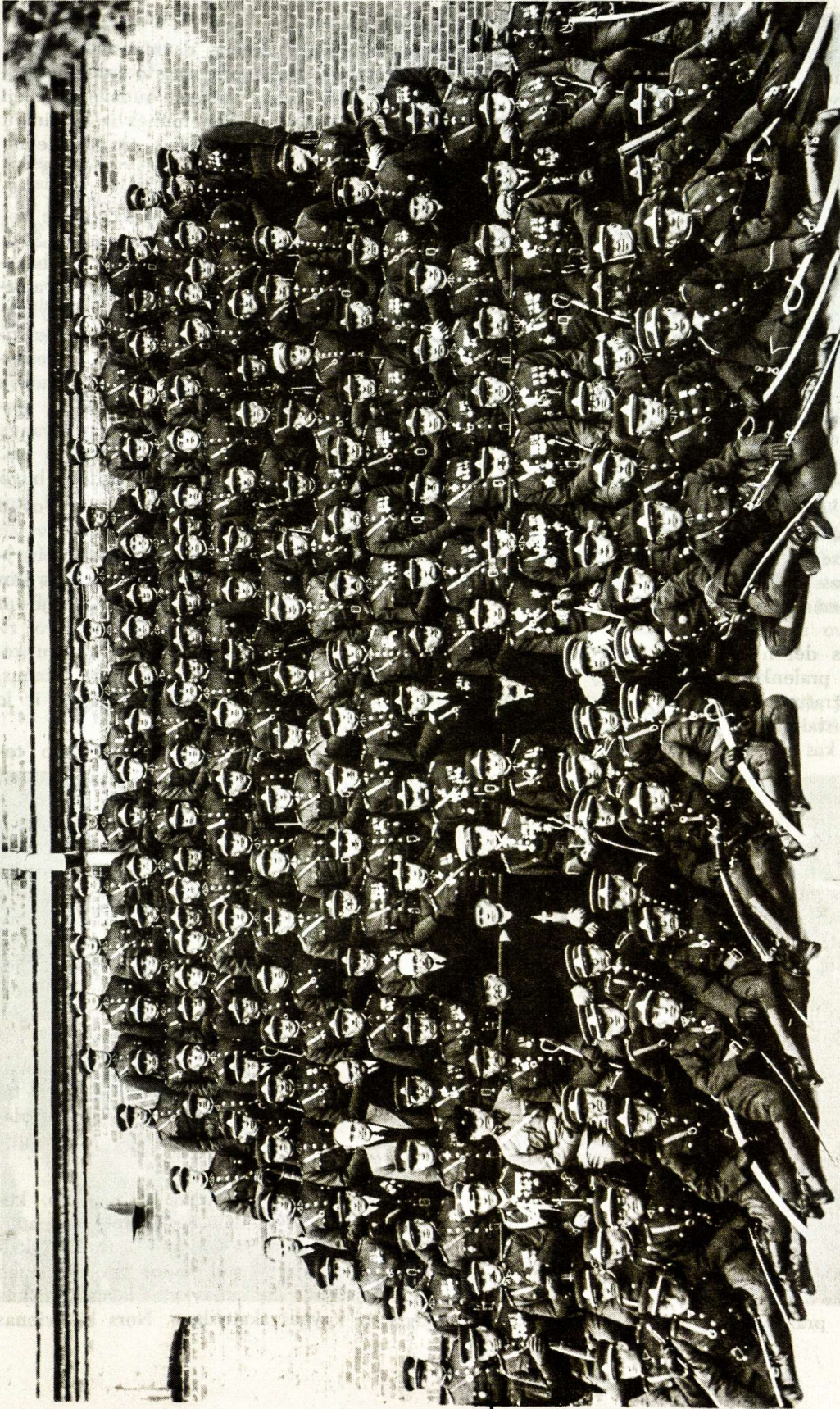
Kursantai dėvėjo bendrą visai Karo Mokyklai uniformą: vasarą kasdieniniai darbo rūbai buvo vėsios, medvilninės medžiagos, keičiami kas savaitę, žiemą vilnonius, keičiamus pagal reikalą. Išėiginė uniforma buvo diagonalinės medžiagos, tik be bendrų Mokyklos spalvų ir ženklų, kursantai ant antpečių dar turėjo prisisiuvę atsargos karininko juosteles.

Tuo metu, kai buvo sukomplektuota speciali kadro karininkų laida, Mokykloje buvo viena vyresnio kurso kuopa, viena jaunesnio kurso kuopa ir dvi aspirantų kuopos. Tarp jų drausmės santykiai buvo tradiciniai nusistovėję, bet reikėjo atskirai nustatyti santykius su kursantais. Kadangi kursantai turėjo ats. jaunesnio leitenanto laipsnį, Mokyklos vadovybė įsakė visiems kariūnams pripažinti kursantų vyresniškumą. Suprantama, tas negalėjo patikti išleidžiamojo kurso kariūnams, kurie iki tol turėjo visas vyresniškumo privilegijas ir jomis paprastai uoliai naudodavosi.

Pirmomis dienomis kursantų kuopos karinė rikiuotė ir pavienių kursantų kariška išvaizda atrodė atsilikusi, nes civilinis gyvenimas įspaudė savo žymes. Be to, kuopa buvo sudaryta iš kelių skirtingų laidų ir skirtingų ginklo rūšių, kaip kavaleristų, artileristų, technikos dalies vyrų, kurie buvo praėję skirtingą apmokymą, kas irgi turėjo įtakos. Išlyginti atskirų kursantų rikiuotės ir karinės išvaizdos silpnybes pradžioje jie buvo net atskiromis grupėmis apmokomi. Kursantai asmeninės ambicijos ir atsakomybės skatinami kietai ir noriai dirbo ir netrukus tiek kuopos rikiuotė, tiek pavieniai įgavo tinkamą formą, įsiliedami į Mokyklos bendrą gyvenimą ir režimo rutiną.

Kursantai drausmės santykiuose su kariūnais elgėsi korektiškai ir santūriai, neieškodami pabrėžti savo vyresniškumą, todėl netrukus išnyko dėl paveržtų privilegijų nepatenkinto vyr. kurso kariūnų pradžioje rodytas rezervuotumas, atsirado respektas ir pripažinimas.

Jau pačioje pradžioje kursantai buvo skiriami į svarbesnes Mokyklos vidaus tarnybas, kaip Mokyklos budinčio karininko padėjėjais, sargybų viršininkais, valgyklos budėtojais, į garbės sargybą prie Mokyklos vėliavos. Šios tarnybos buvo skelbiamos Mokyklos įsakymuose.

P.L.P. Karo Mokyklos Atsargos Jaunesniųjų Leitenantų Kursų Kadro Karininkų laisos, išleistos 1936 m. gegužės 10 d., karininkai su Karo Mokyklos Šefu Valstybės Prezidentu Ant. Smetona ir garbės svečiais po kardų įteikimo.

Pirmomis savaitėmis daugiausia laiko buvo praleidžiama kartojant ir nagrinėjant kariuomenės statutus, kuriuos laikas jau buvo dulkėmis apnešęs. Lektoriai ir instruktoriai buvo kuopos karininkai. Vėliau buvo imtasi gilesnių karo mokyklos dalykų. Žemiau seka dėstytos karo mokslo šakos ir jų lektoriai:

1. Karo istorija — gen. št. plk. Zaskevičius,
2. Bendroji taktika — gen. št. plk. Breimelis,
3. Pėstininkų taktika — gen. št. plk. Breimelis,
4. Kavalerija ir jos taktika — brig. gen. Tallat-Kelpša,
5. Artilerija ir jos taktika — plk. Banys,
7. Pionieriai — plk. ltn. Vitkus,
8. Kariuomenės ryšiai — plk. Babickas,
9. Topografija — plk. ltn. Krūvelis,
10. Karo teisė — teis. brig. gen. Mieželis,
11. Šaudyba, apginklavimas, tiekimas — plk. Vitkauskas,
12. Sanitarija — plk. dr. Janulionis,
13. Šarvuočiai, tankai, priešlėktuvinė apsauga.

Išvardintos karo mokslo šakos jau buvo aspirantų metuose išeitose, bet šį kartą jos buvo plačiau apimtos ir išsamiau išnagrinėtos. Kai kuriems dalykams buvo paruošti kospektai, bet dažnai jie buvo nepilni, žinios pasenusios, nes karinis mokslas dėl nuolatinės pažangos ir kaitos juos buvo pralenkęs, todėl prie jų dar reikėjo daryti užrašus. Lektoriai buvo geri savo srities specialistai ir prityrę dėstytojai, todėl žinių bagažą, kas norėjo, galėjo prisipildyti su kaupu.

Bendra teorinė programa buvo išeita ir egzaminai išlaikyti iki pavasario — kovo mėnesio. Po to, dėmesys buvo sukonzentruotas komandavimo ir įvairių kautynių formų vadovavimo ir vykdymo menui, praktiškai. Didesnę metų dalį kuopa studijavo ir vykdė pėstininkų programą, nežiūrint, kad jos sudėty buvo ir kitokių ginklo rūšių kursantų. Tik kursų pabaigoje kursantai buvo retkarčiais atskiriami grupėmis pagal ginklo rūšį ir apmokomi atskirai vietoje, arba būdavo siunčiami į atitinkamus dalinius. Kavaleristai buvo apmokomi vietoje mjr. Andriūno ir ltn. Židžiūno, artileristai — plk. Bario ir ltn. Venslovo. Be jų dar buvo ryšinių, pionierių, automobilistų ir vienas lakūnas.

Karo Mokykloje darbo diena prasidėdavo 6-tą valandą ryto, trimitui nuaidėjus keltis. Po trumpo apsitvarkymo kuopos skubėdavo rytiniam sportui, kuriam vadovavo kpt. Jaruševičius. Vasarą kursantai ir kariūnai paprastai vykdavo į Mokyklos rajoną prie lauko kliūčių, ar aikštėje atlikdavo ritminę mankštą. Kartais vietoj mankštos praktikuodavo durtuvų kautynių

veiksmus šautuvais. Žiemą, dažniausiai gimnastikuodavo sporto salėje prie sporto įrankių. Šeštadieniais visais metų laikais būdavo garsieji maratoniniai bėgimai A. Panemunės ir apylinkių laukais, Jėšios upelio skardžiais ir Napoleono kalno šlaitais, kas pareikaludavo nemažos ištvermės. Grįžus iš sporto vykdavo rytinis patikrinimas, atliekamas būriuose, ar skyriuose žemesniųjų viršininkų, retkarčiais būrio vadų. Šiuo metu būdavo didžiausia galimybė būti nubausiam, kad ir dėl atsitiktinumo. Tai šautuvo vamzdyje užmiršta dulkelė, ar ant baltos apykaklės musės palikta dėmelė, tai statutai neišrikiuoti spintelėj, ar ant lovos užtiesalo neištempta dumšlelė. Žemesnieji viršininkai daugiausia baudavo neišėjimu į miestą, atimdami po kietų darbo ir drausmės dienų malonią atvangą už Mokyklos vartų. Nors kursantai turėjo ats. jaunesnio leitenanto laipsnį, bet jų padėtis buvo išimtinai, todėl karininkai galėjo juos bausti stovėjimu su šautuvu, ir baudė.

Po labai užimto ryto sekė stiprūs pusryčiai. Kursantai ir kariūnai valgydavo keturis kartus į dieną, dviem pamainomis, erdvioje ir modernioje valgykloje. Į valgyklą vykdavo rikiuotėje, su komanda sėsdavo prie stalų, su komanda keldavosi nuo jų. Valgis buvo skanus, gaminamas prityrusių civilinių tarnautojų, ir jo visiems užteko.

Iš ryto, iki pietų, dažniausia būdavo teoretinės pamokos klasėse, po to, užsiėmimai Mokyklos aikštėje, kur kursantų kuopa praktikuodavo tankinę rikiuotę, arba instruktuvodavo grupelėmis jaunesnio kurso kariūnus ir aspirantus. Kartais kuopa vykdavo į A. Panemunės laukus atlikti manevravimo ir įvairių kautynių formų pratybų. Čia kursantai nagrinėdavo kautynių uždavinius, vietovės ypatybes, buvo pratunami daryti sprendimus ir juos įvykdyti. Tokios išvykos būdavo įdomios, visų mėgiamos, nors kartais iš jų grįždavo išsisėmę ir purvini iki ausų.

Grįžę iš užsiėmimų ir papietavę, kursantai galėjo vieną valandą lovoje atsigulę pailsėti, tačiau retas ta teise pasinaudodavo, nes reikėdavo išsivalyti ginklus ir mundiruotę, ypač grįžus iš žygio į laukus.

Vakare dvi valandos pamokų ruošimo, kuris vykdavo klasėje vienam prižiūrint, kad būtų laikomasi tylos. Šiuo metu vieni kartodavo klasėje girdėtas paskaitas, ruošdavosi rytojaus lauko uždaviniams, kiti patylomis kalbėdavosi, laiškus rašydavo, ar knygas skaitydavo. Nors kiekvienas

Specialios laidos karininkai, tik ką baigę Karo Mokyklą, dėkingi savo vadams ir mokytojams, džiūgaudami kelia ant rankų buvusį kuopos vyresnį karininką ltn. Valiulį.

buvo laisvas daryti klasėje ką jis nori, bet dalyvauti ir išbūti ten pilną laiką privalėjo.

Po visos dienos programos vykdavo vakarinis patikrinimas, vienas iš svarbiausių momentų kario dienotvarkėje. Patikrinimas vykdavo

kiekvienos kuopos atskirai savo kareivinėse, paprastai vadovaujant kuopininkui, retkarčiai ateidavo būrio vadas, ar vyr. karininkas, ypač kai būdavo Mokyklos budėtojai ir retais atvejais — kuopos vadas. Čia būdavo skaitomi

P.L.P. Karo Mokyklos specialios kadro karininkų laidos kavalerijos karininkai. Iš k., I eilėje, jaunesnieji leitenantai: J. Kvarciejus-Karsas, J. Bukšaitis, A. Žižys, K. Markevičius-Markus, A. Grinevičius-Grinius, K. Plenys. II eilėje: V. Jegelevičius, P. Čiaučionas, A. Šilingas, E. Nakutis, J. Stakūnas.

Mokyklos įsakymai, skelbiama tarnyba, daromi pranešimai, po to, giedamas Himnas ir maldos giesmė "Marija, Marija".

Po patikrinimo kuopa rikiuotėje vykdavo į rajoną pusvalandžiui pasivaikščioti ir tuo metu atidaryti savo dainų skrynelę. Muz. Griaudzės gerai išlavintoje dainuoti kursantų kuopoje buvo gerų dainininkų ir kai šimtas krūtinių užtraukdavo gražiai harmonizuotą karišką dainelę, jos garsai, persiritę A. Panemunės šlaitus, plačiai nuaidėdavo vakaro tyloje, gal ne vienoj vienišoj širdelėj sukeldami ilgesį.

Nuskardėjus 10-tą valandą Mokyklos rajone trimitui, prasidėdavo poilsio laikas. Nors akys merkdavosi po ilgos ir užimtos dienos, tačiau ne visi ruošdavosi gulti, dalis prausykoje, ar ginklų valymo patalpose tvarkėsi, blizginosi, valėsi ir baigdavo darbus, kurių anksčiau nespėjo atlikti.

Sekmadieniais ir šventadieniais Mokykloje būdavo poilsio dienos. Kuopos keldavosi viena valanda vėliau, net patį kuopos kėlimą išradingesni budėtojai sugalvodavo kitokį, negu paprastai. Būdavo suorganizuoja muzikantų "kapelą", kuri praeidavo su muzika išilgai koridorium ir linksmi pažadindavo kuopą pusryčiams, ar pasiskolinę iš ryšininkų garsiakalbius per naktį įmontuodavo ir rybą paleisdavo linksmą Šabaniausko muziką, arba pasitelkę daugiau linksmesnių kursantų, karnavališkai apsirengę ir išdaigas išdarinėdami, linksmindavo keliančiuosius.

Po pusryčių visa Karo Mokykla, išeigine uniforma apsirengusi, rikiuodavosi eiti į pamaldas. Katalikai vykdavo į A. Panemunės parapijos bažnyčią, o kitų konfesijų mažomis grupelėmis su leidžiamaisiais į savo maldyklas. Pamaldose dalyvavimas buvo visiems būtinas. Karo Mokyklos organizatoriaus ir pirmojo jos viršininko gen. Galvydžio-Bykausko filosofijos, kad "Be karo mokslo ir tikėjimo — kiaulė, ne žmogus", tvirtai buvo paisoma. Vykstant į bažnyčią buvo laikomasi rimties, bet grįžtant visą kelią buvo dainuojama. Žmonės išėję ant šventoriaus ir pakelėj lydėdami šaligatviais gėrėdavosi jaunais žvaliais vyrais, bei lygiomis jų gretomis ir grožėdavosi skambiomis kariškomis dainomis.

Šeštadieniais ir sekmadieniais dauguma liuosų nuo tarnybos kursantų buvo išleidžiami su leidžiamaisiais rašteliais į miestą. Kuopos visi leidžiamieji būdavo iš anksto perduodami Mokyklos budėtojui, kuris patikrindavo išvykstančiojo apsitvarkymą ir tik po to atiduodavo ra-

telį. Paprastai, visi būdavo išleidžiami iki 12-tos valandos nakties, todėl kai kurie, nenumatydami kitur jokių vaišių, pasiprašydavo draugų iš valgyklos atnešti tradicinį sumuštinį — bulketę su įspraustu mėsos maltiniu. Grįžę iš miesto turėdavo prisistatyti budėtojui. Kartais būdavo didelės lenktynės su paskutinėmis minutėmis, kad laiku peržengtų Mokyklos vartus.

Vieną naktį visą Karo Mokyklą sukėlė netikėta staigmena — bandomasis pavojus. Jau buvo po vidurnakčio, kai rajone suaidėjo pavojaus trimitas ir kuopos vyrai, supratę kas yra, kaip šaltu vandeniu apipilti, šoko iš lovų ir tylėdami skubiai rengėsi pilna kautynių apranga. Nors šviesos nedegamos, bet rengimasis vyko tvarkingai, nes kiekvienas šarvuotės ir mundiruotės daiktelis visuomet būdavo sudėtas toj pačioj vietoj ir ta pačia tvarka. Lauptais žemyn į kiemą bėgdami vyrai baigė segiotis sagas, sagtis ir kabes. Po keturių minučių kuopininkas jau raportavo laukiančiam kuopos vadui su kitais kuopos karininkais, kad kuopa pasiruošus įsakymams. Kuopos vadas nuvedė kuopą į susirinkimo vietą, į kurią iš visų pusių jau rinkosi kitos kariūnų kuopos. Mokyklos bataliono vadas plk. Juodišius trumpai apžiūrėjęs kuopas, įsakė vėl grįžti į kareivines ir tęsti poilsį.

Retkarčiais, po visų dienos užsiėmimų, kursantai ir kariūnai grupėmis vykdavo į išnuomotą A. Panemunėje privačią pirtį išsimaudyti, nors ir savo prausyklose buvo karšto vandens krantai. Grupė, kurioje kiekvienas turėjo po pažastimi pasibrukęs gniužulą švarių baltinių, prieš išvykstant pro Mokyklos vartus, išsirikiuodavo prie budėtojo būstinės gauti leidimą. Per 30 minučių kiekvienas turėjo išsimaudyti, o stori odžiai, pasilipę ant laktų, dar galėjo išsigarinti ir beržinėmis šluotomis išsiplakti ir po to užleisti kitai grupei, paprastai, prieangy jau belaukiančiai.

Karo Mokykloje, kaip senoje kariuomenės Alma Mater, buvo susikūrusios tradicijos, kaip Vargelio Tėvelio, 100-to dienų, Talentų vakaras ir kitokios, kurios buvo perduodamos iš laidos į laidą.

"Vargelio Tėvelis" tradicija atžymi jaunesnio kurso įvedimą po bendro apmokymo į pilnutinį Mokyklos gyvenimą, kurį atlieka vyresnis kursas per įvairiausias išdaigas. Kursantai šioje tradicijoje aktyviai nedalyvavo, tik iš toliau stebėjo, kas vyksta kaimynystėje.

"100-to dienų" tradicija mini, kiek liko dienų iki išleistuvių. Ją vykdo tik išleidžiamasis

Ltn. J. Stakūnas, Specialios laidos kursantas, dabartinis KARIO atstovas Čikagoje, 1937 m. Dragūnų "Geležinio Vilko" pulke, Tauragės dv., nugalėjo kliūtį su savo žirgu "Panaktiniu".

kursas. Kursantai ją irgi atžymėjo, tik gal ne tokiu entuziazmu, kaip vyr. kurso kariūnai, tos dienos laukę netoli dviejų metų. Kursantų kuopos budėtojas 100-tąjį rytą iki išleistuvių kuopą pakėlė pasikvietęs iš rajono trimitininką, užuot, kaip paprastai, švilpuku. Skelbimo lentoj buvo iškabintas plakatas, skelbiantį tą gerą naujieną, o visą dieną ta mintis buvo gyva.

Metinis talentų vakaras Karo Mokykloj buvo didelis parengimas, į kurį prisirinko ne tik iš vietinio Kauno kviestinių svečių, bet ir iš toliau. Ypač jo laukė ir apie jį svajavo jaunos mergelės, į kurių gyvenimo takelį buvo atklydęs kursantas, ar kariūnas. Vakarą programą atliko visų Mokyklos kuopų talentai. Čia buvo pademonstruotas sportas ant įrankių, akrobatika, boksas, fektavimas, buvo atliktos solos ir grupinės dainos, kupletai, humoristiniai montažai, instrumentinė solo muzika ir kt. Po programos, grojant Mokyklos estradiniam orkestrui, vyko šokiai. Kursantų kuopoje buvo visokių talentų, kurie aktyviai ir su pasisekimu dalyvavo vakaro programoje.

Karo Mokyklos sporto entuziastai trumpas liuoslaikio valandėles dažnai praleisdavo sporto aikštėje, ar sporto salėje sviedinį bemėtydami, ar prie sporto įrankių besimankštindami. Mokykla turėjo gerų sportininkų visose sporto šakose, turėjo sudariusi reprezentacines sportininkų ekipas ir komandas, bet tarpklubinėse Lietuvos pirmenybėse nedalyvavo, išskyrus draugiškas rungtynes. Tačiau, vykdant kariuomenės fizinio auklėjimo programą, Mokykla dalyvavo sporto rungtynėse su kariuomenės dalimis.

Kursantų kuopoje buvo nemažai gerų spor-

tininkų, visomis progomis dalyvavusių sporto varžybose ir sėkmingai atstovavusių Karo Mokyklą.

Liūsu nuo užsiėmimų laiku kursantai ir kiti kartais užeidavo į Mokyklos skaityklą, kur galėdavo pavartyti visus Lietuvoje išleidžiamus laikraščius ir žurnalus, valandėlę atsikvėpti nuo kariškos tvarkos ir aplinkos ir sužinoti kas vyksta kitame pasauly.

Savaitgaliais ir rečiau šiokiomis dienomis į Mokyklą atvykdavo svečių pasimatyti su kursantais ir kariūnais. Civiliai svečiai negalėdavo užėiti į kareivines, kur kursantai gyveno, arba vieni rajone būti. Mokyklos budėtojas, ar jo padėjėjas telefonu iššaukdavo kursantą pas kurį svečias atėjo, kuris nusivedavo svečią į kariūnų Ramovę, kur galėjo pavaišinti kava, užkandėliais, alumi, ar net stipresniais gėrimais. Savaitgaliais, paprastai, susirinkdavo daug svečių ir grupėmis susėdę prie stalų jaukiai praleisdavo gražias atgavimos akimirkas. Kartais linksmas juokas ir daina iš tenai sklisdavo iki vėlumos.

Lietuvos nepriklausomybės atgavimo sukaktį, Vasario 16-tą, Karo Mokykla ir visa Lietuvos kariuomenė kasmet iškilmingai minėdavo. Iškilmės paprastai vykdavo Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus Nepriklausomybės aikštėje, kuriose dalyvaudavo prezidentas Ant. Smetona, vyriausybės nariai, kariuomenės vadas su štabo karininkais, draugiškų valstybių atstovai ir minia Kauno gyventojų. 1936-tais metais tokiame minėjime dalyvavo visa Karo Mokykla, pėsčia atvykusi iš A. Panemunės. Nuo ilgo kelio ir per visą Kauno miestą paradinio įsitempimo net ranka tirpo

nuo devynių svarų šautuvo, bet Mokykla žygi atliko gerai ir ištvėringai. Kursantai, žygiavusieji Mokyklos priešaky, lyg ir jautė didesnę reprezentacinę atsakomybę, todėl net jų daina atrodė skambėjo darniau ir gražiau, kaip visada.

Artinantis kursantų kuopos išleistuvėms buvo iš anksto pasiūtos karininkų uniformos ir kiekvienam užsakyti lagaminai su reikalingais asmeniniais daiktais. Paskutinėmis dienomis visoje Mokykloje vyko neįprastas judėjimas ir ruošimasis. Kuopos šlifavo tankinės rikiuotės nelygumus, rengdamosios išleistuvių paradų, darbininkai tvarkė ir gražino rajoną, net virtuvės personalas darbavosi, tikėdamies pavaišinti garbingus svečius. Išleidžiamieji kursantai, kuopos karininkų instruktuojami, praktikavosi aikštėje su gautais naujutėliais karininkų kardais — kaip juos nešioti ir jais saliuoti.

Išleistuvių rytą, 1936-tais metais gegužės mėn. 10 dieną Karo Mokykloje buvo pakili nuotaka. Visos kuopos išsirikiavo prieš specialiai įrengtą tribūną. Dėmesio centre buvo išleidžiamoji kursantų kuopa. Į tribūną pradėjo rinktis garbės svečiai: vyriausybės nariai, aukštieji karininkai, kaimyninių draugiškų valstybių kariniai atstovai, o aplinkui — kursantų artimieji, draugai ir šiaip smalsuoliai. Paskutinis atvyko Karo Mokyklos šefas, prezidentas Antanas Smetona. Pasigirdo komanda, sušvytėjo šautuvai ir Karo Mokykla sustingo pagarbos saliuote. Po trumpo prezidento kalbos adjutantas perskaitė pakėlimo į karininkus įsakymą ir trenkiant kariniam orkestrui kuopos praėjo pro svečius iškilnių paradu. Saulė, atsimušusi į išblizgintus ginklus ir švytinčius šalmus, spektru spinduliavo, lygios užgrūdintų karių eilės ir kieti žingsniai kėlė visų pasigėrėjimą ir pasididžiavimą.

Po parado, kursantų kuopa, skubiai persirengusi karininko uniforma, paskutinį kartą rikiuotėje, visi kartu atėjo į Vėliavos salę, kur jau buvo susirinkę dalis aukštųjų karininkų. Netrukus atėjo prezidentas Ant. Smetona, lydimas Krašto Apsaugos ministerio, Kariuomenės Vado, Mokyklos viršininko ir prasidėjo kardų įteikimo ceremonijos. Pagal baigimo eilę iššauktas naujas karininkas prie prezidento ir ant vieno kelies priklaupia. Tuo metu prezidentas pakelia jam paduotą kardą ir smagaliu palietęs vieną ir kitą petį, sako: "Be reikalo nepakelk, be garbės nenuleisk" ir po to įteikia jį. Naujasis karininkas kardą pabučiuoja, juo saliuotuoja ir vikriai įdėjęs į makštį grįžta į rikiuotę.

Tai buvo įspūdingiausias momentas ne tik baigusiam Karo Mokyklą jaunam karininkui, bet

ir iš šalies stebint. Šias eilutes rašančiam dar ir dabar jis ryškiai iš praeities ūkanų iškyla, priekaištingai primindamas neištesėtą įpareigojimą.

Po pakėlimo ceremonijų prezidentas ir visi kiti garbės svečiai buvo pakviesti į kariūnų valgyklą pietums kartu su naujaisiais karininkais. Prie gražiai paruoštų ir gėlėmis papuoštų stalų visi jaukioje, pusiau neoficialioje nuotaikoje pabendravo, pasikalbėjo.

Vakare buvusi kursantų kuopa suruošė su Karo Mokykla atsisveikinimo vakarą su šokiais, kuriame patys buvę kursantai atliko programą. Lengvo žanro programoje dominavo dainos ir kupletai iš Mokyklos gyvenimo, sukurti kuopoje buvusių literatų. Salė buvo išpuošta pačių kursantų dailininkų, progai pritaikytais piešiniais ir dekoracijomis, savo originalumu atkreipusioms išimtiną Mokyklos viršininko dėmesį.

Šią specialią kadro karininkų laidą baigė šimtas trys karininkai. Keturi kursantai mokslui įpusėjęs ir vienas kursantas prieš pat pabaigą, jiems patiems prašant, dėl sveikatos ir kitokių priežasčių, buvo iš Karo Mokyklos atleisti.

Dvidešimts vienam Mokyklą baigusiam karininkui, kaip pasiekusiems Kariuomenės Štabo nustatytą pažangumo aukščiausią koeficientą, buvo suteiktas vyresniškumas pakeliant į sekantį aukštesnį laipsnį po dviejų metų.

Specialios kadro karininkų laidos vyrai, atsidėkodami Karo Mokyklos vadovybei ir lektoriams už suteiktą galimybę būti garbingos Lietuvos kariuomenės aktyvios tarnybos karininkais ir davusiems pradinį paruošimą atsakomingsoms pareigoms, užsakė pas garsųjį dailininką, Joną Mackevičių, didelį, istorinės temos paveikslą su atitinkamu įrašu ir padovanojo jį Karo Mokyklai. Paveikslas buvo pakabintas naujojoje valgyklos salėje, nuolat kariūnams primindamas pagarbos ir dėkingumo pareigą savo mokytojams ir auklėtojams.

Jau sekančią dieną kiekvienas jaunas karininkas gavo iš Mokyklos viršininko įsakymą vykti į kariuomenės dalį, kurią pasirenkant, pagal galimybę, buvo atsižvelgta į jo paties norą.

Speciali kadro karininkų laida užėmė mūsų kariuomenės istorijoje garbingą vietą, ją baigę karininkai buvo geri vadai, drąsūs kovotojai ir patriotai. Tą jie įrodė tarnaudami Nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje, gen. Plechavičiaus rinktinėje, Tėvynės Apsaugos Rinktinėje ir kovodami partizanų žūtbūtinėse kovose.

Daug metų praėjo nuo Karo Mokyklos baigimo, žadėjusio gražių vilčių baigusiems kari-

ninkams jų asmeniniame gyvenime. Per tą laiką teko pergyventi laimingų akimirų Nepriklausomos Lietuvos kariuomenėje, vėliau sekė nelaimės, kaip laisvės netekimas, trijų okupacijų spauda ir baisūs karo padariniai. Pasėkoje to, dalis laidą baigusių žuvo karo sukury, kita dalis žiaurių okupantų buvo suimta ir su šimtais tūkstančių kitų tautiečių išvežti į kalėjimus ir koncentracijos stovyklas. Tik keli jų yra išlikę gyvi prie tautos kamieno Lietuvoje ir nedidelė dalis išsisklaidžiusių po laisvąjį pasaulį.

1966-tais metais liepos 3-4 dienomis, Čikagoje, Šiaur. Amerikos ir Kanados lietuvių 3-čios dainų šventės ir 1-mo P.L. Jaunimo kongreso

metu įvyko šios laidos karininkų suvažiavimas, suorganizuotas Čikagoje gyvenančios grupės, vadovaujant ltn. Jurgiui Stankūnui. Suvažiavimo metu dar kartą buvo išgyventa anų dienų dvasia jaukiame bankete ir pagerbti žuvusieji ir mirusieji laidos karininkai prie Nepriklausomybės paminklo Jaunimo Centre. Suvažiavimo dalyviai, kad įprasmintų patį suvažiavimą ir įamžintų laidą bei pavienius narius išėivijos lietuvių veiklos ir kultūros istorijoje, sudėjo tūkstantį doletrių ir įnešė į Lietuvių Fondą.

P.L.P. Karo Mokyklos ats. jaun. leitenantų kursų kadro karininkų laidos sąrašas:

1. Abraitis Justinas — likimas nežinomas;	27. Gečiauskas Mykolas — USA;	55. Lipnickas — žuvęs nelaimėj;
2. Adomaitis Augustinas — likimas nežinomas;	28. Gedvilas Mykolas — likimas nežinomas;	56. Liutvinas Vincas — likimas nežinomas;
3. Adomaitis Vytautas — likimas nežinomas;	29. Gelumbauskas Feliksas — rusų išvežtas;	57. Lukšaitis Justinas — likimas nežinomas;
4. Ališauskas Augustinas — Kanadoj;	30. Gerulis Adolfas — likimas nežinomas;	58. Maceina Antanas — miręs;
5. Andriejauskas Justinas — rusų išvežtas;	31. Gintautas Romas — likimas nežinomas;	59. Macevičius — likimas nežinomas;
6. Andriulaitis Kleopas — likimas nežinomas;	32. Gramas Juozas — USA;	60. Marcišauskas Jonas — miręs;
7. Apeikis Valentinas — Lietuvoje;	33. Griauzdė Kazys — USA;	61. Markevičius-Markus Kazys — USA;
8. Baltrėnas Balys — žuvęs nelaimėje;	34. Grinevičius-Grinius Aleksas — miręs;	62. Mergiūnas Romualdas — rusų išvežtas;
9. Baltrušaitis Vladas — miręs;	35. Grinkevičius Vladas — rusų išvežtas;	63. Mikelskis Petras — žuvęs kare;
10. Baltrušis Antanas — Kanadoj;	36. Gudeliauskas Vladas — rusų išvežtas;	64. Nakutis Edvardas — USA;
11. Baltuška Vladas — likimas nežinomas;	37. Gumauskas Vincas — žuvęs kare;	65. Patalauskas Alfonsas — USA;
12. Bukšaitis Justinas — rusų išvežtas;	38. Jeglevičius Vladas — Kanadoj;	66. Petrauskas-Petrėnas Edvardas — USA;
13. Beržanskas G. Klausutis — USA;	39. Janionis Mikas — likimas nežinomas;	67. Plenys Kazys — USA;
14. Čiaučionas Petras — rusų išvežtas, miręs;	40. Janukevičius-Janukėnas Teofilus — USA;	68. Plevokas Justas — Švedijos išduotas rusams;
15. Čiaučionas Stasys — rusų išvežtas, miręs;	41. Januševičius — žuvęs kare;	69. Pliura Vladas — miręs;
16. Černiauskas-Černius Mikas — rusų išvežtas;	42. Jaskys Jonas — likimas nežinomas;	70. Pocius Antanas — likimas nežinomas;
17. Dagys Anatolijus — USA;	43. Juodaitis Vytautas — likimas nežinomas;	71. Puodžiūnas Kazys — likimas nežinomas;
18. Danaitis Antanas — Kanadoj;	44. Juškaitis Kostas — USA;	72. Radzišauskas Juozas — miręs;
19. Daugirdas Kęstutis — likimas nežinomas;	45. Kalinauskas Juozas — miręs;	73. Rutkauskas-Rūtenis Jonas — USA;
20. Dedonis Stepas — likimas nežinomas;	46. Katinas Leonas — Lietuvoje;	74. Saldžiūnas Antanas — Lietuvoje;
21. Deikis Adolfas — USA;	47. Kraujalis Alfonsas — likimas nežinomas;	75. Samuolis Justinas — rusų išvežtas;
22. Dimindavičius Antanas — likimas nežinomas;	48. Kružas-Kučas Antanas — likimas nežinomas;	76. Savukynas Vincas — USA;
23. Gaižutis Kazys — USA;	49. Kučinskas Petras — likimas nežinomas;	77. Sederavičius Vytautas — USA (miręs);
24. Garliauskas Benis — USA;	50. Kukučionis Vladas — miręs;	78. Sideravičius Albinas — miręs;
25. Garkauskas-Garka Antanas — USA;	51. Kvaraciejus-Karsas Julius — USA;	79. Sirgėdas Jurgis — USA (miręs);
26. Gavulis Petras — rusų sušaudytas;	52. Leonavičius Jonas — Lietuvoje;	80. Skamaročius Pijus — USA;
	53. Leonavičius-Leonas Kostas — rusų išvežtas;	81. Skrinska Jurgis — miręs;
	54. Levanas Juozas — rusų išvežtas;	82. Smalenskas Juozas — likimas nežinomas;
		83. Stankevičius Jonas — rusų išvežtas;
		84. Stankūnas Jurgis — USA;

85. Strazdas Balys — likimas nežinomas;	90. Šilingas Adomas — likimas nežinomas;	95. Venckus Ignas — miręs;
86. Strikauskas Vladas — likimas nežinomas;	91. Špakauskas-Špokas Kazys — USA;	96. Venclauskas Kazys — USA;
87. Stundžia Romualdas — likimas nežinomas;	92. Tamašiūnas Jonas — likimas nežinomas;	97. Vildžiūnas Mikas — Kanadoj;
88. Surgautas Kazys — miręs;	93. Vaičaitis Jonas — USA;	98. Vilėniškis Antanas — miręs;
89. Šapalas Kazys — likimas nežinomas;	94. Vaitiekūnas Bronius — likimas nežinomas;	99. Virbyla Jonas — miręs;
		100. Žitkus Antanas — USA;
		101. Žižys Anicetas — Kanadoj;
		102. Žukas Aleksandras — USA;
		103. Žukas Jonas — Kanadoj.

PALIKIMAS

B. ZABIELA

Kada saulė pasislėpė už Vaitonių liepos, troboje darėsi prieblanda. Mama paėmusi mane už rankos, privedusi prie lango, rodydama į bažnyčios bokštą sakė:

— Po to, kai varpai nustos skambėję, tik didysis muš devynis kartus, baigęs melstis muškis devynis kartus į krūtinę.

Sušnabzdėjęs visus man žinomus poterius ir sekdamas didįjį varpą, pradėjau skaičiuoti: keturiolika, šeši, du, aštuoni, keturi, septyni, trys, dešimt, vienas...

— Ar aš tau nesakiau, kad devynis, o ką tu išdarinėji!

— Tai, kad devynių nemušė.

— Kaip ne, atbulai skaičiuoju!

— O kodėl šiandien devynis?

— Uršulės Jokūbas išėjo — supranti.

— Tai aš rytoj devynis.

— Aš tau duosiu rytoj, liečiau šiandien.

Pro langą praslinko šmėkla ir sugirgzdėjęs durims, į trobą įslinko kuprota moteris — Jokūbo Uršulė.

— Sakiau, nors dar vienus marškinius pasiimk, bet kur tau. Man ir tų pakaks. Paėmęs didįjį kepalą duonos, perpiovė pusiau, abi dalis pabučiavo, vieną padavė man, kitą į krepšį ir... ir... Ach, Viešpatie, laimink jį!

Tai ištarus, Jokūbo Uršulė apsikabino mamą ir abi pradėjo kukčioti.

Kodėl šiandien apsikabino mamą, o ne mane, kaip paprastai darydavo. Pasijutau atstumtas, pasiėmęs ant suolo tupėjusį katiną, užsilipau ant pečiaus ir pradėjau su juo žaisti. Parėjęs tėtis subaręs moteriškes pats pradėjo autis auliniiais batais ir giliai atsiduso. Bulvinę sriubą, kurią vadinom prėskiene, srėbėm su Jokūbo Uršule. Po to — mane į lovą, o jie dar ilgai kalbėjosi minėdami karą.

Sekantį rytą tėtis užkalbino pro šalį einan-

tį žmogų. Susėdę ant apipuvusio rąsto, ilgai kalbėjo. Aš žiūrėjau į jo dailiai išdrožinėtą lazda. Argi nuostabu, kad jį vadino ponu Bertoniū. Kasgi kitas galėjo tokią lazda turėti?

Kai užaugsiu, eisiu plukdyti sielius ir užsidirbęs daug pinigų, pirksiu tokią lazda. Ir jie kalbėjo apie karą, sudegusį malūną, tiltą, nukentėjusius žmones.

Dienai įpusėjęs, tėtis išvedė arklus į kalvę kaustyti. Mama, pasiėmusi žlugtą, nuėjo prie upelio. Likęs vienas, nusprendžiau pakariauti. Su šluotos kotu nustūmiau ant sienos kabėjusį su svarsčiais laikrodį. Grumstu išmušiau kamaraitės langą. Įsilipau aukštai į laukinę kriaušę, šukavau-dainavau.

Grįžęs iš kalvės tėtis labai gražiai kalbino mane lipti žemyn. Aš sakiau, galiu lipti dar aukščiau.

— Ne, — sakė jis, — jeigu lipsi žemyn, aš tau tokią lazda kaip pono Bertonio, supranti...

Vos nulipau, jis paėmė mane už rankos. Nusiųdė prie kamaraitės lango, paskiau į trobą, ties nukritusiu laikrodžiu ir paklausė:

— Kas gi čia?

— Karas, — atsakiau.

— Aha...

Davė.

Tą vakarą prėskienės srėbti neteko.

Kuriam laikui praslinkus, pamišo tėtis ir mama. Į netoli esančią žvyruobę suvarė gyvulius. Į rūsį sumetė patalynę, ant jų mane, o ant manęs pagalvius, patys irgi užsidarė. Liepė man tylėti.

Užmigau. Kada pabudau, rūsysis jau buvo atdaras. Nei mamos nei tėtės nebuvo. Žemai, pakalnėj, prie šulinio, susirinkę daug vyrų. Kuone visi su lazdomis. Keista, tos lazdos su diržais.

Keli iš jų gulėjo ant pievos aukštiełninki.

Nusukę veidus vieni nuo kitų. Vežime ant šiaudų gulintis buvo labai balto veido. Čia radau ir mamą tarp žmonių. "Vaje", šaukė kažkas: "abi rankos nutrauktos!"

— Mama, tai kaip jis persižegnoš?

— Tylėk, paskiau pasakysiu.

Daugiau vežimų atvažiavo, daugiau šiaudų nešė, ir tuos, miegančius, susidėję nuvažiavo.

Uršulės Jokūbas sugrįžo. Suklykė, suriko atbėgusi Uršulė ir abi su mama atsisėdę prie stalo lyg beprotės pradėjo juoktis. Vėl vakaras, skambėjo varpai, meldžiausi aš ir mama. Devynis sykius į krūtinę mušėmės abu.

Sekančią dieną pamačiau Jokūbą. Jis turėjo dvi lazdas. Netokias kaip pono Bertonio. Eidamas nemosikavo jomis. Vieną po kitos rėmė į žemę ir taip pat statė kojas. Jo švarke buvo daug sagų, ant krūtinės, rankovių, net ant pečių. Kada jis atsisėdo ant tvoros ir užsirūkė pypkę, aš prisėlinau artyn. Taip skaniai kvėpėjo tabako dūmai. Sumišęs įkišau nykštį į burną, kaip dar davau anksčiau, tik, susigėdęs, vėl greitai ištraukiau.

— Ičiau, koks didelis užaugai!

Pajutau kaistantį veidą, žiūrėjau į jo batus, sagas, tik į akis pažvelgti nedrįsau. Nežinodamas nuo ko pradėti, sušukau:

— Ir aš kariavau!

— Taip ir tu kariavai, visi kariavo, visa tauta.

— Tauta?

— Ir aš ir tu — visa tauta

— Mušė jus kas nors?

— Mušė lenkai, bermontininkai, bolševikai.

— Aš kariavau su lazda.

— O, taip mes irgi kariavom: nagais, ragais ir pagaliais.

Kad mane tėtis mušė, nutylėjau, sąmoningai. Tvirtomis rankomis Jokūbas pakėlė mane ir pasisodino ant kelių. Girgždėjo jo kojos, o man sėdėti buvo taip kieta. Bet aš su Jokūbu!

Ranka braukdamas per mano plaukus, Jokūbas lėtai pasakojo. Pamažu man aiškėjo, kas esame mes ir kas mūsų priešai. Kodėl buvo karas ir kaip žmonės kariavo. Nuo to laiko apie savo kariavimo būdą nusprendžiau niekam nepasakoti.

Iš pirkios išėjusi Jokūbo Uršulė, nešina gelda, nei nepateliuskavusi, išpylė pamazgas į daržą ir niūriai pažiūrėjo į mane.

Supratau — ji nenori, kad aš sėdėčiau ant Jokūbo kelių. Aš nulipau. Ir Jokūbas su girgždančiomis kojomis atsistojo. Patapšnojęs delnu per mano čiupryną, nuėjo į trobą.

Praėjo daugel metų. Aš jau buvau kariuomenė. Gavęs pirmąsias atostogas, autobuso nelaukiau. Lyg sparnų keliamas trisdešimt kilometrų parėjau pėsčias. Sekančią dieną nuėjau aplankyti Jokūbą. Tiksliau, save pasirodyti. Radau jį gulintį lovoj. Atrodė išvargęs, bet nesiskundė. Pamatęs mane uniformoje, nudžiugo. Apibėrė mane šimtais klausimų. Ne viską aš jam atsakinėjau.

— Suprantu, kareiviam... suprantu — kariška paslaptis.

— Bet šautuvų, turbūt, turite užtektinai?

— Turim.

— O mums reikėjo iš priešų pasiimti.

Ir vėl pasakojo jis, tik kitaip, negu man sėdint tada jam ant kelių. Dabar minėjo žvalgybą, užtvarą, lauko sargybą. Galiausiai, kada sužeistas pasislėpė krūmuose ir, priešams aplink esant, kentėdamas skausmus, neišsidavė. Tik vėliau gerų žmonių surastas buvo slaugomas, kol savieji išvarę priešus jį atsiėmė.

Po atostogų grįžęs į pulką, karinę tarnybą tęsiau su malonumu. Niekas nebuvo sunku. Dažnai prisimindamas Jokūbą, nepasisekimuose susigėdindavau.

Antrą sykį atostogas turėjau žymiai vėliau. Nenustebau Jokūbo neberadęs, nes girdėjau, kad jo jau nėra gyvųjų tarpe. Bet paguosti Jokūbo Uršulės nuėjau. Pasikeitusi buvo ji. Po alyvų medžiais ant plataus suolo sėdėdama pasakojo apie jo paskutines dienas.

— Stebėtina, — sakė ji, — prieš mirtį pasidarė tikras juokdarys.

— Kodėl? — paklausiau nustebejęs.

— Nagi prašė, kad aš jo lazdas perduočiau tau.

— Man?

— Taip, tau.

— Kam gi man tos jo lazdos?

— Nežinau, taip jis sakė.

Pasijutau lyg išjuokiamas.

— Bet tu jas pasiimk.

— Kur aš jas dėsiu?

— Atminčiai.

— Jeigu kokia knyga, ar šiaip kas nors.

— Palikdamas jis dar sakė kažką.

— Ką?

— Nugi sakė, kad, va, negaliu taip pakartoti.

— Tai pakartok paprastai.

— Sakė: kaip nebeturėsite su kuo priešų mušti, tai muškite su lazdom.

Man pasidarė juokinga ir graudu. Stebėdamas susijaudinusią Uršulę, pajutau gerklėje neprarytą kąsnį.

TAUTOVARDIS LIETUVA

PETRAS BŪTĖNAS

(Pradžia gegužės KARYJE)

Šis žiemgalinis šaknies *Leit-* vietovardis paaiškina bei pateisina ir baltiškąjį lat. *leitis*, naujai *leišis* "lietuvis" tautovardį. Kas tyrinėja ir aprašinėja istoriniu - etnografiniu metodu dusburgingę Prūsiją pvz. vien tik šaknies *ei ~ ie* dvibalsių atveju, tas negali praleisti ir visos vakariečių baltų žemės, kurioje kartu išvien apsigyventa ir rytiečių baltų lietuvių, o į šiaurę ir latvių, Latvijoje randant ir lietuvių vietovardžių, net ir pvz. *leitenių* - lietuvių pavadinimo gyvenviečių; žr. "c" skirsnelį. Kaikurie istorikai ir etnologininkai šitokiais atvejais tuoj, iš peties ėmę, skaitytojams ir pasigiria tarsi visų laikų "lietuvių kolonijomis", skaitytojai šiuo patiki akilai, nė nepagalvodami, kad "lietuvių kolonizacijų" skelbėjai arba nežino, arba specialiai nutyli istorinę - etnografinę chronologiją ir kartu įvairius ir nevienkarčius - nevienalaikius istorinius įvykius. Šiam visam reikalui geopolitiniu, betgi sykiu ir istoriniu - etnografiniu vadovu aiškintoju yra 1358 metų Algirdo ir Kęstučio Lietuvos valstybės sienų projektas, LE-oje per kelias vietas kelių istorikų aprašytas, tik, gaila, ne istoriniu - etnografiniu metodu. O šitas projektas kaip tik yra, galima sakyti, net pirmutinis Lietuvos ir lietuvių tautos ploto etninis dokumentas ypač mūsų pietvakariams, vakarams, šiaurei ir žiemryčiams.

c) *Vid+žemė* 1, lat. *Vid+zeme* yra Latvijos didelė sritis, nuo Dauguvos dalies vidurupio ir viso žemupio dešinio - šiaurinio kranto nueinanti į šiaurę Estijos linkan, stovinti tarp Rygos įlankos ir rytuose Latgalos, kaimyniaujanti su Latvijoje Žiemgala (vakaruose bei pietvakariuose), Sėla

(pietuose) ir Latgala (rytuose). O Lietuvoje irgi yra šių pat vardų sritys, išskyrus latgalių - latvių tėvynę Latgalą ir Vidžemę, kurios pastarosios toks vardas yra už anų vardus vėliau atsiradęs.

K. Būga. III. 613 p. iš J. Endzelyno Latvijos vietų vardi. Ryga. 1922 m. išsirinęs yra Vidžemėje tarp latvių gyventų kitų tautų tautinius - tautovardinius vietovardžius: iš vakarinių suomių - ugrų — estų - igānių, karielių (rus. koriela) ir lýbių; iš rytinių slavų — gudų, kriėvių (rus. kriviči), arba rusų ir slavėnų (Naugardo sen. rus. sloviene), ir iš aisėjų - baltų — rytiečių baltų lietuvių ir vakariečių baltų kuršių, prūsų, sėlių (sulatvėjusių ir sulietuvėjusių) ir skalvių - skalūvių, atkeliavusių iš Mažosios Lietuvos Skal-vės Skal-uv-ės Skal-v-išk-ės srities nuo Nemuno pačio žemupio.

Neturėdamas J. Endzelyno ano vietovardyno, išrašau tai, kas yra K. Būgos rašyta, skliauteliuose pažymint žodyno puslapius: *Leitis* (101, 103) *Kūk-a+leits* (32), *Bėrz+leit* (99), *Leit-īt-is* (48, 86); *Leiši* (7, 71), *Leiša kalni* (87), *Leiš-j-āni* (38), *Leiš+kalni* (93), *Leiš+mārti* (14), *Leiš+sala* (101); *Leit-ān-i* (20, 21, 49, 50), *Leit-en-i* (54), *Leit-en-e*, pieva (58); *Liet-av-as* (12), *Liet(u)v-iet-is* (44), *Liet-uv-ieš-i* (73) ir *Liet-v-ieš-i* (33) iš *Liet-uv-ieš-i*.

Apie šaknines ir kamienines vietovardžių lytis nevienoje šio rašinio vietoje yra aiškinta.

Suprantama, šie vietovardžiai yra ateiviniai į Vidžemę. Tokių atvejų galima prisirankioti ir Latvijos kitose, net visose srityse. Šitoks vaizdas ir visoje baltų teritorijoje, tik nevisur šitokios

Štai tau ir kareivis — pagalvojau ir susigėdinau:

— Na, tai duok.

Pasiėmęs lazdas ėjau namo. Ėjau lėtai, norėdamas suprasti paskutinį jo norą. Statydamas klausimus ir nerasdamas atsakymo.

Argi tikrai Jokūbas norėjo iš manęs pasijuokti?

Praėjo trisdešimt metų. Dabar, supratęs Jokūbo priešmirtinį norą, nusprendžiau parašyti

jam laišką

Mielas Jokūbai,

ačiū už lazdas. Jos reikalingos ne tik priešui mušti, bet kada apsileidžiu ir pačiam gerai išsivanoti.

Sakei, kariavot su nagais, ragais ir pagaliais. Mes jūsų kovą tęsiame. Užtikrinu, Jūsų didieji pavyzdžiai neduos mums nuleisti rankų, bet ragins kartą ir kartas kovoti tol, kol laisvė bus atgauta.

Tavo Iclius

tautinės kilmės vietovardžių daug taikosi: vienur apščiai, o kitur net sporadžiai. Šiaurinių baltų latvių žemė, matome, ypač apščiai turi leičio - leišio - lietuvio vietovardžių. Tai paliudija ir geografinę kryptį, t.y. tokių vietovardžių plėtimąsi ypač iš pietų (ar ir iš pietryčių) į šiaurę, slavams istorijos bėgyje baltus spaudus kaip tik nuo tų pietryčių ir pietų.

d) Kad *“leitis - leišis* gali būti ir finizmas (plg. liet. *šienas* ir estų *hein*”, tai irgi ne taip esama, kaip šitaip autorius tvirtina. Kada vakariniai suomiai - ugrai iš baltų lietuvių skolinosi net nuostabiai daug kultūros žodžių senoviniais laikais, tai lietuvių kalba dar tebeturėjo jau čia anksčiau užsimintąjį *ei* dvibalsį visuotinai, kaip ir vakariečiai baltai, kur dabar *ei* vietoje lietuvių mėgstama vartoti *ie* dvibalsį; taip pat ir latvių kalboje, nors ir ne tiek ryšku. Mat, todėl tokiuose iš mūsų skoliniuose somams ir yra mūsų *ei* dvibalsis, jokio mūsų žodžiams finizmo - somybės neskelbdamas, plg.: liet. *šiēnas* 4, lat. *siens*, iš kur suomių karielių *heina*, vepsių *hein*, votiakų - permių *einā*, estų dvejaip *hein*, *hain*, lybių *āina*, lapių *suoidne*, *suoine* “vok. Heu” iš baltų vardo **šeina-n* (Bg. II. 169-170, 233, I. 409, III. 494 p.). Taigi, čia jokio finizmo - somybės nėra, o tik patys somai galėtų sakyti, ir sako, kad jų kalbų žodynuose šitokie skolintiniai žodžiai yra lituanizmai, arba ir baltizmai. O dėl žodinės bazės *šain-a* neutrum “šienas, Heu” dar žr. R. Trautmanno Wb. 997 p.

Somai (K. Būgos įvardas seniesiems suomių - ugrų giminės žmonėms vadinti, nes, mat, šiais laikais Suomijos - Finliandijos *finus* vadina liet. *suomiai*, lat. *sāmi*, būtų liet. *somiai* - *suomiai*, anglų *Sāami*) amžiais išbuvo aisčių - baltų kaimynais, o vad. vakariniai suomiai - ugrai ir lig šiol pasiliko aisčių - baltų kaimynais. Tad nėra ko stebėtis, kad senų senovėje somams yra tekę net daug kultūros žodžių prisiskolinti iš mūsų aisčių - baltų žodyno. Tai reikia žinoti ir mūsų istorikams, rašantiems Lietuvos istoriją ypač jos senąjį periodą. Veik viską jie seniai galėjo, gali ir galės rasti net suprantamiausiai išaiškintą kalbininko istoriko K. Būgos raštuose.

Žodis liet. *šiēnas* 4, lat. *siens* yra net itin populiarius rytiečiuose baltuose ir todėl net turintis savo žymų žodinį aruodą ir vartojamas įvairios rūšies vietovardžiuose net plačiai. Ir šio kios žinios pravers vietovardžių tyrinėtojams bei baltų teritorijos ribų nustatinėtojams.

e) Autorius savo autoritetu skelbia vartojąs *kurai* “vietoje *kuršiai* tautovardžio”, nes, anot jo, jam tautovardis liet. *kuršis*, -iai, lat. *kursi*

“kuršiai” esąs pejoratyvi forma su -š-, — supras, autoriui pastaroji žodinė *kuršiai*, *kursi* lytis netikusi, neteisinga o tas lietuviškas š ir latviškas s irgi iš š priebalsio tarsi būtų nei šiam, nei tam žodyje be reikalo įbruktasis. Beje, autorius kažkodėl nė neužsimena lat. *kursi* “kuršiai” ir *Kursa* “Kuršas” tautovardžių, kurių šitokios temos reikalui niekas neprivalo nutylėti. Jei autoriui “*kuras kurai*” esanti senesnė lytis, tai supras, kad jam kaip tik senesnės, senoviškosios lyties liet. *kuřšiai*, *Kuřšas*, ar ir lat. *kursi*, *Kursa* ir esanti netikusi, neteisinga, netiksliai žodinė lytis. O tada autoriui belieka dar vieną keistą žingsnį žengti: be jokio pardono išjoti iš Žemaitijos garsiuosius *Kuřš-ēn-us* mstl. netoli Pa-venč-ių cukraus fabriko, *Kuřš-ēl-ē* upėv. Augštaičių Siesikuose, *Kuřš+up-al-i* upėv. Žemaitijos Gargžduose, *Kuřš+up-i* upėv. irgi Žemaitijoje, . . ; Mažojoje Lietuvoje vietovardžius: *Kuřš-ēl-iai*, *Kuřšiai*, *Kuřš+laukiai*, *Kuřš+viečiai*, . . ; ir kt. ir t.t. Tai kas beliktų ir kaip iš “nieko” kas begalėtų priveikti mūsų šalis šales tyrinėti ir aprašinėti, jų lemtas reikalingas teisingas istorijas sukurti? O dėl liet. *kuršio*, *Kuřšo* . . , lat. *kursi*, *Kursa* . . (tik ne *kurų* ir ne *Kur+*liandijos) dar žr. LE. XIII. 418 p.

Apie net rimtų žmonių lietuvių persistengtuosius siūlymus išjoti iš mūsų aborigeninės - autochtoninės žemės net reikšmingiausius mūsų kuosius vietovardžius žr. plg., kas yra rašyta Karys. 5 nr. 1973 m. 161-164 p.; 2 nr. 1974 m. 58-59 p.

Tai ką, gal tik slavinius maskvinius kolchozų - sovchozų pavadinimus bus jau imama pradėti šlovinti ir garbinti kaip Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybių respublikų vietovardynų neseniai išperėtus “autochtonus”?! Gi visas Mažosios Lietuvos - Karaliaučiaus srities (surusintai — Kaliningradskaja oblast’ Leningrado karo apygardos velikorosų - rusų - moskvičių diktatūrinėje žinioje) vietovardynas, taigi prūsų ir lietuvių hidronimai bei toponimai idiotiškai ir antikultūriškiausiai yra surusinti sovietiskai cariskai kompartiškai irgi pagal “maskvinį mokslą”. Kas, ar ir čia visur dabar kokia istorijos tobulybė ir neliečiamybė, kuria kas nors, žiūrėk, galėtų imti ir pradėti ne tik žavėtis, bet ir tarsi “moksliškai” tyrinėti?! Slavofilų “maskvinis mokslas” šiais laikais jau daug kam aptemdė akis.

O kalbininkai istorikai visiškai kitaip, taigi net labai tiksliai ir teisingai aiškina, ir štai paskaitykime: “Apulės (Telšių apsk. šiaurės vakaruose) apylinkės gyventojus Rimbertas savo 853 metų rašte “Vita Ansgarii” vadina *Cori*. Šie *Cori*

lybiškas *kuršių* vardas. Kuršių... būta lietuvių bei latvių giminaičių. Lybių vardui *Cori* (arba *Curi*, plg. Heinricho kronikos *Curones*, kur-on-es) suomių kalboje atsakytų **Kurhi*; plg. lybių žodį *tara* "daržas" su suomių *tarha* "daržas". Vardas **Kurhi* (sen. lybių *kuri*) paimtas yra iš lietuvių ir latvių kalbos. Tą šalį, kur gyvena *kuršiai* (dabar jau sulatvėję!) žemaičiai vadina *Kuršas*, o latviai — *Kursa*. Kuršių vardas per latvius patenka net ir Nestoro kronikon: jis rašo *Kōrse* (paskiau *Korsō*, plg. senovinį *tōrgō* su paskesniųjų laikų *torg*). Lietuvių garsas *š* paimtinuose žodžiuose duoda suomių kalboje *h*, plg. lietuvių žodžius *šienas*, *kaušas* su suomių *heinā*, *kauha* (Žr. skirsnio pradžioje apie *šienas* žodį. — PB.). Lyginamasis suomių giminės kalbų mokslas rodo, kad šių dienų suomių *h* yra kilęs iš senesnio *š*... (Bg. I. 409), o apie kuršius ir kuršių kalbą žr. Bg. III. 156-251 p., kur ir istorikai, etnologai bei geopolitikai gali rasti net daug sau ir taip pat baltų bei Lietuvos istorijai naudingų dalykų; iš šios darbuotojų kategorijos niekaip neišskirtini ir visos Mažosios Lietuvos tyrinėtojai bei ten lietuvių tautos ploto kraštinių gairių jieškotojai.

Kad liet. *kuršis*, *Kuršas* kaip seni žodžiai tautovardžiai tikrai turi šakninį priebalsį *š*, kurio šiame iš lietuvių (baltų) pasiskolintame žodyje neišlaikė lybiai, jį tardami tik *Cori* — *Curi*, taigi *kori* - *kuri*, o suomiai tiksliau **Kurhi* (kaip K. Būgos aiškinime buvo pasakyta ir įrodyta), tai visiškai panašiai liudija ir liet. *daržas* 4 žodis, kuris, somų pasiskolintas iš lietuvių, pavirto lybių *tara*, o suomių tiksliau *tarha*. Taigi, liet. *kuršiai*, *Kuršas*, lat. *kursi*, *Kursa* ir liet. *daržas*, lat. *darzs* iš *darž(a)s* yra visi vienašakniai dviskiemeniai pirminiai žodžiai, net turį vienodą tvirtagalę priegaidę ir tikrai turi priebalsius liet. *š*, lat. *s* ir liet. *ž*, lat. *z*, kurie jie visi anksčiau aisčių - baltų kalboje ir buvo tik *š* ir *ž*, kaip žr. dar ir tuoj žemiau.

Jei šitą žodyno atveją skirtumėm grynajai istorijai — politinei istorijai (kaip kiti sako, šitokia istorija pasitenkindami) patarnauti, tai tuo pradėjimu turėtumėm pasakyti, kad *kuršiai*, *lietuviai* ir *latviai* kaip tautos yra net iš senovinių laikų visai kaimynės: kuršiai vakariečiai baltai pajūriniai - pamariniai, o ten rytiečiai baltai lietuviai ir latviai pajūriniais - pamariniais vėliau tapę, apsigyvendami kuršiuose ir juos bei jų kalbą asimiliuodami. Kaip patys kuršiai prieš asimiliaciją save įsakmiai vadindavo, taigi kaip jie savąja kalba tarė *kuršio* ir *Kuršo* tautovardžius, — nežinome. Tegalima spręsti, kad bus

jie turėję ir tarę vienodai taip, kaip ir lietuviai (žemaičiai!) bei latviai, net ir kaip jų nuolatiniai kaimynai vakariniai suomiai - ugrai: tautovardyje buvus pirmiau šakniai *kurš-*, o vėliau ypač latvinėje šiaurėje ir *kurs-*, bet patiems somams rodant *kurš-*, kaip čia anksčiau matėme *hein*, *hain* "šienas", *kauha* "kaušas" ir *tarha* "daržas" pavyzdžiais. Viso vakarinio Pabaltijo aisčių - baltų "kuršių+lietuvių+latvių" žemė priklauso *kurš-*, *kauš-* *šien-* ir *darž-* šaknims su baltų *š* ir *ž* priebalsiais. Tai liudija ir šio ploto baltų vietovardynas bei asmenvardynas. O vakariniai suomiai - ugrai yra turėję didelę aisčių - baltų įtaką. Kur kuršius ir Kuršą vadina nebe *kurš-*, bet tik *kur-* šaknies tautovardžiu, tai šitaip yra atsitikę jau vėlesniais laikais, vad. ordininiais misionoriniais laikais, ir šiam reikalui žr. LE. XIII. 418 p. įrašytuosius tikriesiems *kuršiams* vadinti pavyzdžius: *Cur-i*, *Cur-et-es*, *Cur-on-es*; *Kūr-en*, *Kūr-in*; *Caw-e-r-n*, *Kaur-en*; *Corr-es*. Ir čia jau visur yra negleguoti, nutylėti Pabaltijo aisčiai - baltai ir jų kalbos.

Kuršių Mārės 2, arba Kurš+marės 1, arba Mārės 2, vok. Kurisches Haff, lenk. Zalew Kuroński, rus. Kurskij zaliv (A. Salio vard. 28 p.); Das Curische Haff (Mumel, Rusa) (Burgen-Karte von Preussen zur Zeit des Deutschen Ordens istoriniame žemėlapyje); lat. bus Kuršiu jūriais līcis bet ir *kurši* — anglų the Cours, the Kūrshi, inhabitants of *Kūrša* (E. Turkina, Latviešu angliu vārdnīca. Ryga. 1963 m. 294 p.). Betgi Kuršmarių kōpų juostą į šiaurę link Klaipėdos uosto, priklausančią Mažosios Lietuvos Sembos - Sambos srities vidurinei - karaliaučinei juostai, vadina liet. *Už-mar-is* 1 ir liet. *Kōpos* 2, vok. Kuhrische Nehrung, rus. Kurskaja kosa (A. Salio vard. 42 p.), lenk. Mierzeja Kurońska.

Matome, šioms Kuršmarėms ir Užmariui vadinti turi šaknį *Kurš-* lietuviai, naujesnę šaknį *Kurs-* bet ir *Kurš-* latviai ir *Kurs-* rytiniai slavai (rus. Kurs-k-ij, -aj-a) bei tautovardžiui anglai *Cours-*, *Kurshi*. O šie slavai nuo 527 metų po Kr. iš užpripečio, taigi iš savo slavinės protėvynės yra keliavę į šiaurę, t.y. į rytiečių baltų teritoriją; žr. plg. LE XXIV, 142 p. žemėlapij ir M. Vasmer, Die Ostgrenze der baltischen Staemme, Schriften zur slavischen Altertumskunde und Namenkunde. I Band, Berlin, 1971, 85-86 p. Atkeliavę į baltų teritoriją, rytiniai slavai ten baltuose susitiko ir lyties *Kuršas* tautovardį baltiškąjį, ir užtat tiems slavams ir atsirado sen. slav. *kurs6* ir vėliau *kors6* lytis, reiškianti liet. *Kuršis* ir *Kuršas*, o lat. *kursis* ir *Kursa*, žinoma, irgi iš *kuršis*, *Kurša*, kuriuos ir šandie teberan-

dame Pabaltijo pajūrinėje - pamarinėje ilgoje plačioje juostoje, nors vienur latviais, o kitur lietuviais vadinamus kaip sulatvėjusius ir sulietuvėjusius.

Liet Kuršas, liet. kuršių žemė, lat. Kursa "Kuršas", liet. Kuršių Marės - Kuršmarės - Marės, lat. Kuršiu jūrias līcis, rus Kurskij zaliv ir Kurskaja kosa "Užmaris", liet. Kuršmarių kopos (t.p.) yra pajūrinė - pamarinė sritis, kur gyveno vakariečiai baltai ir kuriuose anksti įėjo apsigyventi rytiečiai baltai lietuviai ir šiauriau latviai, abeji ilgainiui galutinai asimiliavę rastuosius vakariečius baltus, vad. *kuršius*, ir todėl kuršių kalba vienur sulietuvėjo, o kitur sulatvėjo.

Nors šiais laikais net tame pačiame užatlantėje pasitaiko brošiūrininkų, rašančių, kad kalbotyra tarsi esanti apsirikusi, kam pvz. prūsų tautos ir kalbės neidentifikuojanti nesutapatinanti su lietuvių tauta ir kalba (kad prūsų kalba net esanti lietuvių kalbos tik tarmė), kam kuršiams priskirianti perdidelį vaidmenį baltų tautų šeimoje, kam tarsi dirbtinai scheminanti baltų tautas ir kalbas, kam net *baltų* įvardą išgalvojusi, esą, reikiant visus *baltus* vadinti *lietuviais*, ir pan., — tai vis dėlto čie net įsakmiai siūlau aniems rašantiems bent kartą atsidėjus susipažinti nors su šit kuo, kad patys įsitikintų, kur ir kodėl čia jų klystama: a) Baltų prokalbės skilimo schema LE II, 133 p. 1954 m. bei apie baltų kalbas 132-138 p., straipsnį parašius A. Saliui, ir b) K. Būgos Rinktinių raštų III, 732 p. 1961 m. — Aisčių - baltų tautų žemė 500 metais po Kr. — ta pati žemė XIII amžiaus pradžioje (1201 m.) autoriaus istoriniai - etnografiniai žemėlapiai, kurių, kaip iš spaudos išskaitai, dar nebus regėję kaikurie brošiūrininkai bei net kokių įmantrių knygų rašytojai ir nėra su anų minėtųjų autorių aiškinamaisiais tekstais rimtai ir bešališkai susipažinę. bet anuos autorius kaltinantieji, neįstengdami bent mėginti jų darbų kurių vietų reikiama moksliskai kritikuoti, nenustojant stengtis anų autorių parašymus savanaudiškai iškraipinėti, net kokį žemėlapią falsifikuoti bei ne tam autoriui priskirinėti. — Todėl ir dar reikia apie kuršius ir kartu lietuvininkus - lietuvius Mažojoje Lietuvoje pakalbėti, bet jau naujau.

Visiems suprantama, kad kuršių kalba sulietuvėjo Lietuvos Žemaitijoje ir Latvijos Kuršo bent pietinėje - žemaitinėje juostoje. Šis etnis klausimas aiškus ir suprantamas yra ir lig šiol pasilikęs. Bet pvz. dusburginėje Prūsijoje tarp aismarinės Pāserijos - Serijos žemupio ir

nuo čia į šiaurę ligi Lietuvos Žemaitijos (Jai priklauso ir Klaipėdos sritis), taigi ligi Kuršmarių šiaurinės ribos ir Nemuno pačio žemupio bei jo kuršmarinių žiočių gi gyventa šiame tarpe vakariečių baltų, o taip pat vakariečių baltų pavyslinių prūsų šiame tarpe tik vėliau kiek atsirasta. Tad ir šiame tarpe bus būta gyventa "tų pačių kuršių". Atsiprašydamas skaitytojų, juos vadinu irgi "*kuršiais*", kad būtų lengviau suprantamesnė šio tarpo etnika, nes "*prūsais*" vadinti šio tarpo gyventojų nėra kaip. Į šio tarpo "*kuršius*", kaip ir Lietuvos Žemaitijoje bei Latvijos Kuršo pietinėje - žemaitinėje juostoje, įkeiliauta rytiečių baltų lietuvių, ir ten tas tarpas irgi lietuvinata. O čia tame tarpe tuos lietuvius, net ir ten vakariečius baltus sulietuvėjusius ir imta vadinti lietuvininkais - lietuviais. Čia yra visos Mažosios Lietuvos vakarinė pajūrinė - pamarinė arba varminė - natanginė - sembinė zona, lig šiol istoriniu - etnografiniu metodu dar per mažai tyrinėjama, niekaip nepasiduoda istorikams, etnologams, geopolitikams ir kitiems, net labai susidomėjusiems, susirūpinusiems. Dėl to mūsų periodikoje net ir barnių atsiranda pvz. net ir tarp tų pačių mūsiškių istorikų. Bet pvz. senų istorikų pasijuokiantieji išbarimai, taikomi kuriam jaunesniam istorikui nelyginant "susitvarkyti", jokio gero ir reikalingo tikslo nepasiekė ir nepasiekė. Mažoji Lietuva jau seniai kviečia ne bartis, bet be barnių įrodyti, kur kada joje atsirasta lietuvių tautos kraštinių ribų. O šiame darbe ir istorikams, ir betkam reiks pavartoti istorinį - etnografinį metodą tyrinėjant ir aprašinėjant. Žinoma, ir rezultatai bus kitokie, — ypač nesmagūs ligšioliniam "klasikinės" istorijos mokslui ir jos norams.

f) Kad Burgen-Karte žemėlapis skelbia "Das Curische Haff (Mumel, Russa)", tai apie tuos *Mumel* "vok. Memel, liet. Nemunas" ir *Rusa* "vok. Rus, liet. Rus-n-ė" tegali būti jau atskira kalba ir todėl atskiras istorinis - etnografinis aprašas. O iš dalies žr. PB "Premijuotina mūsų istorijos painiava", — Karys, 7 ir 8 nr. 1966 m.

Taip pat tegali būti atskira kalba bei reikalingas aprašas ir apie vok. *Nehrung*, t.y. *Nehrun*-kamieno vietovardį, Kardinolo Kuzano (Nicolaus Cusanus) 1491 metų žemėlapyje vadinamą *Insula Nere*, t.y. *Nerė* sala, iš tikrųjų kopų rėžis.

Apie šiuos 3 vietovardžius tektų atskirai pakalbėti jų kolektyvu, rašant apie visą (!) Mažąją Lietuvą ir Prūsą, kai būtų ten jieškoma lietuvių tautos ploto kraštinių gairių. Kol kas bus, tai siūlau ir pradėti šaltiniškai patyrinti lietuvių tautos ploto galinių gairių jieškotojams.

Tik net lieką kartą iš anksto privalau susidomėjusiems paminėti, kad vien visos Mažosios Lietuvos istoriniam - etnografiniam ištyrimui, čia be ištyrinėjimo nepraleidžiant ir M. Lietuvos kaimynysčių, dar daug net atskirų temų temelių teks tyrinėtojams paliesti ir išgvildinti, kol visos Mažosios Lietuvos tyrinėjamoji tema bus galutinai įveikta, atlikta ir pabaigta.

Iš aisčių - baltų hidronimijos - vandenvar-dyno: a) visi *Nemunai* visuotinai lydi *Lietuvą*, tik ne "Memeliai", o b) tik iš dalies *Lietuvą* lydi, ar ją iš kurios pusės lyti geografiškai platesnio tinklo ir išsiplėtimo *Nar-*, *Nor-*, *Ner-* šaknies ir *Rusa*, *Rus-n-ė* kalbinio pavidalo vanden-vardžiai. Bet *Lietuvos* reikalams reikia omenėje turėti ir visų *Nemunų* baseinų hidroniminius ir toponiminius pavadinimus, neužmirštant ir to, kas yra "10" skirsnyje parašyta. Apie *Nor-*, *Nar-*, *Ner-* vietovardines šaknis "Karys" laikraščio yra neviename mano straipsnyje.

13

Šaknies *Rus-* vietovardžiai yra dvejopos kil-mės bei reikšmės, taigi dvejopi: pirmieji iš se-niausio laikotarpio yra hidronimai - vandenvar-džiai ir laikytini mūsiški ("1"), o antrasis, tas *Rus'* "variaginis rusiškasis" už anuos hidronimus savaime ir natūraliai daug vėlesnis ir iš jo iš-vestiniai irgi toponimai, iš pagrindo tai krašto-vardžiai - tautovardžiai ir šiaurinių germanų - normanų - varingų (rus. *var-iag* iš šved. *var-ing-ar*) švediškos kilmės, sulig 862 metais po Kr. atsiradę vakarinių suomių - ugrų holmgardri-nėje - novgorodinėje - naugardinėje srityje Suo-mių įlankos erdvėje, su tada atvykusiais varin-gais švedais valdoviškai išsiplėtę suomių ugrų žemėje, rytinių baltų Dniepro 1500 km ilgio augštupio baseine ir Dniepro vidurupio - ukrai-niniame - slavų protėvynės baseine ("2").

O pokristinių centrinės Europos tautų krausty-nių ir peštynių laikotarpyje maždaug 527 me-tais po Kr. iš anos slavų protėvynės neramūs slavai - slavėnai sujudo migruoti ir plėstis net į įvairias puses: ligi jau minėtųjų 862 švedinių metų jų buvo migruota plėstasi net jau 335 metus. Nuo Dniepro vidurupio zonos vakarinių ir net rytinių slavų plėstasi į vakarus piečiau dn. Pripetės 810 km ilgio plačiai balotų šonų, pirmųjų per vakariečių baltų plačią ilgą žemę norėjus pasiekti aisčių - baltų Baltijos jūrą. Ir čia tyrinėjimuose susiduriame su vakariečių baltų Jótvingų - Jótvos ir pavyslinių prūsų žemės bei tautų klausimu, dar nebaigtu įtikinančiai iš-spręsti ligi temos galutinumo. Šiuo reikalu pra-vers čia tolimesnis aiškinamasis žodis. (bus daugiau)

JUOZAS MIKŠTAS

KAREIVĖLIUI LIETUVOS VIS, DEJA, DAR NELAISVOS

*Kareivėli Lietuvos,
Tu dar nebaigėi kovos;
Tebesi tu dar senoj
Vis tarnyboj būtinaj.*

*Ir tokiu lik nors minty,
Jausdamasis parengty;
Ėjęs per visus karus,
Būk vis gyvas ir budrus.*

*Nors jau senas tu esi,
Kaip tavi draugai visi
Pensininkai, koks ir tu,
Bet dar "folkšturmui" tikty...*

*Einant vis kovų keliais,
Mus į atsargą paleis
Tik tėvynė Lietuva,
Nepriklausoma, laisva.*

Australia, 1973 m. lapkritis

BAIK TAISYTIŠ

*Baik taisytiš, žengte marš,
Kareivėli Lietuvos!
Priešas laisvės tau neters, —
Nei Berlyno, nei Maskvos.*

*Žengte marš iš vakarų
Ir iš tolimų rytų.
Dega viesulai karų.
Dek, liepsnok ryžtu ir tu.*

*Kelk iš Sibiro taigų
Šventus kaulus kankinių.
Tenelieka nė daigų
Veislės raudonų velnių.*

*Žengte marš kovų keliu
Šiaurėje ir pietuose.
Saulėj Vyčio spindulių
Švieski pergales dvasia.*

1975 m. lapkritis

REGIS, DAR TIK VAKAR

Regis, dar tik vakar,
žydinčios jaunystės metuose
žygiavau žvalus
karių žaliukų gretose.

Regis, dar tik vakar,
iš tanketės, kriokiančios
Gaidžiūnų poligone,
sėjau šviną,
sėjau ryžtą,
sėjau viltį
ir svajonę.

Regis, dar tik vakar,
ant Nežinomo Kareivio kapo
krito ašaros ir gėlės,
krito mirę medžių lapai ...

Regis, dar tik vakar,
"GINKLU GERBK!" — aidėjo
gūdūs žodžiai
Karo Invalido.
O svajone, tu skausmingai
nelaiminga,
kaip toli nuklydai!

1971 m. lapkritis

SENAS KAREIVIS

Senas kareivis niekad nemiršta,
Vis ant gaiduko jausdamas pirštą.
Senas kareivis, gerdamas vyną,
Prisiminimais širdį gaivina.

Senas kareivis, mėgdamas alų,
Už ilgą amžių kelia bokalą.
Ir, jį išlenkęs, vėl kitą kelia,
Žodžiams vaizdingiems duodamas valių.

Senam kareiviui, mylinčiam viski,
"Gerti nesveika" sakyt nedrįski.
Juk jis jau savo jaunystės metuos
Tik į sveikatą gerti įprato ...

Senas kareivis niekad neliūdi.
Kaupiasi ryžtas tvirtam jo būde.
Vis ant taikiklio padėjęs akį,
"Nepasiduosiu!" — sako, kaip sakė.

Vyčio Kryžiaus Kavalerių
Divizijos Generolą MIKĄ RĖKLAITĮ,
švenčiantį 80 metų amžiaus sukaktį, sveikiname
ir linkime ilgų ir darbingų metų!

KARYS

Karo pabūklai daužės perkūnais,
Laukai vaitojo žūstančių kūnais.
Senas kareivis, kulkos išvengęs,
Sau per pasaulį žengia, kaip žengęs.

Senas kareivis giltinei sako:
"Sese juodoji, traukis iš tako.
Tavęs juk niekad, žinai, nemėgau;
Nenumarinsi manęs per jėgą".

Senas kareivis, apstatęs mirtį,
Ne kartą priešui "užkurs dar pirtį" ...
Ypač senųjų karių draugijoje
Senas kareivis jaunai atgyja.

Senam kareiviui gerai gyvenas,
Tik nesakyk jam, kad jis jau senas ...
Juk amžinai jis gali gyventi,
Kol vis dar švenčia kareivio šventę.

Australia, 1970 m. lapkritis

TREMŲ TRIMITAS

Redaguoja —
S. Kaunelienė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

Garbė kariams, kurie žuvo gindami tėvynę! Mūsų pagonys protėviai tikėjo, kad tie, kurie žūsta, gindami tėvynę, dausose turi geriausią vietą.

Broliai, Sesės, sukruskime!

Diena veja dieną. Laikas taip greit bėga, įvykiai vystosi. Šią vasarą mus visus sukrėtė Helsinkio konferencijos nutarimai. Siuntėm protesto telegramas ir laiškus, demonstravom. Su nerimu sekam, kaip vystosi tarptautiniai reikalai. Dažnas mūsų, nevilties apimtas, suabejoja ar bėra prasmės kovoti, kada didieji viską kiša į raudonojo siaubūno nasrus, o mes tokie bejėgiai, jų sustabdyti negalim... Kovokim su neviltingim, nepasiduokim panikai, nes tada tikrai pralaimėsime. Nepamirškim, maža muselė pajėgia per labai storą dramblio odą jam labai skaudžiai įkasti. Ir čia JAV ir vakarų pasauly ir pačioj Sovietų Sąjungoj yra daug blaviai galvojančių žmonių, kurie žino, kad teroru, persekiojimu ir sukta politika paremta vyriausybė vieną dieną žlugs. Ypač šiuo metu privalome būti tvirti, drausmingi ir kovingi. LŠST, turėdama 27 dalinius su arti 3,000 narių, privalo būti kovotojų už Lietuvos laisvę pirmose eilėse.

Šiuo metu, Sovietų Sąjungoj atsiranda vis daugiau ir daugiau drąsuolių, kurie nepabūgę kančių, persekiojimų, koncentracijos stovyklų ir psichiatrinų ligoninių, skelbia pasauliui apie melagingą sovietų politiką ir apie jų kėslus užvaldyti visą pasaulį.

Žymusis rusų žurnalistas ir disidentas Aleksandras Solženitcynas savo straipsny "Užtenka nuolaidų!", atspausdintame Reader's Digest apalio mėn. nr. 73-78 psl., rašo:

Netikusi ir nelanksti Sovietų Sąjungos ekonomija niekad nepajėgtų nugalėti visų sunkumų, jei per 50 metų nebūtų gavusi ko jai reikia iš Vakarų. Gal pastebėjot spaudoj sekančią žinią: Pramonės ir Prekybos mugėje Maskvoje kai kurie jūsų biznierių iš-

Valančiaus - Čiurlionio, 1975 metai

*Lietuvi, nuklydęs į tolimą šalį,
Nepamiršk atsigrižt atgalios,
Kur liko laukai rugių varpomis nubalę,
Nepamiršk koplytelėj Madonos tylios!...*

Juozė Augustaitytė-Vaičiūnienė

statė pačius naujausius ir tobuliausius kriminologinės technologijos išradimus, naudojamus šiame krašte sekėti, šnipinėti, fotografuoti, atpažinti ir pagauti nusikaltėlius. Jūsų biznierių atvežė tuos aparatus į Maskvą, kur KGB agentai turėjo galimybės juos išstudijuoti. Lyg tie biznierių nesuprastų, kokios rūšies nusikaltėliai KGB medžiojami.

Sovietų vyriausybė nepaprastai susidomėjo ir norėjo jus nupirkti. Tik kada keletas blaviai galvojančių pakėlė didelį triukšmą, pardavimas buvo sustabdytas. Bet per 2-3 naktis, kol jie buvo sovietų pastate, saugomi sovietų agentų, užteko KGB agentams jus išstudijuoti ir nukopijuoti. Ir jei šiandien Laisvės Kovotojų Sąjūdžio nariai Sovietų Sąjungoj medžiojami naujosiomis ir tobuliausiomis technologijos priemonėmis, padėka jums, Vakarų biznierių.

Tas neribotas godumas pelno, kuris nežino ribų ir neturi sąžinės, žmogiškuoju protu nesuvokiamas.

Leninas visad sakėdavo, kad Vakarų kapitalistai darys viską, kad sustiprintų sovietų ekonomiją. Jie konkuruos savo tarpe, parduodami mums prekes, visai negalvodami apie ateitį. Labai sunkiu momentu partijos susirinkime Maskvoj jis pasakė: "Nepasiduokit panikai, draugai. Kai mums bus labai sunku, mes paduosim virvę buržujams ir jie pasikars. Paklaustas kur mes gausim pakankamai virvių, Leninas atsakė: "Jie patys mums jų duos".

Daug vėliau Nikita Kruščiovas šiame krašte šaukė: "Mes jus palaidosim". Žmonės netikėjo, manė, kad jis juokauja. Dabar, aišku, komunistai pasidarė gudresni, nebesako "mes jus palaidosim", jie sako "detante". Tačiau niekas nepasikeitė, jų tikslai tebėra tie patys kaip ir anksčiau.

KRAUJAS IR GELEŽIS

Leiskite priminti jums kokia yra ta sistema, kurią komunistai įvedė ginkluoto sukilimo pagalba. Jie paleido žmonių rinktų atstovų seimą. Jie įvedė egzekucijas be teismo, jie žiauriai numalšino darbinin-

kų streikus ir kada nualinti valstiečiai sukilo, jie numalšino juos kruviniiausiu būdu. Jie suardė Bažnyčią. Jie privedė 20 provincijų prie bado — garsusis Volgos badas 1921 m. Ir kada komunistai sužlugdė Rusiją pilietiniu karu, jie paprašė: “Amerika, maitink mus badaujančius” ir duosnioji, kilnioji Amerika maitino.

Bet kokio dėkingumo jūs už tai sulaukėt? Sovietų Sąjungoj šis visas epizodas buvo ištrintas iš žmonių atminties (beveik neįmanoma šiandien sovietų spaudoj rasti žinios apie Amerikos Šalpinę Administraciją, kuri išgelbėjo milijonus rusų nuo mirties), bet jie sugebėjo apšaukti ją gudria Amerikos imperialistinių šnipų organizacija.

Tai sistema, kuri pirmą kartą pasaulio istorijoje įvedė koncentracijos stovyklas. Sistema, kuri XX a. įvedė įkaitų naudojimą. Sistema, kuri panaikino visas partijas išskyrus komunistų — ir ne vien tik partijas, bet visus jų narius. Sistema, kuri genocidiniu būdu sunaikino 15 milijonų valstiečių. Tai sistema, kuri taikos metu dirbtiniu būdu iššaukė badą, nuo kurio mirė 6 milijonai ukrainiečių 1932-1933 m., tuo metu, kada jūsų prezidentas rado reikalą užmegsti su ja diplomatiniais ryšius ir davė pagalbą ir draugystę.

Vaizdumo dėlei duosiu keleta skaičių, palyginiui: Rusijoje, 80 metų laikotarpy, iki 1917 metų — laikotarpy, kada vyko sukilimai ir pasikėsiniai į carų gyvybes, maždaug 17 asmenų per metus būdavo nušaudžiami mirties bausme. Garsiosios ispanų inkvizicijos žydėjimo metu gal 10 žmonių būdavo nužudomi kas mėnesį. Knygoj, kurią išleido 1920 m. slaptoji sovietų policija, Čeka, jie giriasi, kad 1918-1919 m. jie nužudydavo, be teismo sprendimo, daugiau nei 1,000 žmonių per mėnesį. Vėliau, stalinistinio teroro kulminaciniu metu, 1937-1938, būdavo sušaudoma vidutiniškai 40,000 žmonių per mėnesį.

ŽEMYN Į BEDUGNĘ

Rusijoje yra priežodis: tas, kuris visad sako taip, yra tavo priešas, nes tavo draugas ginčysis su tavim. Kaip tik todėl, kad esu jūsų draugas, aš atvažiuau pasakyti jums: pasaulinė situacija ne tik pavojinga, ne vien grėsminga, bet tiesiog katastrofiška.

Pradedant 1941 metais pasaulio demokratinės valstybės padėjo sustiprėti sovietinei totalitarinei sistemai. Mes, sovietų eiliniai, beteisiai žmonės, negalėjome suprasti. Anglija, Prancūzija ir JAV laimėjo II Pasaulinį karą. Nugalėtojai diktuoja taikos sąlygas, atitinkančias jų filosofiją, laisvės supratimą ir jų valstybinius interesus. Vietoj to jūsų Vakarų valstybininkai pasirašė vieną kapituliaciją po kitos Jaltos, be mažiausio reikalo. pripažinta sovietų okupacija Mongolijoje, Moldavijoje, Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje. Tuoj po to, dar septynios ar aštuonios rytinės Europos valstybės buvo atiduotos.

Po to, per 30 metų nuolatinis traukimas, atidavimas vieno krašto po kito. Dabar jau yra sovietų satelitiniai kraštai net Afrikoj, beveik visą Aziją užvaldė komunistai; Portugalija slenka bedugnėn. Per

30 metų daugiau atiduota totalitarizmui, nei bet kada bet koks nugalėtas kraštas turėjo atiduoti. Nebuvo karo, bet beveik geriau jei jis būtų buvęs.

Mes Rytuose negalėjome suprasti Vietnamo paliaubų silpnybių. Dabar girdime balsus jūsų krašte ir vakarinėse valstybėse: atiduokime Korėją, žinoma, Portugaliją, atiduokime Japoniją, Izraelį, Taivaną, Filipinus, Maleziją, Tailandą, dešimtį Afrikos valstybių. Tik palikit mus ramybėj.

Jau du mėnesiai aš keliauju per jūsų kontinento plačiuosius plotus ir sutinku: čia jūs nejaučiate pavojaus artumo ir svarbos. Čia jums reikia ypatingų pastangų suprasti pasaulinę situaciją. Bet istorija padarė jus vadais, patinka jums tas, ar ne. Kada sekanti politinė krizė iškils (mano nuomone tai gali įvykti bet kuriuo momentu) sprendimai guls ant JAV pečių.

“TAI REIŠKIA NULĮ”

Jei žmogžudžiai pasiūlytų jums detente, ar mes turime būti laimingi ir su tuo sutikti? Willy Brandt kartą pasakė: “Aš sutikčiau turėti detente su Stalinu”. (Tuo metu kai Stalinas žudė 40,000 kas mėnesį?) Koks trumparegiškumas! Reikia žiūrėti į ateitį!

Suprasti ką detente reiškę per tuos 40 metų, leiskitė papasakoti jums, kaip ji atrodė kitoj pusėj. Paprasčiausia pažintis su amerikiečiu — ir saugok, Dieve, jei jums tektų sėdėti su juo kavinėj ar restorane — reiškę 10 metų už įtarimą šnipinėjimu. Visa kas tik galima pasakyti žalingiausio apie JAV, buvo pasakyta. Visos tos nuosėdos gali būti išjudintos bet kuriuo metu. Laikraščiai gali atspausdinti antgalvę: “Kraujo ištroškę Amerikos imperialistai siekia užvaldyti pasaulį”, ir nuodingos nuosėdos pakils ir daugelis mūsų krašte tuo patikės. Tai detente yra manipuluojama mūsų pusėj.

Sovietinė sistema yra tokia uždara, kad jums čia ją suprasti beveik neįmanoma. Ir jūsų teoretikų ir mokslininkų bandymai išaiškinti kaip kas pas mus darosi, yra tokie naivūs, kad sovietų piliečiams jie tikrumoj yra labai juokingi.

Kai kurie sako, kad sovietų vadai jau atsisakė savo nežmoniškos ideologijos. Visai ne, visai ne; nei per vieną žingsnį. Kai kurie sako, kad ačiū technologijai, vis daugiau inžinierių vadovauja sovietų ekonomijai, todėl artimoj ateity jie, o ne partija spręs mūsų krašto likimą. Aš pasakysiu jums, inžinieriai nustato krašto ekonomiją tiek, kiek generalai nustato kariuomenės reikalus. Tai reiškia nulį. Viskas pas mus daroma taip, kaip partija įsako. Tokia mūsų sistema.

Tai sistema, kur per 40 metų nebuvo tikrų rinkimų, bet tik paprasčiausia komedija, farsas. Sistema, kur nėra spaudos laisvės, ar nepriklausomos teisinės sistemos. Piliečiai neturi nei mažiausios įtakos į tai, kaip tvarkomi vidaus ar užsienių reikalai, ir kiek viena mintis, kuri skiriasi nuo to kaip Valstybė galvoja, nuslopinama.

Tai sistema, kur milijonų skerdikai, kaip Molotovas, ir ne tokie žymūs, niekad nebuvo už jų nu-

sikaltimus žmonijai teisiams, bet gauna didžiausias pensijas. Tai sistema, kurioj nesilaikoma konstitucijos, kur visi nutarimai subręsta mažos, neatsakingos grupės tarpe ir kurie kaip žaibas trenkia mus. Ką verti tokių asmenų parašai ant detente dokumentų?

KAD BŪTUME DRAUGAIS

Taigi, kokių prieiname išvadų? Ar detente reikalinga, ar ne?

Ne tik reikalinga, bet privaloma; reikalinga, taip kaip reikalingas oras. Tai vienintelis būdas išgelbėti pasaulį. Vietoj žodžio karas, turime turėti žodį detente. Bet tikrą detente, su šiomis trim pagrindinėm savybėm:

Pirma, nusiginklavimas. Mes privalome sustabdyti naudojamą ne tik ginklų, kuriais naikiname kaimynus, bet ir tuos, kuriais žudome savo tautiečius. Mūsų krašte, britų specialistų apskaičiavimu, yra dešimtys tūkstančiai politinių kalinių, iš kurių 7,000 uždaryti psichiatrišose institucijose. Tai ne detente, kai ten žmonės kenčia ir miršta ir psichiatrišose ligoninėse sveikiems žmonėms tris kart per dieną suleidžiami jų smegenų celes naikinantieji vaistai.

Antra, detente turi būti pagrįsta ne šypsena ir žodinėm nuolaidom, bet turi būti ant tvirto pagrindo. Kaip Šventas Raštas sako: "Nestatykite ant smėlio, bet ant uolos". Kol kitos pusės veiksmai nėra saistomi viešosios nuomonės, laisvos spaudos ir išrinkto seimo, nėra jokios garantijos, kad sutartys bet kuriuo metu nebus sulaužytos.

Trečia, padarykime galą, taip vadinamam, sovietų ideologiniam karui, nežmogiškai sovietų propagandai, jei norime būti draugais ir turėti detente.

Gyvendami Sovietinėj Sąjungoj, įsitikinom, kad jėgai pasipriešinti gali tik tvirtumas. Tai rodo pati komunizmo ideologija, Lenino mokslas: jei gali ką nors užgrobti, grobk; jei gali pulki, pulk; bet jei prieini sieną, grįžk atgal. Tik tvirtumas padės atsilaikyti prieš totalitaristinio komunizmo puolimus.

Pažiūrėkime į 1939 metų Suomiją, kuri tik savo jėgomis atsilaikė prieš sovietų armijas. Jūs, 1948 metais apgynėt Berlyną tik savo tvirtu nusistatymu ir pasaulinis konfliktas neįsiliepsnojo. Korėjoj 1950 metais jūs stojot prieš komunistus — ir pasaulinis konfliktas neįvyko. 1962 metais jūs privertėt pašalinti raketas iš Kubos. Ir vėl, dėka jūsų tvirto ir griežto nusistatymo, išvengta pasaulinės krizės.

Mes, Sovietų Sąjungos disidentai, neturim tankų, nei ginklų, nei organizacijos, tik dėka savo dvasios tvirtybės išsilaikom. Kad aš stoviu prieš jus, nėra nuopelnas sovietų geraširdiškumo ir atjautimo, nei dėka detente, bet dėka mano tvirto nusistatymo ir jūsų tvirtos pagalbos. Kada jūs padedate asmenims, kuriuos sovietai persekioja, jūs ginatė ir save ir savo ateitį.

NENUSILEISKITE DAUGIAU

Šių dienų pasauly vyksta du dideli procesai. Vienas trumparegiškų nuolaidų procesas, kai duodama,

duodama ir dar duodama, viliantis, kad priėjus tam tikrą tašką, rusiškasis vilkas prisiės pakankamai.

Antrasis procesas, kurį aš laikau visako raktu. Po kieta, geležine komunistine skraiste Sovietų Sąjungoj jau 20 metų ir kituose komunistiniuose kraštuose, vyksta dvasinio išsilaisvinimo sąjūdis. Naujos generacijos nebenori priimti beprincipinių kompromisų, kartos, kurios geriau sutinka nustoti visko — pajamų, gyvenimo sąlygų ir net gyvybės — bet nesutinka paaukoti savo sąžinės ir daryti sandėrių su blogiu.

Tačiau, šis visas išsilaisvinimo procesas, kuris, aišku, pareikalaus socialinių reformų, yra lėtesnis nei kompromisų procesas. Mes ten baiminamės, kada matome tas daromas nuolaidas. Kodėl taip greit? Kodėl taip staigiai? Kodėl užleisti po keletą valstybių kasmet?

Bandykime sustabdyti tą beprasmį, nepadorų bei pabaigos nuolaidų agresoriui procesą. Kodėl mes turime duoti į totalitaristinio komunisto rankas vis daugiau ir daugiau technologinių išradimų, komplikuočių, precizinių, svarbių išradimų, kuriuos jis panaudoja apsiginklavimui ir savo piliečių sutriuškinimui? Jei mes bent galėtume sulėtinti, jei ne visai sustabdyti tą nuolaidų procesą ir, jei galima, duoti galimybės išsilaisvinimo procesui komunistiniuose kraštuose vystytis, išdavoje tie du elementai apspręstų mūsų ateitį.

Įsigilinę į šio Solženitcyno straipsnio mintis suprasime, kad ir mūsų pastangos ir mūsų kova yra bekompromisinė už Lietuvos laisvę, už laisvą žmonių apsisprendimą, už teisę tikėti ir garbinti Dievą, teisę laisvai protauti, nėra beprasmė. Juk lašas po lašo ir akmenį pratašo.

LŠST prieš porą metų paprašė istoriką dr. K. Jurgelą parašyti veikalą anglų kalba apie rusų kolonializmą Lietuvoj ir lietuvių jam pasipriešinimą. Dr. K. Jurgėla veikalą jau parašė, redakcinė komisija peržiūrėjo ir veikalo spausdinimas jau įpusėjo. Kainuos beveik 10,000 dol. Atidavusi spaustuvėn knygą CV įmokėjo trečdalį tos sumos, likusią sumą turės įmokėti kai knyga bus išspausdinta. CV kasa tuščia, bet CV tiki, kad į talką ateis visi daliniai, paskiri šauliai ir Sąjungos bičiuliai. Ji pasitiki, kad kiekvienas šaulys-ė užsiprenumeruos šią knygą, arba didesne ar mažesne auka ją parems. Pasitiki, kad neliks nei vieno dalinio, kuris, pagal savo narių skaičių ir finansinį pajėgumą, neprisidėtų prie šio svarbaus darbo. Juk ši knyga "Lietuva — Kovų už Laisvę Pirminė Tvirtovė" bus mūsų labai veiksmingas ginklas prieš imperialistinį komunizmą, nes ji parodys tikrąją komunizmo veidą, nuplėš jo kaukę.

Tad sukruskime, Sesės, Broliai! Skubiai ieš-

ŠAULIŲ VEIKLOS GAIRĖS

Algirdas Budreckas

Lietuvos Šaulių S-ga Tremtyje yra lietuvių tautinė, kultūrinė organizacija, kuri tvarkosi demokratiniais pagrindais ir nepriklauso jokiai politinei partijai. Ji lojaliai bendradarbiauja su išlikusiomis Lietuvos valstybinėmis institucijomis ir Lietuvos laisvimo veiksniais. Jos tikslas: išlaikyti ir stiprinti lietuvių tautinį ir valstybinį atsparumą, o taip pat visomis turimomis išgalėmis remti kiekvieną lietuvių naudingą darbą. Jos uždaviniai: atkurti Lietuvos valstybės nepriklausomybę, atgaivinti Šaulių S-gą laisvoj Lietuvoj, siekti vienybės ir tautinio bei valstybinio susipratimo lietuvių tarpe, o priaugančiai kartai skiepyti meilę ir pagarbą savajai kilmei, bočių kalbai.

Vartydamas 1935 m. "Trimitą" atsitiktinai radau straipsnį — "Šaulių S-gos veikla naujo įstatymo šviesoje". Šis straipsnis gali būti mums kelrodžiu Lietuvos Šaulių S-gai Tremtyje, nes tikslai ir uždaviniai yra tie patys. Todėl labai pravartu su šiuo straipsniu susipažinti ir juos įgyvendinti.

"Vienas pagrindinių mūsų s-gos uždavinių yra tautos auklėjimas. Tai aiškiai buvo pabrėžiama tiek paties s-gos kūrėjo Vl. Pūtvio-Putvinskio, tiek pirmųjų s-gos bendradarbių, tiek pačių įstatų. Nuo pat pradžios šauliams buvo aišku, kad ne vien kardu galima tėvynę ginti, kad bet kurios veiklos pagrindą sudaro tinkamai užaugintas ir išauklėtas žmogus. Tik jis vienas yra tikras ateities kūrėjas, tik jo rankose bet kuris įrankis ar ginklas galės atlikti savo tikslą ir būti naudingas asmenims, šeimoms, visuomenei. Pastaruoju terminu vadiname bet kokių piliečių susibūrimą ūkio, kultūros, administracijos ar savisaugos tikslais.

Šaulių S-ga tai irgi toks vienas didelis vienas, įrankis ar ginklas, kuris gali būti visokeriopai panaudotas tos visuomenės naudai, ją šviečiant, informuojant, išlyginant, sudraudžiant ar ginant. Taip paprastai ir būna: vieni visuomenės nariai reikalauja vieno tos didžiulės mašinos pritaikymo, kiti — kito, vienus tenka pripratinti prie drausmės, kitus prie mokslo, knygos ir tolygiai. Suprantama, kad, norint to viso iš s-gos sulaukti, negalima jos per daug varžyti. Sąjunga sieja visokių gabumų, palinkimų ir pa-

kokime garbės rėmėjų, rėmėjų, garbės prenumeratorių ir prenumeratorių, kad išspausdinta knyga negulėtų spaustuvėj, bet kuo skubiau patektų į įtakingų politikų, visuomenininkų ir mokslininkų rankas.

Ši knyga, tai dr. K. Jurgėlos ir CV nukaltas ginklas kovai su komunizmu.

Jei komunistiniuose kraštuose išsilaisvinimo sąjūdžio nariai nesigaili savo gyvybių, ar mes turime teisę gailėtis pinigų?!

mėgimų žmones. Sąjungoje jie ieško ir suranda progos savo mintims realizuoti, savo gabumams išplėsti. Kiekvienas jų, įnešdamas s-gon savo darbą, įneša drauge ir savo Aš trupinėlį. Šis trupinėlis lieka organizacijoje amžiniems laikams ir ilgainiui iš jų, iš tų pastangų ir nuotrupų, susidaro draugijos tradicija ir dvasios kapitalas. Kitos šaulių kartos minės savo pirmtakų darbus ir stengsis sekti jų pėdomis.

Juo daugiau asmenų dalyvauja kuriame bendrame darbe, juo jie yra skirtingesni ir drauge juo karščiau yra savo bendrą tikslą įsimylėję, juo dailesnis ir margai damesnis išeis tas jų veikimas, juo turtingesnis bus jo turinys. Todėl išsižadėti bet kurios s-gos darbo srities, kurios būtų gana plačiai išsišakoję visame krašte, būtų lygu s-gos veiklos siaurimui.

Kiekvienoje valstybėje, kaip ir kiekviename pataste, svarbiausias dalykas — pamatas. Jei jis sveikats — rūmai stovės amžius. Jei statytojai statys pasitikėdami tuo, kad "pamatų nematyti", tai greičiau ar vėliau subyrės puikiausios sienos... Viskas žlugs.

Kas rūmams pamatai, tas pats valstybei liaudis. Organizuota, susivaldanti, apšviesta ir išmintinga liaudis — yra tikriausias laidas, kad valstybė galėsianti pakelti bet kokius išorinius ar vidinius sunkumus, kad kiekvieną kartą ji atsigaus, atgis ir atsistatys...

Tautoms gerą ateitį laiduoja ne išorinis galingumas, ne sienų platumas, bet vidaus sveikatingumas ir giliai išamontinta liaudis. Tad dar kartą gauname įsitikinti, kad neapsirikta s-gos kūrėjo sakant, jog ne vien tik kardu reikia ginti tėvynę.

Didelės tautos ir galingos valstybės priverstos budėti, kad neužkluptų jas nelaukta katastrofa. Juo labiau tai liečia mažąsias tautas. Nei vienai akimirkai jos negali pasitikėti savo būties pastovumu, kaimynų pažadais ir jėgomis. Jos turi nuolat ir be paliovos ugdyti savyje narsą ir ryžtumą, bet kuriuo momentu pamesti šiltus guolius, mesti motinas ir vaikus, sužieduotines ir žmonas ir išeiti laukan į vėją, pūgą, liety, kad rastų tenai... žaizdas ir mirtį! Tik tas gali tikėtis išvengsiąs dar didesnių nelaimių, kas sugeba laiku išeiti pasitikti mežsniųjų, kas jų nebijo, kas moka su jomis grumtis.

Štai, šito mokslo — grumtis su priešu, su blogu oru, su bloga nuotaika, Lietuvos piliečiai niekur kitur negali pasisemti, kaip tik kariuomenėje ir Šaulių S-goje. Jei pirmoji ne kiekvienam prieinama, ar dėl amžiaus, ar dėl sveikatos, tai šaulių eilės atidaromos visiems ir laukia visų: ir kaimiečių, ir miestiečių, ir prasčiokų, ir inteligentų. Jiems visiems trūksta užsigrūdinimo, drausmingumo, sugebėjimo vartoti ginklą, trūksta tikro karo įsivaizdavimo. Juk šiais laikais visuose kraštuose piliečiai mokomi ne tik mankštos, sanitarijos, strategijos, bet pratinami slėptis nuo lėktuvų, bombonešių ir nuodingųjų dujų. Joks mokslas negali būti laikomas sunkinimu. Juk už vieną mokyty — tris nemokytus duoda. Ta prasme ne pro šalį būtų sumilitarėti ne tik šauliams,

bet ir visam kraštui: moterims, ūkininkams, vaikams. Bet tai toli gražu nėra pavertimas šaulių kariais. Ir vieni ir kiti turi kilnius, bet skirtingus uždavinius ir vykdo juos, eidami išvien, bet skirtingomis priemonėmis.

Naujas šaulių pertvarkymo įstatymas tik pabrėžia šią seną šaulių gyvenimo taisyklę, iškelia drausmės ir mankštos reikalus, pažymi sporto svarbą, bet visai neneigia to viso, kas s-gos padaryta ir daroma dvasios kultūros srityje. Priešingai. Naujas įstatymas tą visą lygiai pabrėžia ir akcentuoja, kaip ir senasis. Šaulių darbo vaga nei kiek nesusiaurėjo. Ji tik teka aiškesniuose krantuose, bet po senovei ji yra tautos gyvenimė ryški ir reikšminga. O toki grynai techniškai patvarkymai, kaip vietos karo komendantų skyrimas rinktinių vadais, tai tik esamo fakto konstatavimas. Nes iš seno jau buvo įsivyravęs paprotys, kad vietos komendantai buvo renkami rinktinių valdybų pirmininkais, garbės teismo nariais. Šauliai turėjo šalies ir jos gynėjų pasitikėjimą ir jos neapvilis ir ateityje. Kitaip juk nebūtų mums suteikta pareiginga garbė nešioti ir laikyti ginklą. Šauliai kaip buvo atsakingi už savo nusižengimus, taip ir paliko ir jokių naujienų šiuo atveju nejaučiame. Jokių ypatingų bausmių ir baidančių priemonių niekas nesigriebia ir sąjungos atmosfera lieka po senovei nesuvaržyta, draugiška, atvira ir širdinga...

Šauliai visados daug svorio teikė drausmei, nes suprato, jog susiklausymas yra raištis visam šauliškam darbui ir sąjungos organizacinei stiprybei. Jei kiek pasikeitė organizacinės santvarkos forma, tai turinys liko tas pats.

Rinktinius Lietuvos atstovus sukoncentravus, sąjunga be paliovos varo didelį šalies kultūrinio ir karinio darbą. Tik visiems reikia daugiau įsitraukti šaulišką veiklą Lietuvos stiprybei ir garbei”.

Šiandieną tremtyje veikianti Lietuvos Šaulių S-ga yra ne kas kita, kaip tęsinys veikusios tos pačios sąjungos Nepriklausomoje Lietuvoje.

Lietuvos šauliai ir patriotai, atsidūrę laisvajame pasaulyje Amerikos ir Kanados kontinentuose, nutarė atkurti Lietuvos Šaulių S-gą, kaip rezistencinę organizaciją.

Atkurta Lietuvos Šaulių S-ga Tremtyje lietuviams šauliams patriotams, esantiems laisvajame pasaulyje,

už geležinės uždangos yra kaip laisvės simbolio liepsnelė.

J.A.V. ir kitų mūsų kraštui draugingų valstybių pripažinimas Lietuvos diplomatinės tarnybos ir nepripažinimas Lietuvos okupacijos ir aneksijos — prijungimo prie Sovietų S-gos, mums šauliams duoda labai daug inspiracijų kovoje dėl pavergtos lietuvių tautos ir vergijoje kenčiančios tėvynės Lietuvos.

Atkurta Lietuvos Šaulių S-gos Tremtyje rezistencija ir tęstinumas yra panašus į VLIKo organizaciją. Vienintelis skirtumas tarp tų organizacijų yra jų struktūra. VLIKas sudarytas iš politinių organizacijų atstovų, o Šaulių S-ga — nepolitinė-patriotinė, ir jei reiks, stos ir vėl su ginklu kovon už Lietuvos nepriklausomybę. Tų dviejų organizacijų svarbiausias bendras požymis yra tęstinumas. Be to, abi tos organizacijos veda bekompromisinę kovą, iki galutinės pergalės, dėl lietuvių tautos laisvės ir Lietuvos valstybės suverenumo.

Atkurta Lietuvos Šaulių S-ga Tremtyje veiks iki atsikurs laisva, nepriklausoma Lietuvos suvereninė valstybė. Jai atsikūrus, Šaulių Sąjunga grįš Lietuvon.

Esant Lietuvai okupuotai ir net aneksuotai (prievara prijungtai), Šaulių S-ga neteko savo tėvynės ir Lietuvos valstybės suvereniteto. Ji prarado savo tėvų kraštą. Jai nėra vietos Lietuvoje. Todėl nesvarbu, kokiam pasaulio krašte Lietuvos Šaulių S-ga yra atkurta. Ji atkurta kitapus geležinės uždangos, todėl ji yra tremtyje.

Kas dėl žodžio “tremtis”, jei pavergti Baltijos kraštai būtų draugingų valstybių pripažinti rusų okupantui, tai šis žodis mums šauliams taptų dar labiau prasmingesnis. Tai dar kiekvieną šaulį įpareigojė ir pažadintų dirbti, kovoti ir aukotis dėl tautos ir tėvynės laisvės.

Lietuvos Šaulių S-ga savo pradžią paėmė iš partizanų judėjimo Lietuvą atkuriant. Taigi, šauliai buvo pirmieji partizanai. Jeigu bus reikalas, jie tokiais ir vėl bus.

Šauliai palaiko tamprus ryšius su visomis lietuviškomis organizacijomis, kurios dirba ir deda visas pastangas Lietuvai išlaisvinti.

Šauliai privalo būti ne tik vieningi, bet drausmingi ir susipratę. Visa tai sudaro sąjungos stiprybę.

Anksčiau ar vėliau, geležinė uždanga bus sunaikinta. To siekia atkurta Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje.

A.A. gen., prof., inž., Stasio DIRMANTO, garbės nario ir ilgamečio LKVS “Ramovė” c.v. p-ko, gyvenimo filmas baigtas sukurti. Filmavimo išlaidoms padengti dar trūksta pinigų. LKVS “Ramovė” skyriai, organizacijos ir pavieniai asmenys, kurie dar neaukojo, bet nori prisidėti prie filmavimo išlaidų sumažinimo, prašomi čekius ar pinigines perlaidas siųsti šiuo adresu: Algimantas Kezys, Lietuvių Foto Archyvas — Stasio

Dirmanto sąskaita. 2345 West 56th St., Chicago, Illinois 60636, USA.

Lietuvos gen. štabo karininkų IV laidos klausytojai ir lektoriai prašomi atsiliepti sekančiu adresu: Jonas Gaižutis, 7259 So. Sacramento Ave., Chicago, Illinois 60629, USA. Smulkesnės informacijos bus pasiūstos vėliau, gavus tikslius adresus.

Naujosios Anglijos Rinktinės suruoštame savaitgaly šauliai eina į pamaldas. Prieky Brocktono vėliava, kurią neša vicepirm. P. Šaulys. Kairėje J. Šaulienė, dešinėje Fr. Spirauskienė. Toliau mato si S. Augonis, J. Stašaitis Vl. Gedminas ir kt. Nuotr. St. Urbono

ŠAULIŠKOJ PASTOGĖJ

LŠST Kronikinės žinios

Naujosios Anglijos Šaulių Rinktinė 1976 metų liepos mėn. pradžioje rengia kultūrinę savaitę Tėvų Pranciškonų sodyboje, Kennebunkport, Maine valstijoje. Prašome visus šaulių dalinius tuo metu nereginti didesnių parengimų ir dalyvauti Kennebunkporte.

Dr. Kosto Jurgėlos knyga anglų kalboje jau spausdinama. Nors garbės prenumeratorių bei rėmėjų ir garbės prenumeratorių vėjus nepradėtas, tačiau jau atsiliėpė pirmieji šauliai: Jonas ir Ada Valauskai — 100 dol., Eugenija Klupšienė — 40 dol., Ona Čaplinskienė — 25 dol.

Šaulių atstovų suvažiavimas įvykis 1976 m. balandžio mėn. 24-25 dienomis Toronte. Atstovų suvažiavimo reikalų vadovas Stasys Jokubaitis — LŠST CV narys bei "Vlado Pūtvio" kuopos Toronte pirmininkas.

Suvažiavime bus renkama nauja Sąjungos vadovybė. Sąjungos p-kas Vincas

Tamošiūnas į p-ko postą bei valdybą nekandidatuos. Nominacijų komisija pasirūpins iš anksto surasti kandidatus į Sąjungos p-ko postą, valdybą bei kitus pareigūnus.

Statuto komisija pateiks projektus dėl statuto papildymo bei pakeitimų. Prašome šaulių dalinius siųsti savo pasiūlymus statuto bei kitais klausimais.

Nors aplinkraštyje dipl. teis. Marijonas Šnapštys buvo labai kruopščiai paruošęs projektą, kad suvažiavime negalintieji dalyvauti daliniai duotų įgaliojimus juos atstovauti artimesnėms kuopoms, tačiau, iki šiol atsiliėpė mažai. Laukiame!

"Stasio Butkaus" kp. Detroite

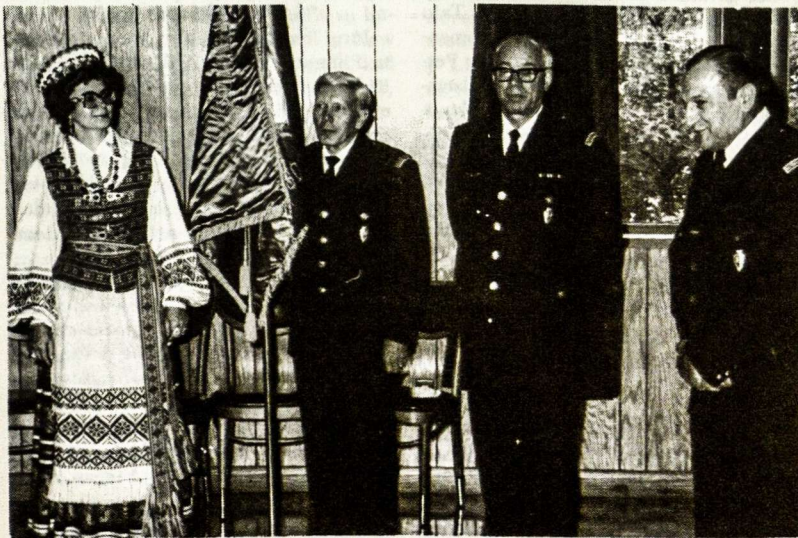
"Stasio Butkaus" kp. šaulys Feliksas Motuzas visas savo knygas — 220, padovanojo kuopai. Yra knygų iš spaudos draudimo laikotarpio, nepriklausomaj Lietuvoj išleistų ir išleistų JAV. Yra "Vytauto Didžiojo Albumas". Perdavė jis taip pat ir žurnalų bei laikraščių komplektus. Š. Algirdas Vaitiekaitis gražiai knygas sutvarkė, padarė sąrašus ir knygos padėtos Lietuvių Namuose, Šaulių kambary. Ačiū broliams Feliksui Motuzui ir Algirdui Vaitiekaičiui.

Danutės Petronienės rečitalis

Spalio 10 šv. Kristupo episkopų parapijos salėj įvyko "Stasio Butkaus" kp. šaulės ir kanklių ansamblio vadovės Danutės Petronienės rečitalis. Danutė Petronienė — dramatinis sopranas. Balsą lavina jau keleri metai pas tą patį mokytoją. Suroošė rečitalį prieš du metus, tad buvo įdomu, kokią pažangą padarė. Ypač buvo įdomu, nes tą patį vakarą pasirodė jauna dainininkė — koloratūrinis sopranas Kim Barnett.

Danutė Petronienė padainavo 3 lietuviškas dainas: "Vai kur nužėgliuos", Prūsų lietuvių daina; "Mano sieloj šiandien šventė" — Tallat-Kelpšos ir "Na, tai kas" — K. Kavecko, ir Bacho, Verdi,

Naujosios Anglijos Rinktinės kultūrinio savaitgalio atidarymo metu. Iš k., į d., prie "Jono Vanagaičio" kuopos vėliavos stovi B. Šakenienė ir S. Augonis. Toliau Rinktinės pirm. J. Stašaitis ir "Dr. Vinco Kudirkos" kuopos pirm. A. Zenkus. Nuotr. St. Urbono

Puccini ir Ponce dainas ir operų arijas.

Danutė Petronienė per du metus padarė didelę pažangą. Jos balsas žymiai sodresnis, dramatiškesnis ir gerai apvaldytas. Jos laikysena jau nebe nedrąsios dainininkės, kas krito į akis stebint 17-metę Kim Barnett, bet dažnai viešumoj pasirodančios solistės.

Gaila, lietuvių į šį rečitalį susirinko vos 29, o galėjo ir turėjo būti daug daugiau, nes sesė Danutė niekad neatšakos išpildyti programos su savo kanklių ansambliu ir viena, kada tik kuri organizacija į ją kreipiasi.

Po rečitalio "Stasio Butkaus" kuopa apdovanojo savo sesę Danutę rožių puokšte, o kanklininkų mamytės visus dalyvius pavaišino kava ir kepsniais.

Sveikinam sesė Danutė ir džiaugiamės, kad ji neužkasė Dievo jai duoto talento, bet nuolat lavina savo balsą. Ypač mums Detroite, kur taip mažai turime meninių pajėgų, ji labai reikalinga.

"Stasio Butkaus" kp. šauliai: Juozas Augaitis, Antanas Grinius, Regina Juškaitė, Viktorija Norvilaitė, Lidija Mingelienė, Kazimieras Sragauskas, Vincas Tamošiūnas ir Algirdas Vaitiekaitis, labai gražiai reprezentavo lietuvius Tarptautiniam Institute Tautybių Mugės metu. Lietuvių skyrius, kuriam vadovavo Stefa Kaunelienė, šiemet buvo labai turtingas ir puošnus. Instituto vadovybės ir lankytojų įvertintas kaip meniškiausias ir gražiausias.

Pilėnai auga ir gražėja

LŽ S-gos Detroito skyriaus pirmininko Vlodo Selenio iniciatyva, spalio 4 d. Pilėnų stovykloje buvo sukvietas spaudos ir radijo bendradarbių ir jūrų šaulių "Švyturio" kp. p-ku ir stovyklos Pilėnai administracijos pareigūnais, pasikalbėjimas. Jame dalyvavo kp. p-kas Alfa Šukys, jaunimo vadovas Klemensas Urbšaitis ir stovyklos komendantas Stepas Lungys, o radiją ir spaudą atstovavo: Vladas Selenis, Antanas Grinius, Antanas Sukauskas ir Stasys Garliauskas.

Pokalbį pradėjo Vladas Selenis. Ji pristatė radijo ir spaudos bendradarbius ir paprašė kuopos p-ką Alfą Šukį supažindinti su kuopos veikla ir jos stovyklaviete Pilėnai.

Alfa Šukis papasakojo apie kuopos veiklą ir apie Pilėnuose vykdomus darbus.

— 1967 m. sausio 15 d. Detroite įsisteigė "Švyturio" jūrų šaulių kuopa. Kuopa smarkiai auga narių skaičiumi. Metų pradžioj kuopoj buvo apie 200 narių. Matų bėgy prisidėjo 24 nauji nariai kandidatai.

1972 m. rugpiučio 25 d. "Švyturio" kuopa įsigijo netoli Dainavos, prie Man-

česterio miestelio 8 akus žemės. Buvo paruošti planai įrengti čia kuopos stovyklą su reikalingais trobesiais ir lauko šaudykla. Stovykla pavadinta Pilėnai.

Kadangi žemė buvo kalnuota, teko išleisti žemės nukasimo ir lyginimo darbams virš 12,000 dol. Jau turime patogią virtuvę-valgyklą, visus sanitarinius patogumus, arteinį šulinį ir dirbtinį ežerą — maudykles. Vanduo ežere kas 24 valandas pasikeičia ir yra visuomet švarus kaip kristalas. Ežero pagerinimui šią vasarą išleista apie 3,500 dolerių, neskaitant daugelio darbo valandų, įdėtų kuopos šaulių talkininkų. Į Pilėnų stovyklą jau sudėta virš 24,000 dolerių. Artimoje ateityje numatoma įrengti sporto aikštę, pastatyti paviljoną — pastogę, žuvusiems kariams paminklą ir tris stiebus vėliavoms. Iš kur gauname pinigų? Atsakymas paprastas — aukų. Kuopos nariai ir kiti mieliai remia mūsų šį darbą savomis aukomis. Aukos įvairios. Didesnės ir mažesnės, ir jau yra surinkta virš 22,000 dol. Turime sąrašą: virš 110 aukotojų. Iš jų 27 suaukojo 17,000 dol., 30 aukotojų po 100 dol. ir sudėjo 3,000 dol., o likusieji 2,000 dolerių. Stambesni aukotojai: buvęs kuopos pirmininkas Mykolas Vitkus — 4,000 dol., N. ir K. Urbšaičiai — 2,800 dol., V. Rinkevičius — 1,545 dol., M. ir J. Kinčai — 800 dol., A ir A. Šukiai — 730 dol., A ir B. Zakarkos — 700 dol., B. ir V. Atkočiūnai — 600 dol. ir E. ir St. Lungiai — 500 dol. Aukoms rinkti komisiją sudaro: Stepas Lungys — pirmininkas, Juozas Kinčius ir Cecilija Balsienė — nariai.

Stovyklos stovyklos vadovas Antanas Šiurkus ir stovyklos komendantas Stepas Lungys. Jie labai daug dirbo lyginant stovyklą. Stepas Lungys net ir savo atostogas paaukojo stovyklos darbams. Taip pat daug dirbo ir kiti šauliai: komendantas padėjėjas Vincas Atkočiūnas ir Petras Bukšnys ir šauliai: Antanas Sukauskas, Julius Rimkūnas, Vincas Rinkevičius, Jonas Balsys ir kiti. Juos visus išvardinti šiuo metu neįmanoma.

Su kontraktoriais visą naštą teko nešti man, — sako Alfa Šukis. Be to, esu LŠST vicepirmininkas ir pirmininkui negalint eiti pareigų, ėjau pirmininko pareigas. Taip pat esu Lietuvių Inžinierių d-jos Detroito skyriaus p-kas.

Turime ir moterų sekciją, kurios pirmininkė ir kartu kultūros vadovė yra Angelė Šukienė. Jos padėjėja yra Cecilija Balsienė. Jų rūpesčiu pavasarį buvo suruošti Pirmos Pagalbos kursai, kuriuos baigė 38 asmenys. Kursus pravedė ir jiems vadovavo dr. Vytautas Majauskas. Kas metai ruošiamos bendros Kūčios, lankomi ligoninėse sergantys ligoniai ir

mirusių kapai. Jos yra nuolatinės mūsų pagalbininkės ruošiant įvairius renginius ar išvykas. Joms talkininkauja: Emilija Lungienė, Angelė Bukšniene, Gabrielė Rimkūnienė ir kitos šaulės. Jos galvoja ateityje suruošti rankdarbių kursus.

Darome talkas ir sodiname Pilėnuose medelius. Pilėnai auga ir gražėja.

Lapkričio 8 dieną atvyksta Toronto šaulių teatras Aitvaras ir Lietuvių Namuose suvaidins komediją "Generacijos Medis".

Mes ne vien žemę knisame, bet ir dirbame. Dirbame su LKK savanoriais, Ramovėnais ir Birutietėmis. Remiame spaudą, radijo valandėles, jaunimą, šalpos ir kitas organizacijas. Rėmėme ir dalyvavome Simo Kudirkos sutikime ir jo priėmime. Inž. Alfa Šukis baigęs savo pranešimą dar atsakinėjo į paklausimus, o atsakė padėjojo spaudos bendradarbiams už atvykimą ir dalyvavimą šiame pokalbyje. LŽS-gos Detroito skyriaus pirmininkas Vladas Selenis padėjojo kuopos pirmininkui Alfai Šukiui už perduotas žinias.

Jūrų "Švyturio" kuopos valdybą sudaro: Alfa Šukis — p-kas, Antanas Sukauskas ir Romas Mačionis — vicepirm., Petras Bitleris — sekt., Vincas Rimkevičius — išdinink., Julijus Rimkūnas — šau — išdininkas, Julius Rimkūnas — šaudymo sporto vadovas, Antanas Šiurkus — stovybos vadovas, Klemensas Urbšaitis — jaunimo vadovas, Angelė Šukienė — moterų sekcijos ir kultūros vadovė, Juozas Kinčius — parengimų vadovas, Stepas Lungys — stovyklos komendantas, Vincas Atkočiūnas ir Petras Bukšnys — komendantas padėjėjas ir kun. Kazimieras Simaitis — kuopos kapelionas.

Antanas Grinius

"Švyturio" kuopos išvyka

Jūrų "Švyturio" šaulių kuopos suruošta Pilėnuose spalio 4 d. rudens sezono uždarymo gegužinė praėjo su pasisekimu. Oras buvo labai gražus ir viliojantis. Atvykusieji valgė, gerė ir linksmai praleido gražią rudens dieną. Nors atvykusiųjų skaičius ir nebuvo didelis, bet svečiai buvo duosnūs ir stovybos darbams Pilėnų komendantui Stepui Lungiui suaukojo 450 dol.

Atvykusiųjų tarpe buvo ir laimingųjų: Juozas Televičius, Petras Bukšnys ir p.p. Karčiai ne tik praleido gražią rudens dieną, bet ir grįžo namo su dovanomis.

Išvykoje buvo prisiminta ir gaisro ištikta Dirva ir jos atstatymui aukojo: Jūrų "Švyturio" kuopa 5 dol. stovyklos komendantas Stepas Lungys — 10 dol., ir komendantas padėjėjas Vincas Atkočiūnas — 10 dol.

Antanas Grinius

1975 m. spalio 5 d. "Karininko Juozapavičiaus" kuopa Klevelande suruošė lietuviškų dirbinių: audinių, medžio drožinių ir gintaro parodą. Parodos metu budi šauliai. Iš k.: E. Krygerienė, Al. Smelstorienė ir J. Krygeris.

Naujosios Anglijos šaulių kultūrinis savaitgalis įvyko rugpjūčio 30-31 dienomis, gražiame, naujai po gaisro nelaimės atstatytame Maironio parke. Šeštadienio ryte, lietui pilant kaip iš kibiro, Rinktinės kultūros skyriaus vedėjas Vl. Gedmintas ir "Dr. Vinco Kudirkos" kuopos vicepirm. K. Prapuolenis laukė atvykstančių dalyvių. Pirmiausia pasirodė Rinktinės p-kas J. Stašaitis su būriu šaulių. Visų nustebimui, net ir New Yorko svečiai nepavėlavo. Tik gaila, kad iš užsiregistravusių 12, atvyko tik 7, kiti pabijojo pranašaujamo blogo savaitgalio. Iš Brocktono, nors ir arti esančios ir Rinktinę priklausančios kuopos atvyko tik 3 broliai ir 3 sesės.

Dėl blogo oro, numatytas iškilmingas savaitgalio atidarymas ir vėliavų pakėlimas lauke, turėjo būti perkeltas į salę. Šauliams išsirikiavus su savo vėliavomis ir dalyvaujant organizacijų atstovams bei svečiams, savaitgalį atidarė ir visus pasveikino kultūros skyriaus vedėjas Vl. Gedmintas ir pakvietė žodį tarti Rinktinės pirm. J. Stašaitį. Po to CV vardu sveikino "Simo Kudirkos" kuopos vicepirm. V. Butkys, Skautų Brolijos vardu VS v.s. P. Molis ir Labdaringos d-jos vardu vicepirm. J. Pipiras. Visi linkėjo sėkmingo darbo ir džiaugėsi, kad vos gimusi, neturinti nei metų Rinktinė, jau

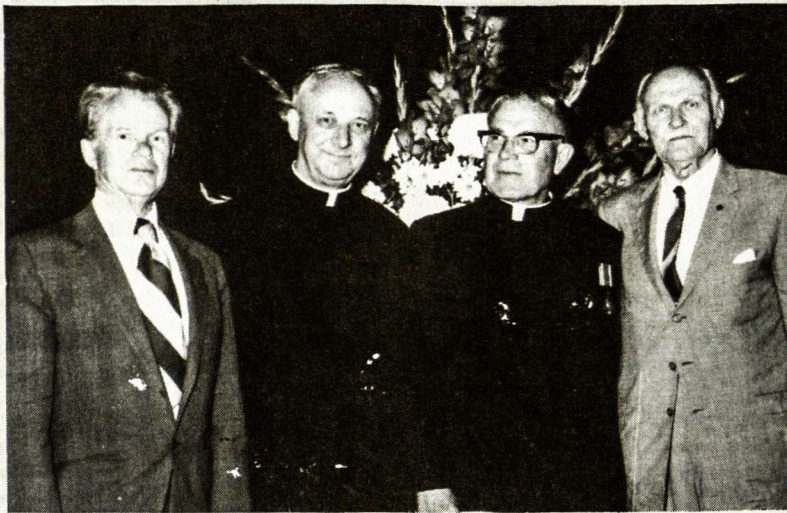
ryžosi dideliam darbui — Kultūrinio savaitgalio suruošimui. Po atidarymo visi dalyviai buvo pakviesti užkandžiams ir toliau sekė paskaita: "Kodėl mums reikalinga priklausyti Šaulių Sąjungai Tremtyje?", kurią skaitė inž. Stašaitis. Išskėlė įdomių ir verčiančių susimastyti minčių, ypač tiems, kurie galvoja, kad negalint ginklu kovoti už Lietuvos laisvę, neverta priklausyti šauliams, nes tai esanti kariška organizacija. Jeigu tikime į Lietuvos nepriklausomybę, tai kaip tik turime kovoti kultūrinio ginklu ir taip kaip tik kovoja šaulių organizacijos nariai. Sekė diskusijos ir buvo pageidavimų šią paskaitą paskelbti spaudoje.

Po paskaitos visi persikėlė į žemutinę Maironio parko salę, kur "Jono Vagnaičio" kp. šaulys Stasys Urbonas jau buvo pasiruošęs rodyti skaidres iš IV Kultūrinės savaitės, kurią ruošė "Vytauto Didžiojo" Rinktinė 1973 m. gražioje Gintaro vasarvietėje, Union Pier, Mich. Taip pat parodė skaidres ir iš kultūrinio savaitgalio, ruošto Montrealio šaulių kp. Kanadoj. Dalyviai matė ne tik gražius vaizdus, bet susipažino su šaulių veikla, matė kaip atostogos sujungtos su darbu ir pasilinksminimais. Matė gražiai tvarkomą Karaičio vasarvietę ir nuostabiai gražią Kanados gamtą.

Po skaidrių visi išsiskirstė pasiruošti

šokiams-vakarienei, kurios met programą atliko sol. D. Mongirdaitė. Ji, akomponuojant S. Cibui, nuotaikingai ir su įsijautimu padainavo trylika lietuvių ir pasaulinių kompozitorių dainų. Jai buvo įteikta raudonų rožių puokštė, o akompaniatoriui baltas gvazdikas.

Sekmadienį, rugpjūčio 31 d. saulutei linksmai šypsantis lauke, buvo iškeltos vėliavos ir visi nuskubėjo į šv. Kazimiero parapijos salę, kur rikiavosi eisenai į bažnyčią. Moterys pasipuošė gražiais tautiniais rūbais: ir uniformomis, keli uniformuoti vyrai, visas gausus būrys šaulių su savo vėliavomis dalyvavo pamaldose, kurias už šaulius atnašavo kun. Buzeika, kuris taip pat paaakė ir tam savaitgaliai pritaikytą pamokslą. Po pamaldų vėl visi vyko į Maironio parką, kur sesės jau laukė su paruoštais pietum. Po pietų Sibiro kankinė ir knygos "Pėdos Mirties Zonoj" autorė Elena Juciūtė ant lietuviškoms staltiesėlėmis padengtų stalų išdėstė iš Sibiro atvežtus, tremtinių primityvių būdu padarytus rankdarbius. Parodėle visi labai domėjosi ir stebėjosi degtuko pagalba apmegtomis nosinaitėmis ir servetėlėmis, iš šiaudelių padarytais paveikslėliais ir iš duonos pagamintu rožančium. Be to, ji turi gana daug nuotraukų iš Sibiro tremtinių gyvenimo. Čia pat

galėjai įsigyti ir knygą "Pėdos Mirties Zonoj" su autorės autografu.

Kada vieni domėjosi parodėle, dalis šaulių išvyko į šaudyklą priziniam šaudymui, kurį tvarkingai ir griežtai pravedė rinktinės šaudymo instruktorius A. Kauševičius, padedant š. H. Enrikaičiui. Skirta po dvi trofejas vyrams, moterims ir jaunimui, kurias laimėjo šie šauliai: moterų I vietą — Br. Martišienė, II v. — E. Gorodeckienė; vyrų I v. — H. Enrikaitis, II v. — A. Grabauskas ir jaunimo I v. — L. Jagminas, II v. — L. Kontautaitė. Po vakarienos, kurios metu buvo įteiktos trofejos laimėtojams ir padėkos pažymėjimai šios Worcesterio kuopos sesėms už visą rūpestį ir darbą kultūrinio savaitgalio metu: O. Pajedienė, B. Zenkienei, I. Parulienei, Pr. Spirauskienei, S. Burdulienei, A. Abramavičienei, O. Šarkauskienei ir V. Alytinei. Po to visi rinkosi į vėliavų aikštę iškilmingam savaitgalio uždarymui ir vėliavų nuleidimui.

Vėliavas nuleidus, visi dalyviai buvo pakviesti prie sukrauto laužo, kurį uždegė Rinktinės kultūros skyriaus vedėjas pakvietė Eleną Juciūtų ir "Simo Kudirkos" kp. vicepirm. V. Butkį. Laužui suliepsnojus, abu palinkėjo, kad šio laužo liepsna neštų mūsų mintis į pavergtą tėvynę, todėl ir laužo liepsna pradėta daina "Leiskit į tėvynę". Toliau š. A. Venclauskas didingai padeklamavo eilėraštį "Trakų Pilis", o jaunimo kuopa padainavo keletą partizanų dainų. Dainas pravedė E. Gorodeckienė, o pasakojimų, anekdotų ir juokų papasakojo broliai Vl. Gedmintas, J. Stašaitis ir A. Venclauskas. Visas dainas akordeonais palydėjo Julija Griauslytė ir Edvardas Meilus. Pa-

galiau, laužas užbaigtas daina "Lietuva brangi" ir atsisveikinta nesakant sudiev, bet iki pasimatymo ateinančiais metais kultūrinė savaitė pas tėvus pranciškonus Kennebunkport, Maine, nes Naujosios Anglijos Rinktinei CV pavedė stovyklą suorganizuoti.

e. g.

J. Daumanto kuopa, Los Angeles, Kalifornija

Šaulių iškyla

"J. Daumanto" šaulių kp. jaunimo sporto vadovas Br. Stančikas, talkininkaujant kp. vicepirm. Vl. Giliui, š.m. spalio 4 d., šeštadienį, surengė išvyką į kalnus ir pravedė rudens šaudymo pratimus sportiniais šautuvais Frazier Parke, apie 70 mylių nuo Los Angeles. Diena pasitaikė labai graži, šilta, apie 90 laipsnių. Šauliai rinkosi 9 val. prie Villa Trakai ir automobiliais riedėjo iš Los Angeles miesto šiaurės vakarų kryptimi Golden State greitkelio. Pravažiuojant Burbank miestelį ir gražią Valencijos apylinkę. Saulė glostė savo auksiniais spinduliais slėnius ir nurudavusius, vingiais išdėstytus kalnelius, kalnus. Kopėme puikiu keliu apie 5,000 pėdų į aukštumas. Po geros valandos privažiavome rodyklę Frazier Park ir už jos pasukome į kairę, kur šlaitų šonuose ir slėnyje pristatyta namų, vasarnamių, atrodo lyg kaimas apsuptas pušimis. Taip slinkome automobiliais per minėtą kaimą apie 5 mylias ir pasukę lauko dulkėtu keliu smigome toliau į mišką. Kairioji slėnio pusė buvo jau užimta, nes ten į taikinius iš šautuvų ir revolverių šaudė amerikiečiai. Apsistoję dešinėje kelio pusėje, išstatėme savo taikinius. Sporto

Los Angeles Šv. Kazimiero parapijos su-ruoštojų Lietuvių Dienoj, iš k. į d.: Lietuvos generalinis konsulas dr. J.J. Bielskis, prel. Jonas Kučingis, svečias iš Čikagos vysk. Vincentas Brizgys ir "J. Daumanto" šaulių k. p-kas K. Karuža. Nuotr. L. Kanto

vadovas. Br. Stančikas davė instrukcijas pirma pasipraktikuoti, pašaudyti mažo kalibro šautuvais. Pasipraktikavus, kiekvienas gavo po 10 šovinių. Po to šaudymo varžybas atliko jaunieji ir vyresnieji šauliai iš sunkaus kalibro šautuvo gulom ir klupščiom iš 300 pėdų atstumo.

Jaunieji pasiekė labai gražių rezultatų. Jie pralenkė senuosius šaulius ir karius. Jaunieji: Saulius Stančikas — 102 taškai, Tomas Stančikas — 98 taškai, Julius Žukas — 67 taškai, Vincas Skirius — 65 taškai ir Algis Stančikas — 53 taškai. Vyresnieji šauliai: Henrikas Kmitas — 80 taškų, Stasys Devečias (svečias) — 75, Vladas Gilys — 68, Kazys Karuža — 53 ir sporto vadovas Bronius Stančikas — 64 taškai.

Visi jaunieji buvo 18 iki 21 metų amžiaus studentai. Jie, kaip ir praeitais metais, pasižymėjo taiklumu ir surinko 43 taškais daugiau negu vyresnieji.

Saulutei slenkanč vakarop, susėdę vaišinomės ir gaivinomės pušyno slėnyje iki pavakario. Atsisveikinę iki sekančio karto žaliąjį pušynėlį, gerai nusiteikę slinkome tais pačiais keliais namų link.

Kazys Šešupė

Cicero Jūrų šauliai

Š.m. rugsėjo 21 d. Cicero Medžio-tojų-Žuvautojų šaudykloje, prie Antiocho miestelio, įvyko Cicero šaulių kp. "Klaipėda" šaudymo varžybos dėl pereinamosios taurės, bei kuopos narių šeimyninio pobūdžio gegužinė. Dėl šalto ir lietingo oro daug narių susilaikė, bet vis vien 25 asmenys dideliu A. Ramonio vairuojamu autobusu išvykome. Nuvykus į vietą, tuoj buvo paruošta šaudykla pirmenybių šaudymui. Varžybose dalyvavo ir taškus gavo sekantieji šauliai: 1. V. Brazas — 485-6X; 2. J. Krikščiu- kas — 431-2X; 3. J. Bliujus — 426-2X; 4. S. Bernatavičius — 376-3X; 5. B. Latoža — 336; 6. B. Petrauskas — 304. Teisėjų komisiją sudarė: P. Padvaiskas — "Vytauto Didžiojo" rinktinės atstovas ir V. Petrašiūnas bei A. Valeika — Cicero kp. Daugiausia taškų surinkęs V. Brazas laimėjo šiems metams pereinamąją taurę. Du metus iš eilės taurę buvo laimėjęs S. Bernatavičius, jei ir šiomet būtų laimėjęs, tai taurė būtų likusi jo nuosavybė, nes laimėjęs taurę

tris metus iš eilės arba penkis ne iš eilės, gauna taurę nuosavybės.

Pasibaigus šaudymo varžybom, prie sesių paruoštų tikrai karališkų užkandžių buvo pasivažiinta, o kad negavus slogos, vyrai susirado ir stipresnių gėrimų. Nors oras, kaip minėjau, buvo nelabai palankus, kartais ir lietutis pakrapydavo, bet nuotaika visų dalyvių buvo puikusia. Artėjant vakarui, vėl tuo pačiu autobusu išvykome į Cicero.

Alf. Gailius

Tremties Trimitas sveikina sesę Elena Juciūtę, laimėjusią Kipro Bielinio fondo 3,000 dol. premiją už knygą "Pėdos Mirties Zonoj". Džiugu, kad sesės Juciūtės darbas buvo įvertintas. Linkime sesei sveikatos, kad dar ilgus metus galėtų saviesiems ir kitataučiams skelbti apie pavergtojų tėvynę rusų bolševikų vykdomą lietuvių tautos genocidą.

CV Spaudos ir Informacijos vadovas, "Stasio Butkaus" kuopos šaulys, Vladas Mingėla, spalio 18 dieną atšventė 70-tąjį gimtadienį. Linkime sveikatos, geros nuotaikos ir nepasiduoti ir toliau dirbti savo pamėgtą spaudos darbą.

"Karininko Juozapavičiaus" kuopos veikla

Vasaros metu "Juozapavičiaus" kuopos šauliai išskylavo, ruošė šaudymo varžybas su dovanomis geriausiems šaudytojams, užsiiminėjo vandens sportu — plaukimu ir buriavimu. Šauliai naudojo Palangos jachtą su kabina ir 30 pėdų aukščio burėmis, kuri priklauso šauliui Algiui Pautieniui, ir motoriniu laivu Nida, kuris priklauso šauliui F. Navickui ir neseniai buvo kun. Dzegoraičio pakrikš-

tytas. Pasibaigus vasarai, kuopos moterys rudens sezoną pradėjo suruošdamos lietuviškų dirbinių: audinių, įvairių rankdarbių, medžio drožinių ir gintaro parodą, spalio 5 d. naujos parapijos patalpose. Parodos proga kp. šaulės parapijos erdvioje kavinėje parodos lankytojams paruošė skanius pietus. Naujos parapijos kavinėj lietuviškų moterų organizacijų narės kas sekmadienis paruošia kavą ir saldumynus. Į parodą atsilankė daug lankytojų. Parodos organizatorė S. Al. Smelstorienė gavo iš okupuotos Lietuvos daug audinių ir įvairių rankdarbių. Kitos šaulės jau anksčiau buvo gavusios, kai kurios pačios dar ir dabar daro įvairius rankdarbius, taip, kad ekspонатų netrūko. Parodoj eksponatus buvo išstačiusios šios kp. šaulės: Al. Smelstorienė, E. Krygerienė, L. Kazienė, R. Petrauskienė, V. Langienė, A. Mekešienė, O. Pautienienė, Bačiulienė ir F. Navickas (svečias). Pietų paruošimui vadovavo šeimininkė A. Mekešienė. Jai talkininkavo šaulės: St. Gaižutienė, M. Palcic, A. Smelstorienė, V. Langienė, O. Pautienienė. Visoms sesėms valdyba labai dėkinga. Ypatinga padėka priklauso šeimininkei A. Mekešienei ir A. Smelstorieniui už parodos suruošimą. Moterims talkininkavo ir vyrai — šauliai M. Smelstorius, F. Navickas, J. Balas ir K. Bruožis. Architektas Kersnauskas, kuris visiems maloniai patarnauja, šaulių parodai paskolino specialius rėmus su sienomis, ekspонатų pakabinimui. Jam nuoširdi šauliška padėka.

Kadangi kuopos valdyboj yra dvi moterys: Kazienė ir V. Langienė, tai moterų sekcija atskiros vadovės neturi, moterys dirba drauge su vyrais.

Rugsėjo pradžioj kp. p-kas dr. K. Pau-

tienis atostogavo St. Petersburg, Foridoj ir ten šauliams ir visuomenei skaitė paskaitą "Pergreitas pasaulio gyventojų priauglis ir pasaulinė maisto problema". St. Petersburgje yra dvi šaulių kuopos — "R. Kalantos" ir jūrų šaulių "Palangos" kp.

Š.m. gruodžio 6-7 dienomis "Juozapavičiaus" šaulių kuopa ruošia savo veiklos penkmečio minėjimą.

K. P.

Moterų sueiga, įvykusi 1975 m. liepos 4 d., Tėvų Pranciškonų stovykloje, Wasaga Beach, Kanadoje

Purau smėlio takais, po vėliavų pakėlimo, broliai ir sesės šauliai skubėjo į salę pusryčių. Po pusryčių vyko "Kar. Juozapavičiaus" kuopos pirm. dr. K. Pautieniaus ir "Žalgirio" kuopos vicepirm. Jadvygos Budrienės pašnekėsiai ir S-gos moterų skyriaus sueiga, kurią pravėdė Centro Valdybos moterų vadovė Ona Mikulskienė. Dalyvavo 23 šaulės iš įvairių Amerikos ir Kanados vietovių. Sekretoriavo Dalia Orantaitė iš Klevelando.

Ona Mikulskienė šilto žodžių pasveikino atvykusias į kultūrinę savaitę, palinkėjo geros nuotaikos, kvietė visas su pasitikėjimu ir pagarba viena kitai, neuilstamai dirbti pavergtos tėvynės ir tautos laisvei, skatino būti šviesiu pavyzdžiu visiems, o širdyse nešiotis nuolatinę meilę žmogui ir savai tautai. Dėkojo atvykusioms ir linkėjo iš suvažiavimo parsivežti naujų idėjų ateities darbams. Ona Mikulskienė yra ne vien tik S-gos moterų šaulių vadovė, bet taip pat ir "Žalgirio" kuopos moterų skyriaus vadovė. Ji yra sumani, energinga, gero būdo, turinti didelį organizacinį patyrimą ir talentą vadovavimui.

Rugpjūčio 3 d., šaulių A. ir S. Vasiulių sodyboj, įvykusios "Stasio Butkaus" šaulių kp. gegužinės dalyviai vėliavos nuleidimo metu. Kalba kp. p-kas Juozas Leščinskas. Nuotrauka: foto reporterio Kazimiero Sraugausko

LIETUVIŲ ŠAULIŲ SAJUNGOS VEIKLA 1940 M. PRADŽIOJE IR LIKVIDAVIMAS

(pradžia sausio Karyje)

Šaulių Sąjungos likvidacinė komisija iš pradžių beveik visas Šaulių Sąjungos štabo patalpas rado užantspauduotas. Jos buvo užantspauduotos štai dėl kokių įvykių:

Vienas Šaulių Sąjungos karininkas, leitenantas, turėjo sunaikinti buvusius ir jau nereikalingus Šaulių Sąjungos loterijos bilietus. Bilietai buvo nunešti į namų šildymo katilinę, ten sukrauti į krosnį ir uždegti. Kadangi vasarą krosnis jau ilgesnį laiką nebuvo kūrenama, tai ugnis nedegė ir dažnai geso. Pasirodė daug dūmų. Vienas darbininkas apie tai pranešė bolševikų saugumui, tur būt, įtardamas, kad šauliai degina kažkokius nuo bolševikų slepiamus dokumentus ar slaptą archyvą. Iš saugumo į Šaulių Sąjungos kiemą automobiliu tuoj atvyko liaudies kariuomenės vyriausiasis politinis vadovas Macijauskas su dar vienu politiniu vadovu lietuviu ir keli rusai saugumo valdininkai. Macijauskas

labai griežtai puolė kai kuriuos Šaulių Sąjungos štabo karininkus. Kai kurie atvykėliai su dujokaukėmis ėjo į katilinę įsitikinti, kas iš tikrųjų ten deginama. Reikalą ištyrę, štabo patalpas užantspaudavo. Anspaudavo saugumo valdininkai. Prieš antspaudavimą neleido nieko imti iš spintų, stalų ir stalčių. Tarnautojus paleido. Patalpos buvo užantspauduotos pora savaitių. Antspaudus nuėmė ir leido Šaulių Sąjungos likvidacinei komisijai patalpomis naudotis apie liepos 25 d. Per visą tą laiką, kada patalpos buvo užantspauduotos, Šaulių Sąjungos štabo tarnautojai buvo beveik be darbo, o Šaulių Sąjungos namai ir kiemas buvo saugumo agentų sekami ir prižiūrimi.

Šaulių Sąjungos likvidacinei komisijai pradėjus veikti, jos pirmame posėdyje buvo nutarta šaulių dalinių turtui likviduoti terminą pratęsti iki 1940 m. rugpiūčio 15 dienos ("Tiesa" Nr. 39, 1940.VII.31. "Paskirta komisija Šaulių Sąjungos turtui likviduoti" — Elta).

Pirmasis likvidacinės komisijos pirmininkas gen. št. mjr. Impulevičius neskubėjo likvidacijos baigti.

Komisija sprendavo įvairius likvidacinius klausimus.

Šaulės išklausė atskirų vietovių pranešimus. Iš pranešimų paaiškėjo, kad visos kuopos yra judrios ir stengiasi dirbti pagal leidžiamas sąlygas. Visose kuopose vyksta darnus bendradarbiavimas su broliais šauliais. Visur bandoma įtraukti jaunimą. "Jono Vanagaičio" kuopa Bostone, pirmoji suorganizavo jaunimo "Geležinio Vilko" kuopą, kurios vadovas Gintaras Karosas su savo atstovais dalyvavo kultūrinėje savaitėje.

"Simo Kudirkos" kuopa New Yorke, išleido Sibiro kalinės Elenos Juciūtės knygą "Pėdos Mirties Zonoje". "Žalgirio" kuopa Klevelande, turi veiklų meno ratelį, vadovaujamą Genovaitės Karoskienės ir lietuviško žodžio bei spaudos ratelį, vadovaujamą Jadvygos Budrienės. Sueigos metu šaulė J. Budrienė buvo paklausta, ar ji nesutiktų su pašnekėsiais lankyti kitose kuopose. Į šį paklausimą atsakyta teigiamai. Tuo pačiu ir Klevelando meno ratelis mielai sutiks nuvykti ten, kur jis būtų kviečiamas.

Pažymėtina labai aktyvi veikla moterų šaulių Kanadoje. Kanadietės yra suorganizavusios du moterų šaulių sąskrydžius. Vieną Hamiltone, antrą — St. Catherines. Tai dėka darbščiąjų vadovių: Marijos Jokubaitienės Toronte, Stasės Petkevičienės Hamiltone, Anelės Ališauskienės St. Catharines, ir daug dirban-

čios Kanados moterų šaulių rinktinės vadovės A. Petraitenės ir visų talkininkaujančių sesių šaulių.

Be kultūrinių darbų, kanadietės pasižymi geru šeiminkavimu, vaišingumu ir gražiu tarpusaviu bendravimu. Šias savybes kultūrinės savaitės dalyviai patyrė praktiškai, sočiai ir skaniai bevalgydami. Sesės kanadietės užsitarnavo didelę stovyklautojų padėką.

Floridos jūrų šaulių kuopą atstovavo Mary Baranauskienė, pilnoje jūrų šaulių uniformoje. M. Baranauskienė yra nelietuvė — amerikietė, ištekėjusi už lietuvių jūrų šaulio Baranausko, aktyviai įsijungusi į šaulių veiklą, domisi lietuvių tautos kilme ir jos didinga istorija, gerokai pramokusi lietuvių kalbą, kad net kuopos pranešimą padarė lietuviškai. St. Petersburgė jūrų šauliai turi stiprią materialinę paramą iš abiejų Baranauskų.

Iš pranešimų paaiškėjo, kad šaulių gretos didėja. Nemažas skaičius turi ar ruošiasi įsigyti uniformas.

Sueigoje buvo iškeltas statuto pakeitimo klausimas dėl moterų šaulių organizacinės santvarkos. Sąjungos moterų vadovė Ona Mikulskienė pageidavo kuopose sudaryti moterų skyrius, kurie priklausytų bendrai kuopos valdybai, dalyvautų kuopos veikloje, bet turėtų išsiskirti moterų vadovę, kuri automatiškai įeity į kuopos valdybos sąstatą ir tuo

pačiu visos kuopoje esančios moterys priklausytų moterų skyriui. Tokia veikla būtų daugiau centralizuota. Moterys savistoviai galėtų šaukti susirinkimus savo reikalams aptarti, ar vien tik moterų klausimams išnagrinėti.

Visos šaulės buvo kviečiamos daugiau rašyti apie savo veiklą į *Trimito* skyrių ir *Darbininką*.

Dalyvės pageidavo, kad būtų suruošta moterų šaulių stovykla nustatyti moterų veiklai bei arčiau viena kitą pažinti ir užmegsti artimesnius ryšius su įvairių vietovių sesėmis.

Klevelando "Žalgirio" kuopos šaulė Jadvyga Budrienė išklė S-gos pavadinimo pakeitimo reikalą. Ji aiškino, kad mes šauliai nesame Sibiro tremtiniai, o laisvi pabėgėliai nuo rusiško komunizmo teroro, todėl negalime vadintis LSS Tremtyje. Turėtų būti pakeista į Lietuvos Šaulių Sąjungą Išėivijoje. Neprisikiškime mums primesto raudonųjų okupantų nukalto termino "tremtiniai", nors kai kurie iš mūsų bandytų įtikinti, kad esame tremtiniai. Kovokime už tikrovę. Šiai iškeltai minčiai visos vienišios pritarė ir 23 dalyvių parašais patvirtino. Nutarimas dėl pavadinimo pakeitimo bus pasiūstas Centro Valdybai svarstyti.

Sueigą sesės šaulės baigė daina — Lietuva brangi... **Jadvyga Budrienė**

simus atskirais nutarimais, kuriuos tvirtindavo krašto apsaugos ministeris. Tokių nutarimų iš viso buvo keliolika. Šaulių Sąjungos likvidacijos viršininkas, be to, leido "Įsakymus Šaulių Sąjungos likvidacijai". Jų buvo išleisti tik trys.

Šaulių Sąjungos likvidacinė komisija stachanoviškai negalėjo dirbti, nes buvo įvairių kliūčių, pav., kai kuriose šaulių rinktinėse (Utenoj, Panevėžy ir kitur) šaulių namai, kuriuose buvo ir rinktinių štabai su visomis bylomis, susirašinėjimu, sandėliais, greit buvo užimti rusų kariuomenės, ir tos rinktinės ilgą laiką negalėjo tinkamai vykdyti likvidacinio darbo ir greit atsisakyti. Pirmasis Šaulių Sąjungos likvidacinės komisijos pirmininkas gen. št. mjr. Impulevičius tuo reikalu kreipėsi pas liaudies kariuomenės vadą gen. Baltušį-Zemaitį, tačiau ten gavo tik tokį trumpą atsakymą: "Jums viską užims, jei taip ilgai likviduositės". Lėtas likvidacinės komisijos darbas buvo pajuoktas atskira karikatūra ir Kaune leidžiamame juokų žurnale "Šluota". Likvidacinės komisijos pirmininkas nemanė likvidacinio darbo per daug skubinti ir dėl skubotumo jį dar labiau komplikuoti. Gen. Baltušis-Zemaitis įsakė likvidacinės komisijos pirmininką pakeisti ir į jo vietą buvo paskirtas intendantūros plk. lt. Otto Milaševičius, o gen. št. mjr. Impulevičius buvo paliktas tik komisijos nariu (žiūr. Įsak. liaudies kariuomenei Nr 116, 1940.VIII.8 d.). Rugsėjo 10 d., t.y. prieš Šaulių Sąjungos likvidacijos pabaigą, mjr. Impulevičius bolševikų buvo suimtas ir sėdėjo Kauno kalėjime iki vokiečių-rusų karo pradžios.

Rugpiūčio 10 d. "Eltos buvo paskelbtas toks pranešimas ("Tiesa", Nr. 49, 1940.VIII.10 d.):

"Likviduotosios Šaulių Sąjungos turto paskirstymas. Šaulių Sąjungos likvidacinė komisija skelbia šį pranešimą:

Šaulių daliniai turi tučtuojau galutinai likviduoti ir visas bylas ir turtą perduoti rinktinėms ne vėliau, kaip rugpiūčio 15 d. 12 val.

Rinktinių štabai turi galutinai likviduoti nieko nelaukdami ir visus reikiamus sąrašus išsiųsti su tokiu apskaičiavimu, kad Sąjungos Štabe jie būtų gauti ne vėliau kaip rugpiūčio 20 d.

Reikalaujamos žinios (V. Ž. Nr. 720, eil. 5757, § 4) turi būti pasiųstos Karo Butų Skyriaus viršininkui ne vėliau kaip rugpiūčio 15 d.

Krašto apsaugos ministerio rugpiūčio 9 d. nutarimu, likviduotosios Šaulių Sąjungos bibliotekos ir visuomeninis turtas paskirstomas šitaip:

1) Visos bibliotekos su knygomis ir su bibliotekos naudojimu susijusiais įrengimais pavedamos Švietimo Ministerijai.

2) Įvairūs įsigyti iš visuomeninių lėšų muzikos

instrumentai, gaidos ir kitas turtas, susijęs su orkestrų ir chorų mokymu, įvairus teatrų turtas, kaip dekoracijos, kostiumai ir kt., o taip pat įvairus virtuvių turtas ir įvairi šaulių uniforminė medžiaga pavedama profesinėms sąjungoms.

3) Įvairūs įsigyti iš visuomeninių lėšų sporto įrankiai, palapinės ir įvairus kitas turtas, tinkamas turizmo sportui, o taip pat sanitarinis turtas pavedamas Komunistinio jaunimo Sąjungai.

4) Įvairūs iš visuomeninių lėšų įgytas inventorių ir raštinės reikmenys pavedami Lietuvos Komunistų Partijai.

Kitos organizacijos, norėdamos gauti likviduojamo turto, savo prašymus nukreipia į atitinkamas įstaigas.

Rugpiūčio 9 d. rytinėje "Darbo Lietuvoje" paskelbtame Šaulių Sąjungos likvidacinės komisijos pranešime apie pretenzijų pareiškimą Šaulių Sąjungos daliniams, rinktinėms ar Štabui, įsibrovė klaida. Rinktinėms visos pretenzijos turi būti pareikštos ne ligi rugpiūčio 27 d., bet ligi rugpiūčio 16 d., o Sąjungos Štabui ne ligi rugsėjo 15 d., bet ligi rugpiūčio 18 d."

Įsakyme Liaudies Kariuomenei Nr. 105 § 3 dar liepos 30 d. buvo paskelbta, kad:

"Remiantis Šaulių Sąjungos likvidavimo įstatymo str. 2 (V. Ž. Nr. 717, eil. 5670), buvusi tos Sąjungos būrinė jachta "Šaulys" perimama Krašto Apsaugos Ministerijos valdžion ir tuo pačiu vardu įrašoma į karo laivų sąrašus".

Šaulių Sąjungos laikraštis "Trimitas" sustojo ėjęs liepos mėnesį. Kadangi labai daug šaulių buvo sumokėję "Trimito" prenumeratą už visus 1940 metus, todėl "Trimitą" sustabdžius, šauliai pradėjo reikalauti gražinti jiems pinigus. Pinigų negalima buvo gražinti, todėl vieton "Trimito" šauliams buvo užsakyti kiti laikraščiai.

Likvidacijos metu buvo dar vienas įvykis, panašus į jau aprašytą įvykį apie Šaulių Sąjungos loterijos bilietų deginimą katilinėje. Tvarkydami bylas, Šaulių Sąjungos centro tarnautojai visus nereikalingus popierius metė į vieną kampą. Buvo norėta tuos popierius parduoti į fabriką. Šie popierių likučiai buvo sutvarkyti ryšuliais ir jau buvo ruošiasi juos išvežti. Matyti, kad ir čia būta įskundimo, nes atvyko bolševikų saugumo valdininkai ir pradėjo aiškinti, kieno įsakymu, kas ir kodėl taip darė. Visus popierių ryšulius jie konfiskavo ir išsivežė. Žinoma, nieko įtartino nei vertingo tuose ryšuliuose jie nerado ir negalėjo rasti.

Rugpiūčio 27 dieną LTSR Liaudies Komisarių Tarybos nutarimu buvo paskirta vyriausioji krašto apsaugos ministerijos likvidacinė komisija: pirmininkas — d. gen. Vitkauskas ir nariai — b. gen. Čepas ir gen. mjr. Šliomin.

(bus daugiau)

LIETUVIAI KARIAI! laisvajame Pasulyje

TAS NEVERTAS LAISVĖS,

KAS NEGINA JOS

Korėjos karo veteranas Jonas Seniūnas, gyv. Wilkes Barre, Pa., mirė birželio 4 d. Nesbit Memorial ligoninėje, tesulaukęs vos 50 metų.

Dr. Antanas Starkus, Lietuvos savanoris-kūrėjas, Vyties Kryžiaus kav., mirė rugsėjo 17 d. Brooklyne. Buvo ats. ltn. laipsnio Klaipėdos krašto sukilimo dalyvis. Daug padėjęs į Hitlerio kacetus patekusiems savo tautiečiams.

Inž. Vytautas Čekanauskas, Los Angeles mieste išrinktas Amerikos Legiono 405 posto vado pavaduotoju ir 200 metų JAV sukakties paminėjimo narys.

Čikagos L.K. Savanorių skyrius sušaukė savo metinį susirinkimą Pakel Banke ir išrinko naują valdybą: pirm. J. Tamulis, kasin. Ad. Jutka, sekr. J. Kanišauskas. Savanoriai nuolat dalyvauja eisenose su savo vėliava.

Mjr. Jonas Leimonas, kuris ilgą laiką tarnavo kariuomenėje, V. Vokietijoje, dirbo Walter Reed karo ligoninėje, dabar dirba Social Serv., Fort Devens, Mass. Geg. 24 d. Kultūros Klube Bostone jis laikė paskaitą iš psichologijos srities.

Mjr. Donatas Skučas, ilgą laiką buvęs P. Vietname, karo aviacijoje, perkeltas į V. Vokietiją, ten esančią JAV aviacijos bazę. Jis yra pakeltas į pulkininko-leitenanto laipsnį.

Andrius Dagilis mirė birž. 30 d., Australijoje. Nepr. Lietuvoj tarnavo policijoje ir kariuomenėje, buvo veiklus, patriotas ir darbštus organizacijose.

Ltn. Mikas Vidžiūnas mirė liepos 26 d., Toronte. Kilęs iš Molėtų valsč., Utenos apskr. Žmona ir du sūnūs liko Lietuvoje. Laidotuvėmis rūpinosi jo kolega Anicetas Žižys. Palaidotas Šv. Jono lietuvių kapinėse.

Sav.-kūrėjas, ats. majora Jonas Čekauskas, prekybininkas, žurnalistas, gyv. V. Vokietijoje, Pineberge, mirė geg. 14 d. Kilęs iš Marijampolės.

Ltn. Antanas Baltušis, š.m. liepos 5 d. staiga mirė Toronte, sulaukęs 65 metų amžiaus. Sesuo Pakulienė rūpinosi jo laidotuvėmis.

Mjr. Vaclovas Narbutas, kilęs iš Garliavos, gyv. Sidnėje, Australijoje,

mirė liepos 19 d. Žurn. A. Laukaitis apie jį rašė "Dirvoj".

Kpt. Arturas Drejeris, buvęs prez. A. Smetonos adjutantas, mirė Čikagoje rugsėjo 10 d. Gaila, kad niekas neužrašė jo prisiminimus.

Juozas Gaigalas ir jo brolis Kęstutis yra atitarnavę JAV kariuomenėje ir dabar išėję į atsargą. Abu turi gerus darbus Čikagoje. Juozas tarnavo aviacijoje.

Pfc. Steven Samoška iš Čikagos, įstojęs į kariuomenę tapo paskirtas į marinių korpuso aviacijos bazę El Toro, Col.

Pvt. S.V. Jerutis iš Čikagos, tarnauja 25 pėst. divizijoje, artilerijos dalinyje. Jis dalyvavo balistinių raketų pratimuose Havajuose.

Ltn. Vytautas Stelmokas, gyv. Kaiserslauterno mieste, buvo rastas negyvas savo bute. Buvo kilęs iš Griškabūdžio valsč., baigęs agronomiją.

Sav.-kūrėjas Jonas Strumskis mirė Nottinghame, Anglijoj. Buvo kilęs iš Skapiškio.

Napoleonas Binderis mirė Čikagoje liepos 19 d., sulaukęs 60 m. Buvo Lietuvos kar. karininkas, gyv. Marquette Parke, Čikagoje.

Liepos 2 d. San Francisco mirė kar. Jurgis Matulaitis, sulaukęs 85 m.

Darius ir Girėno Postas, čikagoje, yra gyvas savo veikloje. Išleidžia biuletenį, dalyvauja šventėse, ypač Mirusiųjų Dieną, ir lietuviškose šventėse. Posto direktorių valdyba sudaro: Ad. Grigas, Al. Samaska, C. Stukonis ir R. Krisauskis. Jų salėje vyksta įvairūs rengimai.

1975 m. rugpjūčio-rugsėjo mėn. Karys Nr. 7, "Nuomonių skirtumai". Ilgam rašiny Salietis stengiasi įrodyti, kad Lietuva buvo nepajėgi 1939 m., kai prasidėjo vokiečių-lenkų karas, atsiimti Vilnių ir savo žemes. 1940 m. Lietuva taip pat buvusi nepajėgi pasipriešinti komunistų-rusų okupacijai.

Ar reikėjo eiti atsiimti Vilnių su lietuviškomis žemėmis pagal 1920 m. sutartį, kai prasidėjo II Pasaulinis karas? Klausimas yra visuotinai tautos išspręstas, kad reikėjo. Nes kai tik karas prasidėjo, visam krašte kilo didelis sujudimas už žygi į Vilnių. Tą patyrė lenkų pasiuntinybė Kaune ir per Varšuvą padarė demarsą į Paryžių ir Londoną, kas įspėtų Lietuvos vyriausybę neiti atsiimti Vilniaus, nes manė, kad vyriausybė gali neišlaikyti krašto žmonių spaudimo. Toks lenkų žygis buvo skambutis mūsų vyriausybei atsiimti Vilnių.

Saliečio pasisakyimas, kad Lietuvos kariuomenė, o taip pat ir vyriausybė, nebuvusi pajėgios nei 1939 m. žygiui, nei 1940 m. priešintis rusų bolševikų okupacijai, yra tuščiai motyvuotas. Šioj vietoj turiu pastebėti gerb. Salietis bijo ano meto tikrovei pažvelgti į akis. O ieško pateisinimų aplinkybes palygindamas 1919-1920 m., būk tai buvusi, tiek valstybės vidaus santvarkoje, tiek kariuomenės organizacijos dezorganizacija. Tai štuvis pro šalį. 1919 m. sunkūs organizuojamos valstybės darbai ir kovos su priešais, siekiančiais pavergti valstybę, buvo išverti. 1939-1940 m. nepalyginamai buvo geresni, valstybės aparatas veikė tvarkoj, kaip viduj, taip ir užsieny. Kariuomenė buvo moderniška ginkluota, apmokyta ir aprenpta, nors ir ne karas, Kariuomenės vado vadovaujama. Kalbėti apie Lietuvos kariuomenės apginklavimą moderniais ginklais Saliečiui sensacija ir fantazija. Kad nebūtų sensacija ir fantazija, gerb. Saliečiui siūlau pasiskaityti St. Raštikio raštų I tomą, psl. 530 par. 24-34, PSL. 532 ir psl. 546. Tad ištisai, į ilgą Saliečio rašinį atsakyti nerandu reikalo. Aišku, yra tokių kurie rašo pagal kremliukų pageidavimą, kad priešintis būtų buvusi savizudybė ir t.t. O visi tie, kurie rašo, kad reikėjo ginti laisvę, bus apkalinti vokiečių kolaborantais, nes tam reikalui, New Yorke, sudarytas žydų komitetas jau veikia.

Antanas Šukys

LENKAI TEBEPRETENDUOJA Į VILNIŲ IR JO SRITĮ

Tėviškės Žiburių, 1975 m. 26 numerį, Stepas Varanka apžvelgia lenkės Jozefa Mekarska (geografijos daktarės) knygą "Pasivaikščiėjimas po lenkų rytų žemes", kurią išleido lenkų kombatantų sąjunga, lenkių moterų susivienijimo išivijoje ir lenkų skautų sąjungos, Londone, 1966 metais. Leidėjų žodyje sakoma, kad išivijos lenkų pareiga skleisti žinias apie padalintos Lenkijos žemes... svarbiausia, apie Lenkijos rytų plotus. Leidėjai atiduoda šią knygą lenkų visuomenei, o ypatingai jaunimui... "kad priartintų jų širdis prie mums taip brangių žemių". Įvado autorius W. Wielhorski rašo, kad tos žemės savo kultūra, istorija ir gyventojais yra lenkiškos... (W. Wielhorskis yra buvęs Vilniaus universiteto profesorius, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikotarpio istorijos žinovas). Knygoje rašoma, — Jaltos susitarimu, lenkams nedalyvaujant, Lenkijos žemės buvo užgrobtos ir įjungtos į Lietuvos, Gudijos ir Ukrainos respublikas. Žemės, kurios nuo amžių priklausė Lenkijai...

Vilniaus kraštą apriboja 60,000 kvadratinų kilometrų, su daugeliu kalnų, kalnelių, ežerų ir upių; išryškintas Nemunas, Neris ir Naručio ežeras, kuris yra didžiausias visoje Lenkijoje. Lenkai Vilniaus krašte apsigyvenę nuo amžių... tose srityse statė šventoves, vienuolynus, mokyklas... padėdami Vakarų kultūrai įsikverbti į Lietuvą... Prieš 1939 metus Vilniaus krašte lietuvių buvę tik 100,000...

Apie Vilniaus kraštą Mekarska rašo, jog jo pradžia remiasi legenda — Lietuvos kunigaikštis Gediminas, medžiodamas toje vietoje, kur upė Vilejka-Vilnelė įteka į Nerį, nudėjo didelį briedį. Pavargęs užmigė. Sapne matė staugiantį genežinį vilką, kurio staugimas buvo kaip šimto vilkų. Geležinis vilkas turėjo reikšti miestą ir pilį, o jo staugimas — jėgą ir garbę. Iš istorijos žinoma, kad 1323 metais Gediminas Vilnių paskelbė savo sostine. Tikrasis Vilniaus augimas prasidėjo nuo didžiojo Lietuvos kunigaikščio Jogailos krikšto ir vedybų su lenkų karaliete Jadvyga 1386 metais. Vilnius kaip sostinė esąs senesnis už Varšuvą.

Vilniaus krašto gyventojai ruošia... šv. Kazimiero dieną Lukiškių aikštėje, kur vyksta Kaziuko mugė. Vilnius nuo amžių buvęs lenkų kultūros židiniu šiaurės rytų Lenkijoje. Po 1959 metų Vilniuje pasiliko 20% lenkų. Kas metai Vilnių ir Vilniją aplankydavo tūkstan-

čiai moksleivių iš visos Lenkijos, šandien galima aplankyti atimtą mielą miestą tik žodžiu ir vaizdais.

— Vėliausios patirtys, pavartojus prieštankinius ginklus (vairuojamas prieštankines raketas, raketas iš helikopterų, rusų Sagger prieštankinė raketa, amerikiečių TOW, vokiečių-prancūzų MILAN), sukėlė daug abejonių ir diskusijų dėl tankų ateities kare.

I Pas. karo pabaigoje buvo kilę daug abejonių, ar ateityje tankai bus sėkmingi, ypatingai, kad apkasų ir vielų barikadų karams nesimatė ateities. Perspektyvoje ateities judras karo, ano meto tankai buvo nepraktiški, technologinės galimybės nebuvo užtikrintos (I Pas. karo bandymai pereiti iš stabilaus pozicinio karo į judrų — manevro karą buvo nesėkmingi ir labai nuostolingi — F. Yunker, The solution of tactical doctrine).

II Pas. kare ir nūdienis tankas vartojamas kaip puolimo ginklas, sunaikinimui žemės jėgų. Tanko konstrukcija ir ginklai esmėje yra pritaikyti puolimui. Neužtikta koncepto kur tankas būtų traktuojamas kaip gynybos ginklas (esmėje tolygiai buvo traktuojama ir kavalerija), išskyrus atvejus, kai tankai būdavo įkasami atsparos punktuose pavaduojant artileriją — kas neatitinka tanko paskirtį, arba tankų panaudojimimą priešpuoliams platesnio masto gynyboje. II Pas. karo metu vokiečių buvo mestas šūkis, panašus anuometiniam Napoleono, kad "artilерија nusprendžia ginkluotų jėgų ir tautų likimą", vokiečių — "tankų daliniai..."

Po II Pas. karo Europos kariuomenės tankus sujungė su pėstininkų daliniais kaip standartinę organizaciją: — švedų šarvuotus batalionus sudaro dvi tankų kuopos ir dvi šarvuoti pėstininkų kuopos; prancūzų motorizuoti batalionai susideda iš dviejų pėstininkų kuopų ir dviejų tankų kuopų; pėstininkų

šarvuoti batalionai — viena pėstininkų šarvuota kuopa ir trys tankų kuopos; šarvuotų žvalgybos batalionų sudėtinį įeinantankai ir motorizuoti pėstininkai.

Ankstyesnės tankų ir pėstininkų brigadų kombinacijos, pastaruoju metu perėjo į pulkų kombinacijas brigadų sudėtyje. Pastebėtina, kad šarvuoti pėstininkų vežimai statomi sunkesni ir labiau ginkluoti, tas rodo artėjimą prie tankų, tik su papildomom pėstininkų įgulum. Ekonominiais sumetimais amerikiečiai tankų rėmus bando pritaikyti sunkiems pėstininkų vežimams.

Kaip patirtis rodo, gerinant tankus atsiranda reikalas atitinkamai pritaikyti ir pėstininkų priemones artimam bendradarbiavimui. 1941 metais vokiečių centriniam rytų fronte veikė Guderiano ir Hotho tankų grupės neapsiejo be tiesioginio bendradarbiavimo su pėstininkais; pav. 1941 m. liepos 9 d., kai gen Guderiano tankų daliniai perėjo Dnieprą tarp Rogačevo ir Mogilevo — prietilį sudarė drauge persikėlę 10-ta motorizuota divizija ir pėstininkų pulkas, kurie laikinai sustabdė Timošenkos organizuotą sparninį priešpuolį iki 4-ta tankų divizija persikėlus susitvarkė puolimui (P. Carell, Hitler Moves East).

Įjungimas tankų, pėstininkų batalionų sudėtin, duoda sunkių ginklų netarpinę judrią paramą, kurios šiuometinėje šarvuotų pėstininkų batalionų sudėtyje trūksta, o tankų formacijose pėstininkų daliniai atpalaiduos tankus nuo pagrindinio smūgio paskirties, perimant antirinius uždavinius kautynių vietoje (Dodger, Tanks in Tomorrow's organization). Koks turėtų būti santykis, šio meto patirtis nenustato, tačiau aišku, kad visais atvejais, bet koks sujungimas turi būti nedalomas — priklausomas. Šiandieninėje pažiūroje tankas nėra koks atskiras ypatingas ginklas, bet integralinė žemės jėgų dalis, nedalomai įeinanti šarvuotų jėgų sudėtin, kartu su pėstininkais.

LDK BIRUTĖS DRAUGIJOS
DETROITO SKYRIAUS ATKŪRIMAS —
IKI DVIDEŠIMTIES METŲ
SUKAKTIES

Ruošiantis paminėti Birutės Draugijos Detroito skyriaus dvidešimtmetį, mintimis buvo nusikelta į pirmuosius veiklos metus. Iniciatorės skyriui įsteigti Detroito dar nepriklausomybės metais Lietuvoje buvo žinomos kaip sumanios ir darbščios birutininkės. Viena iš pirmųjų buvo Veronika Černienė. Jos pagrindinis rūpestis buvo šalpa ir pastangos išlaikyti lietuvių jaunimo tarpe. Skyriaus atkūrimo idėją stipriai parėmė ir generolas Jonas Černius. Įsteigto naujo skyriaus valdyba savo veiklą pasuko kultūrine ir šalpos kryptimi, būtent, veikiai suorganizavo mergaičių chorą, kuriam vadovauti pakvietė muziką Stasį Slizį. Iš parengimo gauto pelno šelpė Lietuvos karo invalidus, Sibiro tremtinius, Lietuvoje ir kitur gyvenančius tautiečius. Draugijos narės gražiai bendradarbiavo saviveikloje ir aukojasi bendram tikslui.

Š.m. balandžio 20 d. skyrius iškilmingai paminėjo savo veiklos dvidešimtme-

tį. Minėjimas pradėtas pamaldomis šv. Antano bažnyčioje, Mišias atnašaujant už mirusias skyriaus nares. Po pamaldų vyko oficialioji ir meninė dalis Lietuvių Namuose. Oficialioje dalyje Mėta Šepetienė skaitė paskaitą tema "L.D.K. Birutės draugijos kūrimasis Lietuvoje ir atkūrimas išėivijoje". Paskaita buvo kruopščiai paruošta ir labai įdomi. Meninę dalį pravedė aktorius Karolis Balys. Muziko Stasio Slizio vadovaujamas moterų ansamblis atliko dainų programą. Ypač paminėtina daina iš operos "Birutė", kurią muzikas St. Slizys dedikavo birutininkėms.

Aktorius Karolis Balys, kaip ir visuomet, linksmai nuteikė svečius savo įdomiu feljetonu. Jaunimas, Rasa ir Vilija Žemaitytės su Linu Mikulioniu, pasigėrėtinai suvaidino vaizdelį "Bobulė". Rūta Žemaitytė pianinu paskambino kelta dalykų.

Minėjimas buvo baigtas Tautos Himnu. Po užbaigos buvo persikelta į kitą salę, kur vyko vaišės. Vaišių metu buvo daug sveikinimų žodžiu ir raštu iš pavienių asmenų ir organizacijų.

K. Daugvydienė

Mėta Šepetienė skaito paskaitą LDK Birutės dr-jos Detroito skyriaus dvidešimtmečio proga.

Detroito birutininkių globojamas Jaunimo Mišrus Choras su jo vadovu muziku Stasiu Sliziu. 1958-1961 m.

TĖVŲ GIMTINĖ

(ziar. viršelių 3 psl.)

Gimusiems ir augusiems savo krašte, šis vaizdelis labai dažnai matytas, todėl gal nereikėtų jį tai kreipti didesnį dėmesį. Betgi, gaunamomis žiniomis, tie mūsų širdžiai taip artimi trobesiai baigiami nugriauti ir sekančioji karta nebeturės supratimo, kaip atrodė jų tėvų gimtinė. Nebegalima tikėtis pilnesnio atpasakojimo apie praeities vaizdus ir jų gilų įsikūnijimą į lietuvių jausmus, nes ūkininko įgimtą prisirišimą prie jo pamiltų dirvų ir pievų, dabartinė bolševistinė sistema visokiais komunistiniais egzorcizmais skuba kiek galima greičiau išguiti.

Liet. Enciklopedijoje pasakya, kad ligi 1938 m. buvo išskirstyta 6096 kaimai į 139,551 vienkiemį. Tai labai didelis trobesių perkilnojimas. Prie tos statistikos nėra aiškesnės apybraižos ir vaizdų. Kaip tie visi naujieji trobesiai tikrumoje atrodė. Čia pabandyta atvaizduoti modelio formoje mažesnio ūkininko sodyba. Skaičiumi tokie ūkiai (iki 15 hektarų) sudarė galbūt daugumą. Pilnas valakas (20-25 ha), didesnis ūkis — buvo rečiau sutinkamas. Skirstant į vienkiemius, didelė dauguma medinių trobesių buvo perkeldinti maždaug tokioje pat išvaizdoje, koki buvo kaimuose.

Kam ištekliai leido, buvo daromi patobulinimai ir pagražinimai, o svarbiausia, ūkininkas darė taip, kaip jam geriausia patiko. Mažesnio ūkininko gyvenamoji gryčia turėjo maždaug tokius išmatavimus: 20x20 metrais (1 yardas lygu .914 metro). Apytikriai tokį pat plotą turėjo kitas trobes gal — seklyčia. Vidurinė namo dalis — priemenė ir kamara (sandėlys), sudarė apie vieną trečdį viso namo ploto.

Gryčios grindų plotas buvo gerokai didesnis už mūsų apartmentų gyvenamąjį rūmą. Ten tilpo duonkepės pečius; prie jo virimui plyta ir šildomoji sienelė. Prie užpakalinės tamsesnės sienos stovėjo pora lovų; šviesiasniame kampe — didelis stalas, prie jo nejudomi suolai ir kilnojamos namų darbo kėdės. Arčiau pečiaus — lentynos indams sudėti. Žiemos metu gryčioje dar galėjo sutilpti audžiamosios staklės ir prie jų visos reikmenys. Seklyčia, dažniausiai, buvo padalyta į du kambarius. Čia viskas buvo laikoma švariai ir matėsi savo rankomis pagaminti papuošalai. Seklyčioje buvo priimami svečiai ir jie ten vaišunami. Tokių progų ne dažnai pasitaikydavo.

Čia tik bendrais bruožais viskas at-

pasakota. Tose trobose buvo pilna paveldėtų originalumų. Detalus aprašymas užimtų per daug vietos.

Nebus klaidinga, jeigu tvirtinsime, kad toje mažajame troboje nebuvo prabangos, nebuvo mums įprastų sanitarijų įrengimų, ten visur dvelkė paprastumu ir įvairiais kaimiškais kvapais; ten matėsi daug purvo ir šiukšlynų, betgi taip pat ten nebuvo kenksmingų chemikalų ir nuodingų fabrikų ir automobilių gazų. Jo maiste buvo daug vertingų vitaminų ir jis kvėpavo grynu, žiedų kvapu persunktu, oru.

Jeigu jis turėjo mažą žemės sklypą, tai prie savo ūkelio buvo priaugęs kūnu ir dvasia. Žemdirbis niekada iš savo ūkio nenorėjo išsikelti visiems laikams. Pagyvenęs Amerikoje, grįždavo atgal ir pirkdavo vėl jam taip mėgiamą žemės gabalą. Dabartinėje situacijoje, nežiūrint į visas žadamas kolchozo gėrybes, jeigu jam rimtai būtų pasiūlyta grįžti į jo nuosavą, kad ir mažą ūkelių su pilna nuosavybe, lietuvis ūkininkas visada pasirinktų, kad ir sunkesnę darbą, bet be komisarų užpakalyje jo. Su pilnu pasišventimu dirbdamas visada susilauks geresnio derliaus ir visas kraštas bus sočiau pavalgęs.

P. V.

Prisiminti Lietuvos Karo Mokyklos auklėtojai ir auklėtiniai 50 metų sukakties proga

1925 m. rugs. 7 d. Lietuvos Karo Mokykla išleido VII karininkų laidą. Gyveną Čikagoje, jos laidos auklėtiniai: J. Bulika, K. Martinkus ir St. Juras, ėmėsi iniciatyvos šią retą, reikšmingą sukaktį paminėti. Buvo kreiptasi per lietuvišką spaudą į tos laidos kitur gyvenančius, su prašymu atsiliiepti ir prisųsti siūlymų, kaip ją paminėti. Gauta tik du, t.y., Vl. Keiba, Ročesteryje, N.Y ir Ed. Lakis, Adelaidėje, Australijoje. Apsispręsta ir 1975 m. rugs. 14 d., 10 val. ryto, Tėvų Jėzuitų koplyčioje Čikagoje buvo atnašautos šv. Mišios už mirusius ir gyvuosius Mokyklos viršininką, mokomąjį personalą ir auklėtinius. Mišias atnašavo ir tai progai pritaikytą pamokslą sakė, ypač išryškindamas kario reikšmę ir jam pagarbą, kaip tautos sargybiniui, Tėvas J. Borevičius, S.J. Mišių metu solo giedojo Tadas Rūta, vargonais palydint muz. M. Motiekaičiui.

Po pamaldų buvo nuvykta į Šv. Kazimiero lietuvių ir Tautines lietuvių kapines, nulenkti galvas ir atiduoti pagarbą, jau amžinybėn iškeliavusiems. Aplankyti žinomi mirusiųjų kapai: a.a. gen. St. Dirmanto (duo metu buvo Mokykloje lektoriumi), auklēt. Prano Pet-

rausko, Jono Petrulionio, Povilo Kaspepravičiaus ir Povilo Bikino kapai. Prie kiekvieno sukaltant maldą ir jų garbei bei solidarumui, įsmeigiant prie kapo tautinę vėliavėlę. Pažymėtina, kad nežiūrint atstumo ir išlaidų, Vl. Keiba buvo atvykęs į šį kuklų, bet gilios pagarbos, minėjimą.

St. J-ras

A.A. LTN. ANTANAS BALTRUŠIS

1975 m. liepos 5 d. Kanadoje, Toronto mieste, mirė buvęs Lietuvos kariuomenės leitenantas Antanas Baltrušis, sulaukęs 65 m. amžiaus. Velionis buvo Suvalkijos lygumų sūnus. Gimęs 1910 m. kovo 19 d. Baltrušių kaime, Barzdų valsčiuje, Šakių apskrityje.

Marijampolėje baigęs mokytojų seminariją, 1931 m. įstojo į Karo Mokyklą aspirantu. Po metų ją baigė, gaudamas atsargos jaunesniojo leitenanto laipsnį. Trejus metus mokė pradžios mokykloje Zarasų apskrityje. Jis savo būdu ir patriotiškumu pajėgė vaikus ne tik išmokyti jiems reikalingų dalykų, bet ir įskiepti tėvynės meilės. Vienas jo buvusių mokinių okupuotoje Lietuvoje, plunksna prasiveržęs į priekį, ir dabar rašo patriotinius eilėraščius, bei kitus literatūrinius kūrinius.

1935 m. jis vėl stojo į Karo Mokyklą ir po metų baigė specialios karininkų laidos kursą, tapdamas kadro karininku. Tarnybai buvo paskirtas į 3-čią pėstininkų pulką Kėdainiuose. Prie Bolševikų tarnavo tame pat pulke. Kai prasidėjo vokiečių-rusų karas ir vokiečiai okupavo Lietuvą, jis tarnavo Sa-visaugos Daliniuose kuopos vadu.

Apie 3 metus praleido V. Vokietijoje. 1947 m. jis su draugais atvyko į Kanadą miško darbams. Atlikęs darbo sutartį, kurį laiką gyveno Sudburyje, o vėliau Toronte. Antanas buvo sąmojingas. Sąmoju jis nuteikdavo ir savo draugus. Jo sąmojus buvo labai gyvenimiškas. 1950

m., vieno sekmadienio popiečiu, vienoje vietoje, buvo susirinkę keli lietuviai. Netrukus čia atėjo vienas ankstyvesnės imigracijos lietuvis komunistas, kurį žmonės vadino raudonųjų "vyskupu". Antanas, jį pamatęs, sako: "O, tu, N, kodėl neini į pamaldas? Žiūrėk tavo draugas X kiekvieną sekmadienį bažnyčioje atsiklaupęs ant abiejų kelių šaukia: Jėzau pas mane ateiki". Tas komunistas neturėjo nei ką sakyti, nes jo draugas tikrai sekmadieniais lankė lietuviškas pamaldas.

Laidotuvių dieną, po pamaldų, kurias Prisikėlimo parapijos šventovėje atlaikė kun. P. Ažubalis, į lietuvių kapines jį palydėjo gausus artimųjų būrys. Kapuose atsiveikinimo žodžius tarė: Počius — pensininkų vardu, M. Račys — ginklo draugų ir K. Daunys — Lietuvių Namų.

Nuliūdime liko: sesuo Magdalena Pakulienė, svainis Juozas, sesers dukra Silvija Piečiaitienė su vyru Vincu ir dukra Daiva.

Amžinos ramybės svetingoje Kanados žemėje.

J. V.

MIRĖ PSK. STASYS BARVYDAS

Liktinis puskarininkis Stasys Barvydas gimė Žemaičiuose, mažame Papilės miestelyje. Rammaus būdo, lėtų judesių, gerai nauagęs, šešių pėdų vyras 1935 metais kaip naujokas patenka į naujai steigiamą Priešlėktuvinės Apsaugos Rinktinę Aukštojoje Panemunėje.

Baigęs Priešlėktuvinės R-nės Mokomąją Komandą, Automatinių Pabūklų klasę, lieka toje pačioje Rinktinėje tolesnei tarnybai liktiniu puskarininkiu automatinių pabūklų kuopoje.

Šančiuose, Auto Rinktinėje baigia mokomąją ir gauna šoferio teises. Vėliau Priešlėktuvinėje Rnėje kaip šoferis-instruktoriaus.

Rusams okupavus Lietuvą, Priešlėktuvinė Aps. R-nė buvo panaikinta — kariai, ginklai ir turtas perkelti į Vilnių ir paskirstyti į tris divizionus. Psk. S. Barvydas patenka į plk. Lavinskio divizioną.

Vokiečių-rusų karo metu psk. S. Barvydas dalyvauja Rytų fronte prieš raudonąjį slibiną Lietuvių Savisaugos dešimtajame fronto batalione.

Einant II Pasauliniam karui prie galo, jis dalyvauja Vietinėje Rinktinėje Žemaičiuose ir ją likvidavus buvo išvežtas į Vokietiją.

Po Vokietijos kapituliacijos buvo Darbo kuopose. Viršininkai ir draugai apie jo tarnybą kuopose gerai atsiliepia.

Po ilgos ir sunkios ligos š.m. birželio 25 d. atsiveikina su šiuo pasauliu.

A.A. S. Barvydas

liu. Operacijos metu, atidarius vidurius, paaiškėjo, kad plovimus reikia daryti net trijose vietose: skilvyje, kasoje ir blužnyje. Po operacijos sveikata ėjo vis blogyn. Perkeltas į Detroito Fordo ligoninę. Ilgą laiką dirbtinai maitinamas, ilgai gyvena svetimuoju krauju, kol, pagaliau, tokio stipraus vyro širdis nustoja plakusi...

Lietuvoje liko žmona, sūnus ir duktė. Prieš mirtį Stasys išreiškė paskutinį savo norą parašytame testamente, bet, gaila, jo geriausiai patikėti asmenys jo paskutinį norą įvykdė ne taip, kaip jis testamente norėjo.

Lietuvos karių kapai išmėtyti daugelyje pasaulio vietų. Prie kario kapo sutoji ir pamastai: "Ir čia Tu, kary, susiradai sau pilsio vietą. Čia maskolis nemindžios ir neniekins Tavo kapo".

V. Perminas

PRISIMENAMAS VILKAVIŠKIETIS ANTANAS VERBYLA

Antanas Verbyla 1930 metais atvyko į 9 p.p. atlikti karinę tarnybą, ir, kaip gabus ir sumanus naujokas, buvo paskirtas į Mokomąją kuopą, kurią baigė ir buvo paliktas Mokomojoje kuopoje kadriiniu puskarininkiu. Jo laidos kareiviams vykstant atsargon A. Verbyla paliekamas liktiniu toje pačioje kuopoje vyr. puskar. laipsny — pirmo būrio būrininku. Antanui einant pirmo būrio būrininko pareigas, dažnai tekdavo pavaduoti Mokomos kuopos kuopininką. Tokiu būdu įsigijo patyrimo ne tik būrininko, bet ir kuopininko pareigose. A. Verbyla perkeltas į 4-tą pėst. kuopą kuopininko pareigoms, kurias einant buvo pakeltas į viršilos laipsnį ir paliktas tose pačiose pareigose. Be tiesioginių pareigų dar lankė vakarinius kursus ir baigė šešias klases gimnazijos. A. Verbyla siunčiamas į pirmąją laidą II-os Pėst. Divizijos Liktinių Puskarininkių kursų, kurią baigė trečiuoju iš 32-jų kursantų.

Vietinę Rinktinę organizuojant, A. Verbyla į ją įstojo ir buvo paskirtas būrio vado pareigoms, taip pat buvo numatytas pakelti į leitenanto laipsnį, bet dėl Rinktinės tragiško likimo, pakėlimas neįvyko. Rinktinės tragedijos metu Verbylai teko būti kuopoje ir imti atsakomybę už kuopą, nes tuo metu vieni karininkai buvo jau areštuoti, o kiti buvo sušaukti "tarnybiniam susirinkimui". Tuo metu kareivinės jau buvo vokiečių-rudžių apsuptos. Antanas pastebėjo, kad dar yra viena išeitis — iš kareivinių leistis į slėnį Šešupės link ir dingti rudžiams iš akių. Jo patarimas daug padėjo kuopos vyrams išsigelbėti nuo rudžių kulų ir išvežimo į Vokietiją.

Antrą kartą užplūstant raudonajam

Pirmaisiais baigė II p. div. likt. psk. kursus, iš k.: psk. Urbanavičius, virš. A. Verbyla ir psk. Brauklys.

amarui, kaip daugelis lietuvių, taip ir Antanas su savo šeima pasitraukė į Vakarų, o iš ten emigravo į Australiją. Atvykęs į Australiją tuoj įsijungė į darbą. Antanas savo darbu ir savo žmonos parama įsigijo nuosavybės gražius namus ir tuo pačiu metu išaugino ir išmokslino savo vienturtę dukrelę Ireną. Dukrelė panorė pamatyti Ameriką, ir jona atvykusi, pamilo tą kraštą, susirado sau mylimą lietuvių bernelį ir su juo sumainė aukso žiedus šeimyniniam gyvenimui. Ir tėveliai nutarė iš Australijos persikelti pas dukrą ir pas žentą. Antanui atvykus į Ameriką, vėl prieš akis naujas gyvenimas, nauji rūpesčiai. Nors iš Australijos atvyko ne su tuščia kišene, bet susirasti darbo būtų ne pro šalį, taip galvojo Antanas. Visą gyvenimą įtemptai dirbus, ir čia Amerikoje įsijungus į smarkų darbą, pakenkė Antano sveikatai ir 1972 metais birželio 4 dieną jis iškeliavo amžinybėn.

Priglaudė Antaną Los Angeles Šv. Kryžiaus kapinės amžinam poilsiui.

Mielas Antanai. Tu daug dirbai dėl savo šeimos gerovės ir dėl mūsų Tėvynės išlaisvinimo, tikslu vėl pamatyti nepriklausomą Lietuvą ir savo gimtąją vietelę — Vilkaviškį. Pasigenda tavęs ir tebeliūdi tavo žmona Stasė, dukra Irena, žentas, anūkai, giminės ir draugai.

J. U.

“Kario” Redakcijai

“Kari” skaitau nuo jo pirmojo numerio pradėjus leisti išvytiems iš Lietuvos. Malonu buvo nors retkarčiais prisidėti prie papildymo jo turinio savo straipsniais.

Pradėdamas devintąją gyvenimo dešimtį prisimenu sunkiausias ir pavojingiausias laikotarpius, kai pusantrų metų I-jo Pasaulinio karo frontuose brandinau jaunystę, kai Rusijos bolševikinės revoliucijos siautėjimuose blaškiaus toli nuo tėvynės, bekovodamas su ginklu prieš raudonąją armiją Sibiro plotuose, kai tardomas tūnojau rusų kruvinosios ČEKA rūsiuose ir kalėjimuose. Po kelių pavojingų ir nesėkmingų bandymų pagaliau grįžau Lietuvon 1921 m. birželio 1 d. Obelių geležinkelio stotyje pasijutau tikrai laisvas ir saugus. Per jaunuolio skruostą nuriedėjo

džiaugsmo ašara.

Užbaigdamas pragyventus 80 metų “Kario” paramai siunčiu 10 dol. Linkiu “Kariui” sėkmingai ugdyti karinę dvasį, plačiau nušviesti praeitį, daugiau duoti atsiminimų iš Lietuvos karių kovų dėl nepriklausomybės, jų gyvenimo ir darbų.

Reiškiu pagarbą

Motiejus Karaša

1974 m. lapkr. 11 d. buvo paskelbta “Declaration of Freedom for all Captive Nations”, kurią pasirašė Operation Freedom atstovai — amerikiečiai ir Captive Nations atstovai. Parašų tarpe yra ir dviejų lietuvių atstovų: Broniaus Nainio ir Casimir G. Okso pavardės.

Toje deklaracijoje skelbiama, kad visų pavergtų tautų žygis į laisvę ir išsilaisvinimą yra teisingas ir neišvengiamas. Pabrėžiama, kad siekiama ekonominių, kultūrinių, religinių ir politinių laisvių visoms pavergtoms tautoms.

Tas, greičiausia, yra taikoma, pirmojo eilė, Sov. Sąjungai.

Toje deklaracijoje, tarp kitko, yra sakoma: “Now we oppose totalitarian Communism as a hoax and a fraud on labor and free people everywhere. Tačiau (dėmesio!) sakiny prieš tai skamba: “In 1848 Communism was justifiable, then labor were serfs and the people had no rights”.

Norėtusi paklausti mūsų atstovų, pasirašiusių šią dviprasmišką deklaraciją, ar prieš pasirašydami jie ją perskaitė?

Skaitytojas

AUKOJO KARIUI:

Rugsėjis, 1975

\$100.00:
LKV S-ga “Ramovė”, Waterbury sk.

\$30.00:
LKV S-ga “Ramovė”, Omaha sk.

\$15.00:
Jutelis Pov., Sudbury, Can.

\$10.00:
LKV S-ga “Ramovė, W.A. sk., Australija
Karaša M., Baltimore, MD
Mikolaitienė S., Chicago, IL

\$6.00:
Baika Alf., So. Boston, MA

\$5.36:
Kuzmickas St., W. Australija

\$5.00:
Tveras A., Chicago, IL

\$2.00:
Nenortas V., Hartford, CT

\$1.00:
Klausutis L., Syracuse, NY

(Spalis, 1975)

\$130.00:
LKVS “Ramovė” Clevelando Sk.

\$25.00:
LŠST Cicero Jūrų Šaulių k. “Klaipėda”,
IL
LŠST Žalgirio Š. k., Cleveland, OH

\$21.00:
Šadeika Č., Farmington, MI

\$20.00:
Butkūnas A., St. Charles, IL

\$10.00:
Aidukas A., E. Freehold, NJ
Juras S., Chicago, IL
Tallat-Kelpša Fl., Everg. Park, IL

\$5.00:
Aižinas K., Chicago, IL
Eidukevičius V., Richmond Hill, NY
Kenstavičius A.S., Hope Canada
Lukaševičius St., Chicago, IL
Petrauskas Eug., Chicago, IL

\$3.00:
Vaitkus E., Stratford, CT

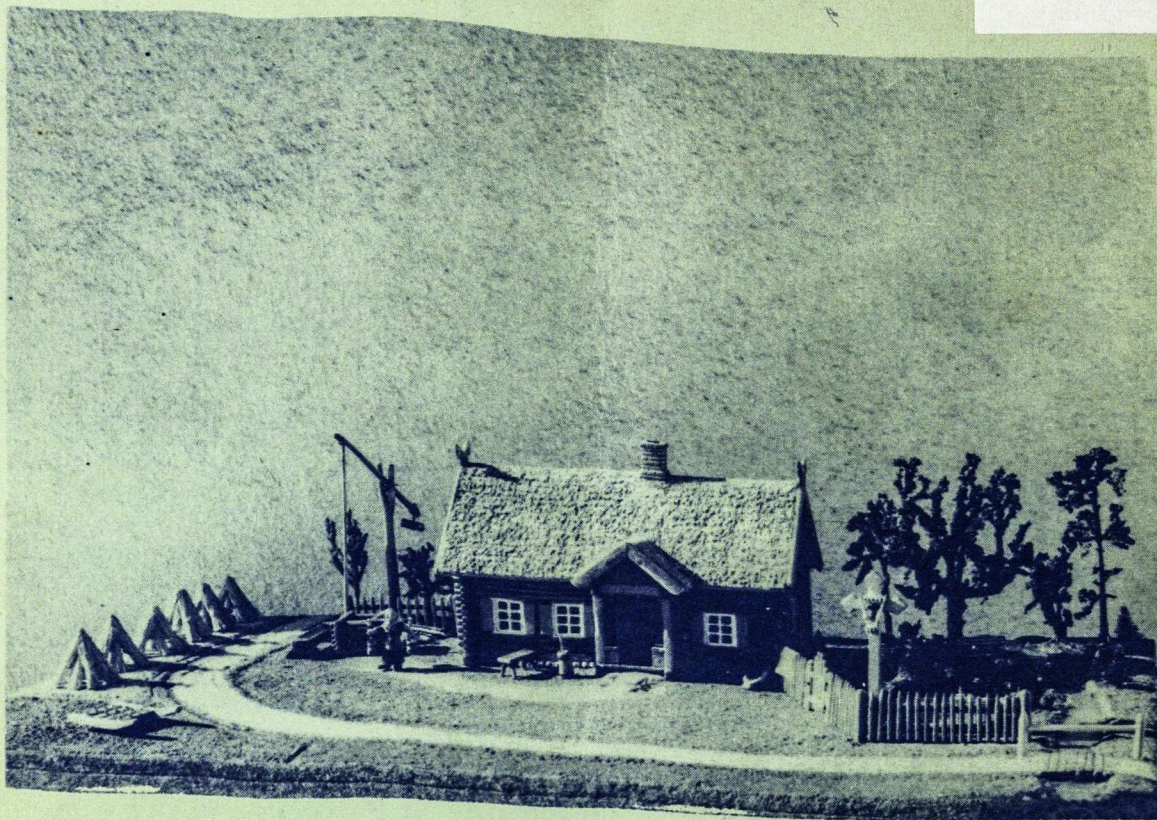
\$2.00:
Jasiulevičius K., Cicero, IL

\$1.00:
Jonaitis A.L., Cleveland, OH

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

1976 metais rugsėjo mėn. sukanka 50 metų nuo Liet. Karo Mok. VIII laidos išleidimo. Numatyta tą įvykį šiuo ar kitu būdu paminėti. Todėl prašoma atsiliepti visus tuos, kurie galėtų apie save suteikti žinių, šiuo adresu:

1. Br. Užemis, 206 Northgate Str., Hot Springs Nat. Pk., Ark., USA, 71901
2. Langenpusch, 7312 Kirhhheim-Teck, Turmbergstr. 9, Bundes Republik Deutschland

Inž. Paulius Varis — Mažazemio sodyba, modelis.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.